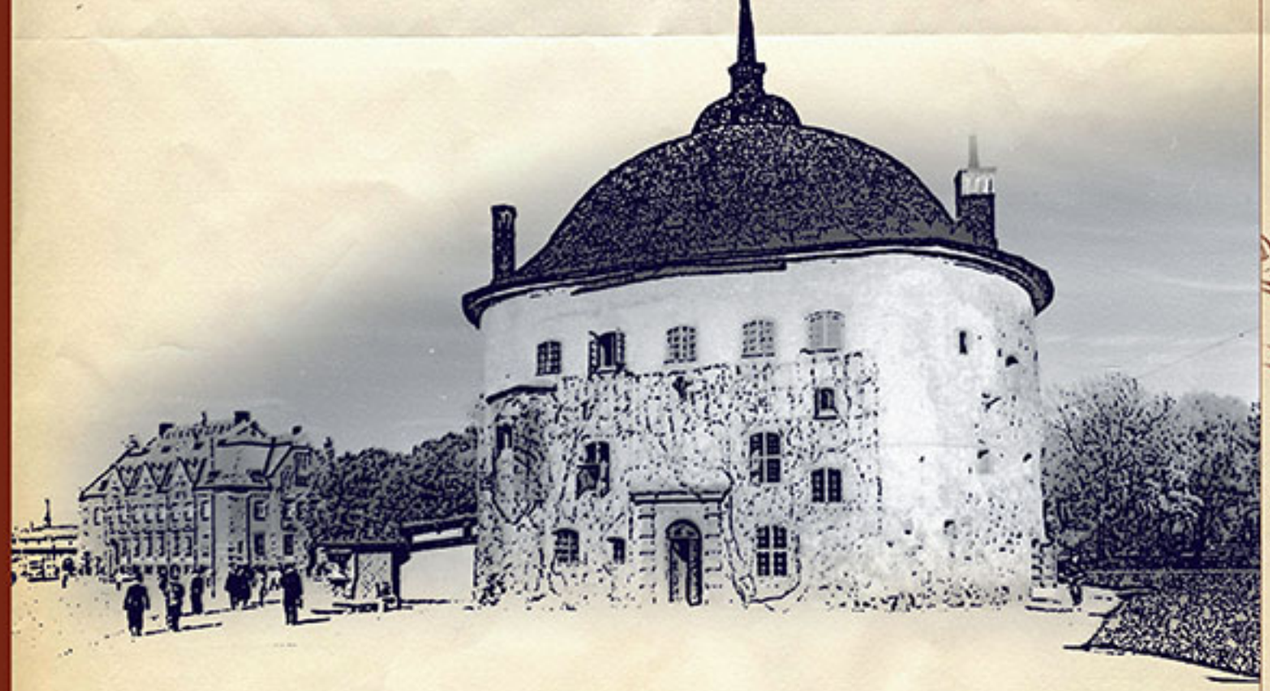
Viipurissa 2.9.1939

Juha Lankinen & Harri Miettinen

Viipurissa on kaunis syyskuinen lauantai, Torkkeli Knuutinpojan aukiolla myydään jäätelöä ja Espilän leikkipaikalla solisee lasten suihkulähde.

Viipurissa lapsuutensa asunut Hilja kuljeskelee elämää sykkivässä kauniissa keskustassa ja lähettää entiselle naapurintytölle kirjeen, jossa kuvailee kotikaupungin vanhoja ja uusia taloja, katuja ja puistoja.

Viipurin arkkitehtuurin ansioituneet tuntijat Juha Lankinen ja Harri Miettinen ovat pysäyttäneet ajan Viipurissa lauantaipäivään 2.9.1939 ja kuvaavat elinvoimaisen kaupungin rakennuksia ja historiaa elävästi Hiljan mukana kulkien. Lukija tutustuu Suomen kansainvälisimmän kaupungin mielenkiintoiseen tarinaan.

Kirjan runsaaseen kuvitukseen sisältyy niin vanhoja valokuvia kuin mallinnuksia rakennuksista. Mallintamistyön ovat tehneet Tampereen ammattikorkeakoulun rakennustekniikan opiskelijat.

www.virtuaaliviipuri.tamk.fi

Viipurissa 2.9.1939

Juha Lankinen, Harri Miettinen

©

Juha Lankinen, Harri Miettinen

Tampereen ammattikorkeakoulu

Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja

Erillisjulkaisu

2. uudistettu painos

ISBN 978-952-5903-45-4 (PDF)

Tampere 2013

E-KIRJAN KÄYTÖSTÄ

Tämä e-kirja sisältää runsaasti linkitettyä tekstiä, jota klikkaamalla saa lisätietoa linkitetystä aiheesta.

Linkin ulkoasu ilmaisee linkin tyypin seuraavasti:

Linkki - Tummanpunainen linkki vie ulkoisille sivuille.

Linkki - Lihavoitu tummanpunainen linkki vie VirtuaaliViipurin internetsivuille (www.virtuaaliviipuri.tamk.fi).

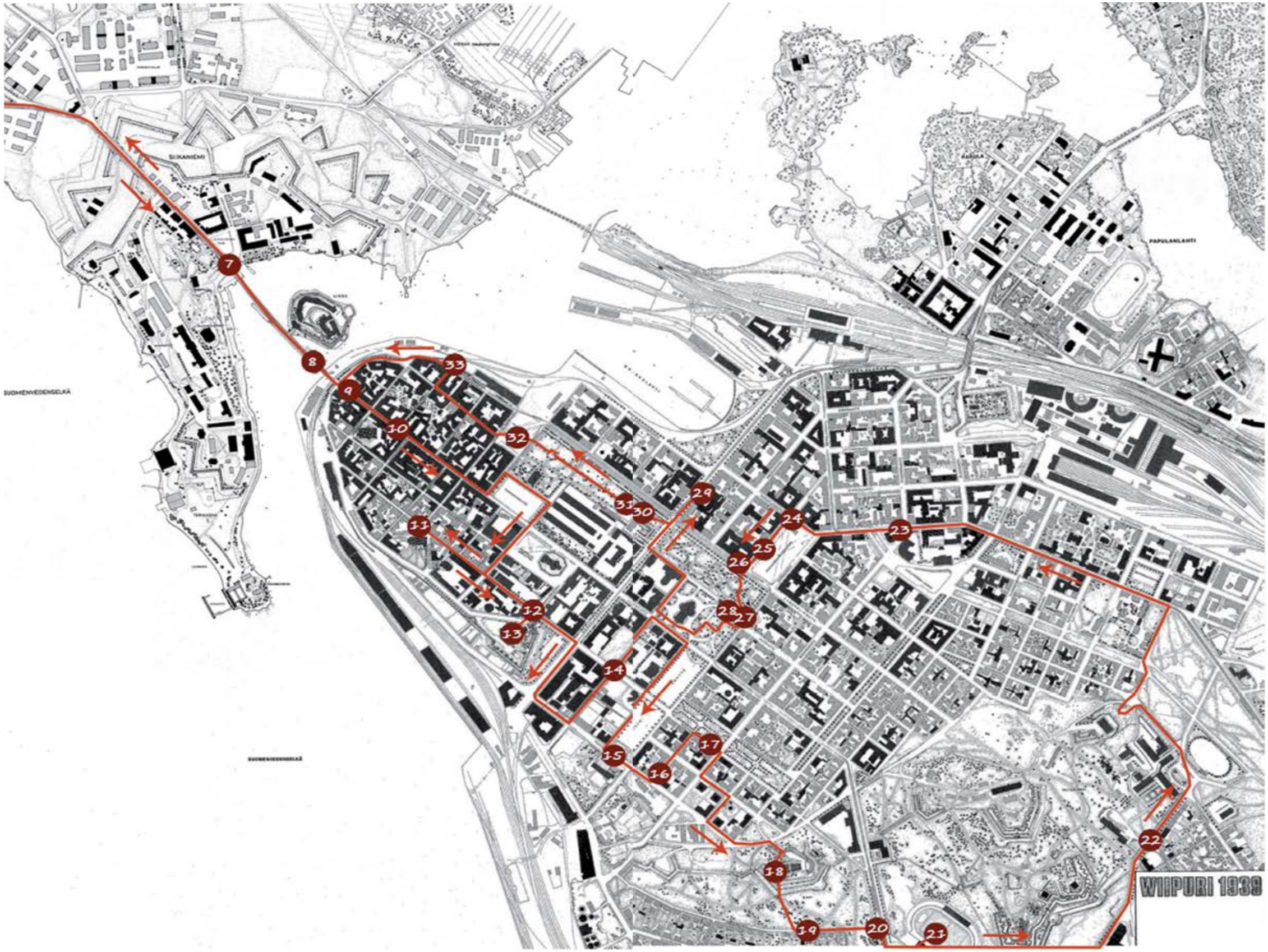
- Kuva on linkki videon sisältävään internet sivuun.

- Ympyröidyillä kohdelinkeillä pääsee siirtymään kartan ja kohteesta kertovan sivun välillä.

Lisää materiaalia löydät VirtuaaliViipurin sivuilta: **www.virtuaaliviipuri.tamk.fi**

Hiljan reitti 1.9.1939

Reitti, jota Hilja käveli 2.9.1939

ALKUSANAT

…**” sellainen oli Viipuri”**…

Tämä sähkökirja (e-kirja) on osa VirtuaaliViipuri-projektia, jossa Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat mallintaneet Viipuria tilanteessa 2.9.1939, jolloin se oli väkimäärältään Suomen toiseksi suurin kaupunki. Sähkökirja perustuu tekijöiden marraskuussa 2009 julkaisemaan paperikirjaan ja nyt julkaistava tallenne on uusi taitto vuonna 2010 julkaistusta e-kirjasta. Sähkökirjassa tuodaan esiin ainutlaatuista historiallista tietoa kaupungista, sen rakennuksista ja elämänmenosta.

Sähkökirjojen ja sen pohjana olleen paperikirjan tekoa ovat edesauttaneet monet ihmiset. Niissä ovat olleet mukana kymmenet Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijat. Heille kaikille suuret kiitokset. Erityiskiitokset on annettava TAMKin vararehtori Päivi Karttuselle ja vararehtori Mikko Naukkariselle sekä tutkimusjohtaja Perttu Heinolle myötävaikuttamisesta sähkökirjojen julkaisuun sekä teknisestä avusta lehtori Toni Pippolalle sekä TAMKin opiskelijoille Sarianna Sarmastolalle, Taila Kilpikoskelle, Heikki Ilvespakalle ja Oiva Lahtiselle sekä insinööri (AMK) Perttu Miettiselle. Erityiskiitokset on annettava myös juoksevalla musteella kirjeiden tekstejä muokanneelle opettaja Arja Koivuniemelle ja kirjan kieliasun tarkastaneelle lehtori Kirsti Kalliolle. Haluamme kiittää Aila Teräväistä, joka on antanut ystävällisesti valokuva-arkistoaan käyttöömme tässä e-kirjassa.

Tampereella 30.11.2013

Juha Lankinen Harri Miettinen

SISÄLTÖ

ALKUSANAT

SISÄLTÖ

JOHDANTO

KIRJE VIIPURISTA SYYSKUSSA 1939

SAAPUMINEN VIIPURIIN

- Rautatieasema
- Linja-autoasema
- Viipurin linna

VIIPURISSA 2.9.1939

- Maakunta-arkisto
- Historiallinen museo
- Viipurin keskiaikaisen tuomiokirkon kellotorni
- Pietari-Paavalin kirkko
- Kasarmialue
- Viipurin kaupunginteatteri
- Preobrazhenskin katedraali
- Viipurin maaseurakunnan kellotorni
- Maaseurakunnan kirkko
- Viipurin taidemuseo ja -koulu
- Viipurin kesäteatteri
- Viipurin keskusurheilukenttä
- Uusi naistensairaala
- Vesitorni
- Punaisenlähteentori
- Viipurin kaupunginkirjasto
- Viipurin kirjaston historia vuodesta 1808
- Viipurin evankelisluterilainen tuomiokirkko
- Ravintola Espilä
- Kauppatori
- Pyöreä torni
- Viipurin kauppahalli

KIRJE POSTILAATIKKOON

SUOMALAINEN VIIPURI SYYSKUUSSA 1939

LOPUKSI

VirtuaaliViipuri 1939, www.virtuaaliviipuri.tamk.fi

- VirtualViipuri 1939, In English
- Virtuella Viborg 1939, På Svenska
- Das projekt „Virtuelles Wiburg 1939”, Deutsch
- Проект ”Виртуальный Выборг 1939”, По-русски
- Virtuaalne Viiburi – projekt 1939, Eesti Keeles
- Projekt Wirtualny Viipuri 1939, Po Polsku
- Projet De La Ville Virtuelle De Viipuri 1939, En Francais
- El Proyecto Virtual Viipuri 1939, En Espanol
- □伊普里 □目1939, Chinese
- Projekt Virtualni Viipuri 1939, Cestina
- Projekt Virtual Viipuri 1939, Slovencina
- Virtueel project Viipuri 1939, Nederlands
- バーチャル・ ヴィイプリ・プロジェクト 1939, Japanese

LÄHTEET

KUVALÄHTEET

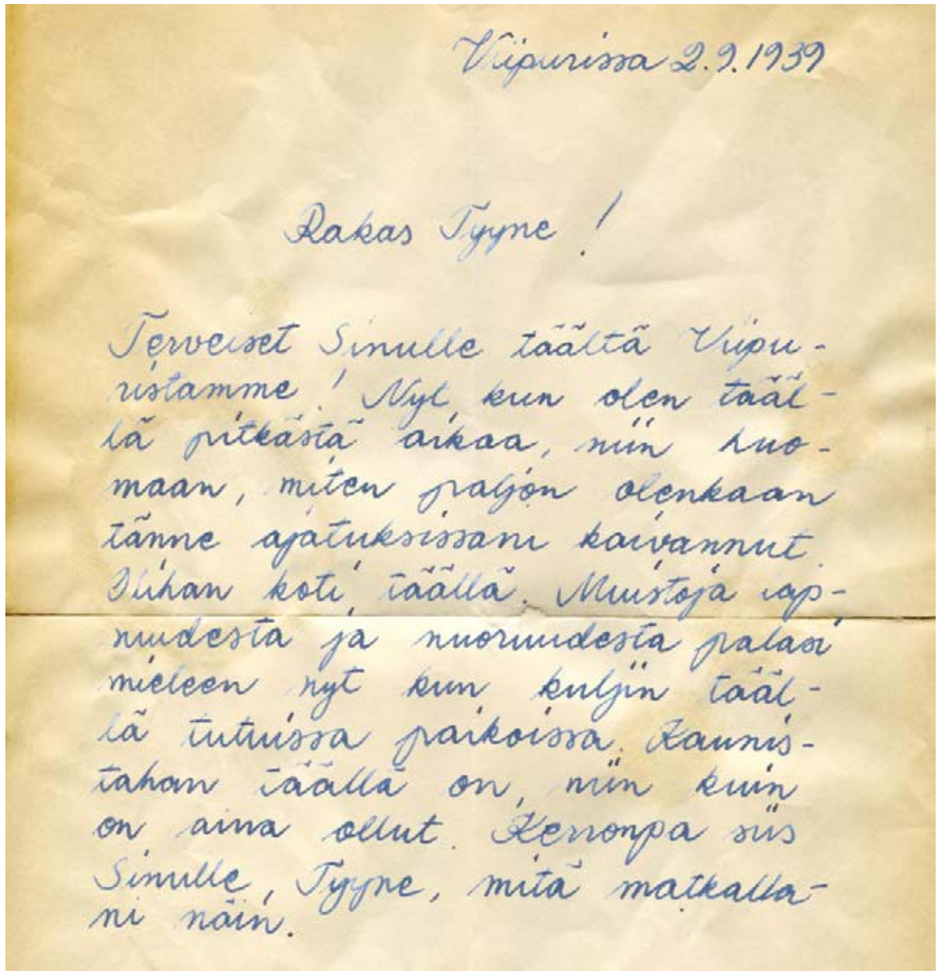
JOHDANTO

Viipurin suomalaisen kirjallisuusseuran (perustettu Viipurissa 1845) julkaisun ”Viipurin suomalaisen kirjallisuusseuran toimitteita 2” on kirjoittanut Viipurin asemakaava-arkkitehti (1918-1937) ja Teknillisen korkeakoulun asemakaavaopin professori (1937-1971) Otto-Iivari Meurman. Hän aloittaa kirjan historiallisen katsauksen kirjoittamalla: ”SUOMEN VIIPURI . . . , maamme toiseksi suurin kaupunki, ennen kuin 50-kertaisesti ylivoimainen vihollinen sen meiltä v. 1940 riisti, . . . oli luonteeltaan omapiirteinen. Sen henki nojautui erittäin selvästi historiaan, mikä näkyi sen aineeseen kiteytyneenä hahmonakin, sen kaduissa ja rakennuksissa. Idän rajalla, lännen etuvartiona se oli saanut kestää kovempia kolhuja kuin mikään muu kaupungeistamme. Osittain sen takia ja toimeliaan kauppaelämänsä ansiosta oli sinne kotiutunut neljä kansallisuutta, mitkä sulautuivat yhdeksi viipurilaisuudeksi ja antoivat leimansa kaupungin olemukselle. Se on antanut omat piirteensä myös kaupungin arkkitehtuurille.” Viipurissa vuonna 1918 syntynyt Kalevi Tilli kirjoittaa kirjassaan ”Karjalainen rapsodia” seuraavasti: ”. . . Oikeastaan vasta 1800-luvun lopulla tuosta eri kielien ja kulttuurien sekoituksesta alkoi vähitellen kypsyä se henki, joka menettämättä juuriaan menneisyyteen loi pohjan aidolle yhtenäiselle viipurilaiskulttuurille ja viipurilaiselle elämäntyylille sellaisena kuin se ilmeni 1930-luvulla ennen talvisotaa. Se oli suvaitsevaista, kulttuuriystävällistä, seurallista ja kansainvälistä. Viipurilaisille oli sen lisäksi ominaista vilkkaus, iloisuus ja huumorintaju. Ihmisten seurallisuus, avoimuus ja välittömyys antoivat Viipurille oman erityisen leimansa Suomen kaupunkien joukossa. Tällöin ei pidä myöskään unohtaa, että Viipurin asujaimiston valtaosa oli tullut aikojen kuluessa Kannaksen iloisten ukkojen kylistä ja muualta Karjalasta ja tuonut mukanaan itäsuomalaisen elämänsykkeen viipurilaisuuteen.” Tillin kirjoitus kuvaa hyvin elämänmenoa ja kaupungin henkeä suomalaisena kaupunkina ennen talvisotaa.

KIRJE VIIPURISTA SYYSKUUSSA 1939

Tämä kirja perustuu kirjeeseen, joka on lähetetty Viipurista Tampereelle syyskuussa 1939. Kirje on muokattu nykykielelle. Kirjoittajan perhe on muuttanut Viipurista takaisin Antreaan joskus 1930-luvun alkuvuosina. Kirjoittaja, Hilja, on lähtenyt opiskelemaan Helsinkiin luultavasti 1931-32. Kirjeen vastaanottaja on viipurilainen tyttö Tyyne, jonka perhe on muuttanut Tampereelle, ja itse Tyyne on myös lähtenyt opiskelemaan Tampereelle. Hän on oletettavasti muuttanut Viipurista vuonna 1931. Hilja tulee Viipuriin Helsingistä junalla ja oleskelee kaupungissa kolme päivää. Hän asuu nämä päivät Neitsytniemellä hyvän tuttavansa Helena Kostiaisen luona. Talo on Mariankadulla lähellä raitiovaunulinjan numero 3 (Linnansilta–Neitsytniemi) päätepysäkkiä. Kokemuksistaan ja havainnoistaan Hilja kirjoittaa Tyynelle, joka ei ole käynyt Viipurissa sieltä pois muutettuaan. Kirjassa ollaan perjantaina 1.9.1939 Hiljan mukana raitiotievaunussa numero 1/2 (Papula–Kolikkoinmäki–Kelkkala–Ristimäki–Rautatieasema) rautatieasemalta Torkkelinkadun ja Kauppatorin kautta Torkkeli Knuutinpojan torille, jossa hän vaihtoi Neitsytniemelle menevään raitiovaunuun numero 3.

Illalla Hilja kävi vielä uimassa Tervaniemen uimarannalla, jossa hänellä oli tapana käydä Viipurissa asuessaan. Koko lauantaipäivän 2.9.1939 Hilja vietti tutustumalla kävellen Viipurin keskustaan. Tavoitteena hänellä oli Havilla asuvan ystävänsä Annin kotitalo. Anni ei ollut kotonaan, eikä Hilja tavoittanut lähistöllä asuvaa Marttaakaan. Niinpä Hilja kiersi Patterimäen ja Kalevan kaupunginosien kautta Punaisenlähteentorille. Käveltyään hissukseen Torkkelinpuiston ja Linnoituksen historiallisen ympäristön kautta edelleen Linnansillalle illansuussa hän palasi Neitsytniemeen Mariankadulle. Kertoiltuaan Kostiaisille kokemuksistaan Viipurin kävelyreissultaan hän päätti kirjoittaa hyvälle ystävälleen Tyynelle tuoreeltaan kirjeen näkemästään ja kokemastaan. Sunnuntaiaamuna tulikin sitten kiire lähteä ratikalla rautatieasemalle, josta juna lähti klo 10.55 Antreaan Hannilan asemalle. Rautatieaseman pääsisäänkäynnin oven pielessä oli tutulla paikalla keltainen postilaatikko. Hilja laittoi kirjeen laatikkoon. Sieltä kirje lähti Tyynelle Tampereelle ja se joutui lopulta meille tänne 2000-luvulle.

Viipurissa 2.9.1939

Rakas Tyyne!

Terveiset Sinulle täältä Viipuristamme! Nyt kun olen täällä pitkästä aikaa, niin huomaan, miten paljon olenkaan tänne ajatuksissani kaivannut. Tuhan koti täällä. Muistoja lapsuudesta ja nuoruudesta palaa mieleen nyt kun kuljen täällä tutuissa paikoissa. Kaunista tahan täällä on, niin kuin on aina ollut. Kerronpa siis Sinulle, Tyyne, mitä matkallani näin.

Saapuminen Viipuriin

Hilja saapuu Helsingin pikajunalla Viipuriin perjantaina iltapäivällä. Tutut maisemat näkyvät jo junan ikkunasta. Ensimmäisenä näkyy tietysti Viipurin linnan torni ja sitten vanhan kaupungin silhuetti. Kauppatorilla näyttää vielä olevan elämää, ja pyöreä torni seisoo jyhkeänä paikallaan. Liikennettä näkyy olevan paljon enemmän kuin aiemmin. Varsinkin henkilöautot ovat lisääntyneet aivan selvästi. No, tuota pikaa juna hiljentää tutulle kauniille asemalle. Hilja on jälleen Viipurissa.

1

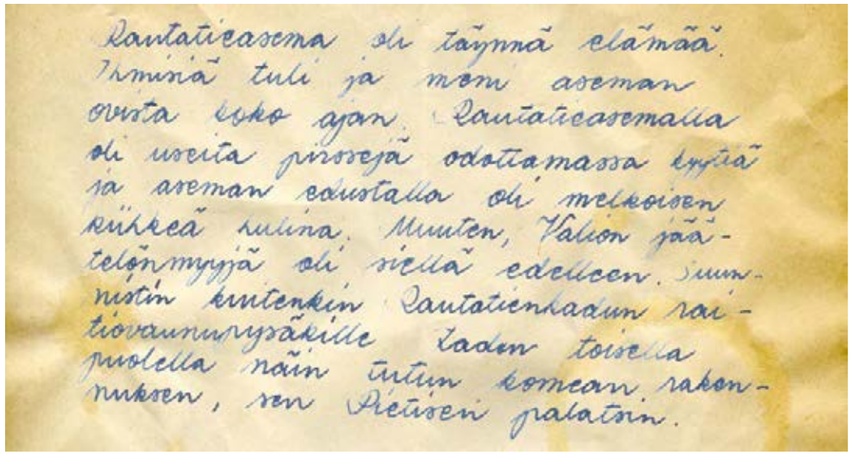
Rautatieaseman seutu vuonna 1935. Edessä vasemmalla näkyy hieman linja-autoasemaa. Kuvassa näkyy Rautatientorin vilinää. Raitiotievainut, pirssit ja linja-autot kuuluivat kiinteästi aseman seudun kuvaan. Asema-aukiolla erottuu myös Valio-jäätelön valkoinen myyntivaunu.

2

Pikajuna matkalla Helsingistä Viipuriin.

(1)

Rautatieasema oli täynnä elämää. Ihmisiä tuli ja meni aseman ovista koko ajan. Rautatieasemalla oli useita pirsejä odottamassa lyttiä ja aseman edustalla oli melkoisen kirkeä tulina. Muuten, Valion pääteloñmyyjä oli siellä edellecen. Suunnistin kuitenkin Rautatienkadun raitiovaunupysäkille. Kadun toisella puolella näin tutun komean rakennuksen, sen Pietisen palatsin.

RAUTATIEASEMA

Rautatieasema

3

Asemarakennuksen lipunmyyntihalli. Sieltä lähti kaksi tunnelia ratojen alitse varsinaisiin oleskeluhalleihin.

4

Käynti aseman tiloihin tapahtui suurien, kolme metriä korkeiden tammiovien kautta hallintorakennukseen, jossa oli lipunmyynti. Kaariosan kahta puolta oli matalien pilastereiden päällä neljä karhuveistosta ja naishahmot, jotka oli tehnyt kuvanveistäjä Eva Gyldén. Muuallakin asemarakennuksessa oli mielenkiintoisia yksityiskohtia ja veistoksia.

5

Viipurin vanha rautatieasema valmistui 1870, ja syyskuussa aloitettiin rautatieliikenne Helsinki–Riihimäki–Viipuri–Pietari. Liikenteen kehitystä ei heti osattu arvioida, joten jo 1900-luvun alussa todettiin, että Viipuriin on saatava uusi ja ajanmukainen rautatieasema.

Vuonna 1901 julistettiin arkkitehtikilpailu, jonka lähtökohtana oli suhteellisen yksilöity ohjelma sekä tulevan asemakokonaisuuden jäsentely. Ohjelma käsitti kolme erillistä rakennusta, jotka olivat hallintorakennus, itse varsinainen asema, joka sijoittuisi raiteiden väliin ja jonka kulkuyhteydet hoidettaisiin tunneleiden kautta, sekä rahtitoimisto.

Kilpailu päättyi syyskuussa 1904, ja tulokset julkistettiin alkuvuodesta 1905. Asemarakennuskompleksin suunnittelun sai arkkitehtitoimisto Eliel Saarinen & Herman Gesellius. Suunnittelutehtäviä tarkennettiin ja hieman muutettiin, mutta arkkitehti Herman Gesellius pääsi aloittamaan varsinaisten rakennuspiirustuksien laatimisen vuonna 1906.

6

Rakennustyöt aloitettiin 1910, ja ne kestivät suhteellisen kauan teknillisten vaikeuksien takia. Uusi asemarakennus vihittiin käyttöönsä 10.7.1913. Asemarakennusta hallitsi mahtava 20 metriä korkea kaarirakennelma, jonka keskellä oli suuret ikkunat ja kello.

Asema-aukiolla oli taksiasema, hevosajurit ja kioski sekä kesäisin Valion jäätelönmyyjä.

Punagraniittipintaisena tämä komea rautatieasema oli rakennustaiteen edustavimpia rakennuksia Suomessa.

Neuvostoliittolaiset räjäyttivät asemakompleksin elokuussa 1941 ennen Viipurista poistumistaan.

7

Asema- eli hallintorakennuksesta johti kaksi tunnelia varsinaiseen odotushallirakennukseen, joka oli pääraiteiden välissä. Hallirakennuksen keskellä oli keittiö ja sen kahta puolta varsinaiset kahvila- ja ravintolatilat. Odotushallit olivat rakennuksen päissä. Läntinen odotushalli oli varattu I ja II luokan matkustajille ja itäinen pääty III luokan matkustajille.

Odotushallirakennuksen kahta puolta olivat katetut laiturit, joille pysähtyi kaukoliikenne. Katutasolta pääsi Karjalan tunnelin kautta suoraan lähtölaitureille.

8

Pikarahtitoimisto kuului kolmantena rakennuksena asemakompleksiin.

Tämän rakennuksen seinät jäivät pystyyn neuvostoliittolaisten räjäyttäessä asemarakennukset elokuussa 1941. Runkoa hyväksi käyttäen voitiin rakentaa Viipurille väliaikainen asemarakennus jatkosodan aikana.

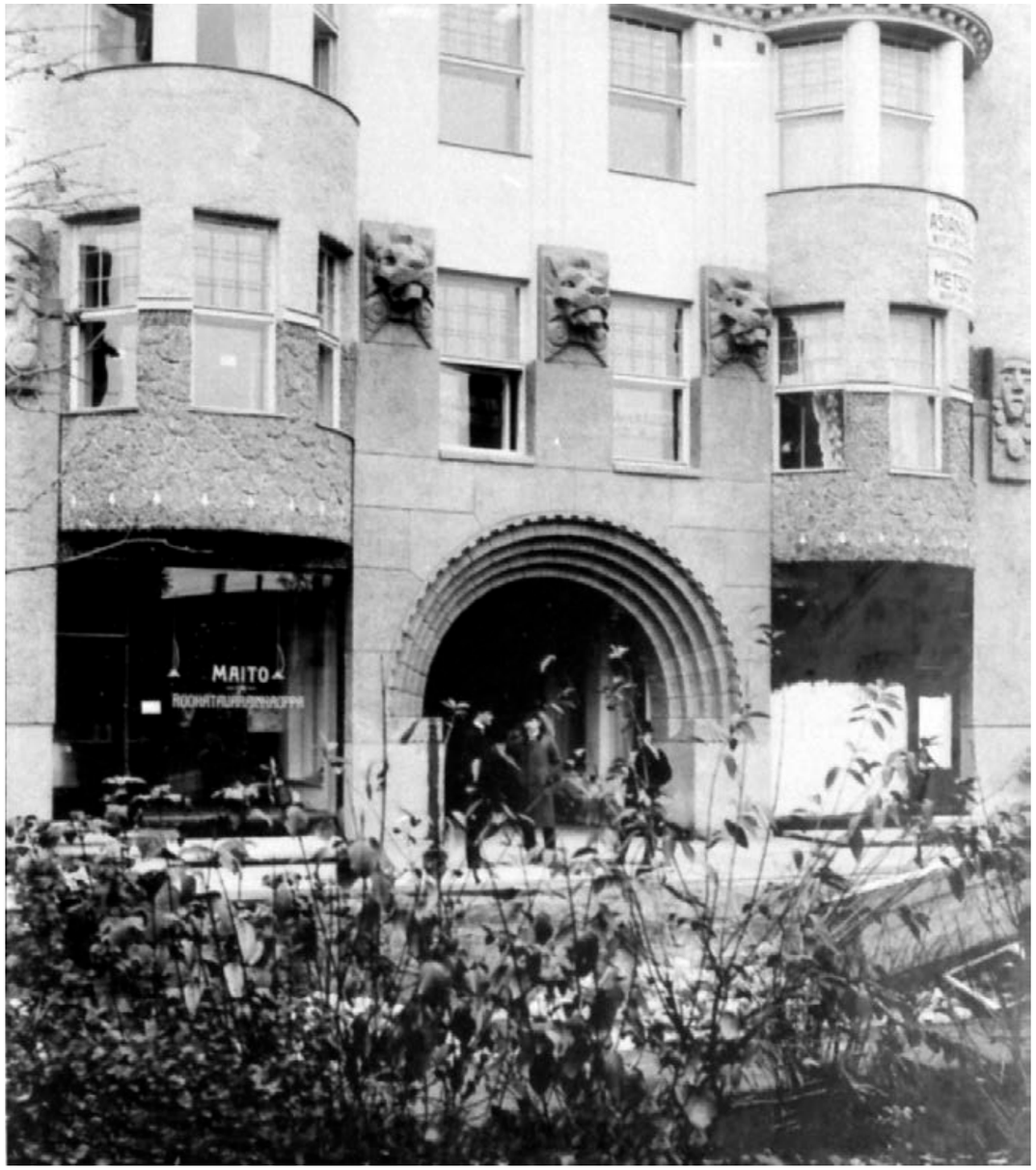
9

Raitiovaunupysäkki Rautatienkadulla.

10

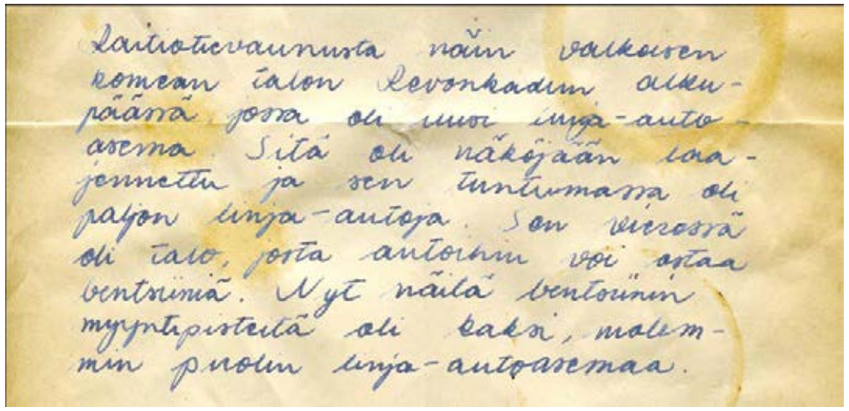
Oy Oikos eli “Pietisen palatsi” suunniteltiin vuonna 1907 arkkitehtien B. Jung & O. Bomansson ja Armas Lindgrenin yhteistyönä.

11

Julkisivujen koristeluissa on pyritty tasapainotteluun, jota sopivasti on herkistetty julkisivuissa olevilla graniittisilla leijonanpäillä. Rakennuksessa oli Viipurin ensimmäiset hissit. Pietisen palatsissa oli Kansallis-Osake-Pankin Repolan konttori ja mm. Alkon myymälä.

(2)

Laitoturvaunusta näin valkoisen komean talon levonkadun alkupäässä, jossa oli uusi linja-autoasema. Sitä oli näköjään laajennettu ja sen tuntumassa oli paljon linja-autoja. Sen vieressä oli talo, jorta autoilun voi ostaa bentsiiniä. Nyt näillä bentoilun myyntipisteillä oli kaksi, molemmin puolin linja-autoasemaa.

LINJA-AUTOASEMA

Linja-autoasema

12

Linja-autoasema 1939.

13

Linja-autoasema 1939. Takana kaukana vasemmalla näkyy Savo-Karjalan tukkuliikkeen rakennus.

Viipuri oli keskeinen ja vilkasliikenteinen paikkakunta linja-autoliikennettä ajatellen. Jo 1920-luvulla haaveiltiin linja-autoasemasta, mutta vasta 1930 Viipurin kaupungin rakennusosasto ryhtyi kaupunginarkkitehti Wäinö Keinäsen johdolla suunnittelemaan erillistä linja-autoasemaa.

Rakennuspiirustukset saatiin valmiiksi vuoden 1931 aikana, ja varsinaiseen rakentamiseen päästiin syksyllä 1931.

Suomen ensimmäinen linja-autoasema valmistui tammikuun ensimmäisenä päivänä 1932, jolloin asema otettiin käyttöön. Ulkopuoliset rappaus- ym. työt viimeisteltiin keväällä.

Asemaa laajennettiin kaupunginarkkitehti Uno Ullbergin suunnitelmien mukaan 1936, jolloin se sai nykyisen muotonsa.

14

Linja-autoasemalla oli oma kahvila-ravintola keittiötiloineen; ravintolan omisti Ellen Kari.

15

Linja-autoaseman lähtölaitureita 1939. Vasemmalla näkyy Sergejeffin talo, jonka katolla on Nokian mainos. Takana oikealla Repolan kaupunginosaa. Liikenteen vilkkautta kuvaavat hyvin lähtevien ja saapuvien autojen aikataulut, jotka osoittavat, että Viipuriin vuonna 1939 saapui tai sieltä lähti linja-auto aina 12 minuutin välein klo 7 ja 20 välisenä aikana. Linja-autoliikenteen vilkkauteen vaikutti kaupungin keskeinen asema Karjalan kannaksella, sillä jäätieverkostoa lähti Viipurista kuuteen eri suuntaan.

16

Arkkitehti Väinö Löyskä suunnitteli toukokuussa 1932 Revonhäntään bensiiniaseman, Suomalainen Gulf Oil Company Oy:lle. Huoltoasema oli aivan linja-autoaseman vieressä.

17

Shellin huoltoasema Sergejeffin talon vieressä 1939, jonka suunnitteli Viipurin asemakaava-arkkitehti Otto-I. Meurman vuonna 1929.

18

Sergejeffin liikerakennuksen pääty oli hyvä mainospaikka, koska se avautui rautatientorille.

19

Helsinkiläinen arkkitehti Karl Lindahl suunnitteli Revonkadulle viisikerroksisen asuinrakennuksen koko tontin ympärille vuonna 1911. Ratapihalle avautuva rakennusmassa (kuvassa taaempana) oli nelikerroksinen. Rakennuksen omisti SOK, ja siinä oli myös matkustajakoti Hospiz.

Arkkitehti Paavo Uotila laati vuonna 1906 suunnitelmat Revonkadulle nelikerroksiselle asuin- ja liikerakennukselle, jonka omisti F. Sergejeffin Pojat & Kumppanit. Tämän etualalla olevan rakennusmassan katolla oli Nokian mainos.

Näin rautiotavaunun ikkunasta mi-
den valkoisen talon Salakkalah-
den rannassa. Se oli Salakka-
lahdenkadun varrella ja siinä oli
joku tukkuliike, jonka nimen olen
jo unohtanut. Vieläpä näköinen
talo, jossa oli paljon ikkunoita.

20

Vielä 1860-luvun alussa kyseinen tontti oli veden peitossa. Salakkalahti oli huomattavasti laajempi, ja vasta kaupunkimuurien purkamisen jälkeen, jonka täytemaalla osin peitettiin Salakkalahtea, syntyi rakennuskelpoista uutta tonttimaata. Oletettavasti 1865 valmistui puurakenteinen asuintalo tälle tontille. Tontin hankki omistukseensa Oy Savo-Karjalan tukkuliike, joka järjesti arkkitehtikilpailun 1935 tulevasta pääkonttorin uudisrakennuksesta, Salakkalahdenkadun ja Kurjenkadun kulmatontille.

21

Suunnittelutyö annettiin arkkitehti Toivo Paatelan toimistolle, jonka ehdotus tuli toiseksi. Tukkuliikkeen suunnitelmat valmistuivat nopeassa tahdissa, ja rakennustöihin päästiin vuonna 1936. Syksyllä 1937 tämä liike- ja varastorakennus oli valmis, ja se edusti puhtaasti funkisrakentamista. Rakennuksen ylimmässä kerroksessa oli suuri kokoussali ja kerhohuone tarpeellisine keittiötiloineen. Pääkonttorirakennuksessa oli myös kaksi johtajan asuntoa. Uuden rakennuksen julkisivu suurine ikkunoineen peilautui mukavasti Salakkalahden pintaan.

22

Kurjenkadun puolelle alun perin 1870-luvulla valmistuneeseen rakennukseen tehtiin arkkitehti Juhani Vikstedtin (Viiste) suunnitelmien mukaan suurehkoja muutoksia 1919. Rakennuksen omisti Teollisuuden- ja liikkeenharjoittajain Seura Pamaus, joka oli perustettu Viipurissa 1891.

Täysin peruskorjatussa talossa oli seuran kokoushuoneet ravintolatiloineen; se oli erittäin suosittu ruokailupaikka liikemiesten keskuudessa. Pamaus-seura toimii nykyään aktiivisesti Helsingissä.

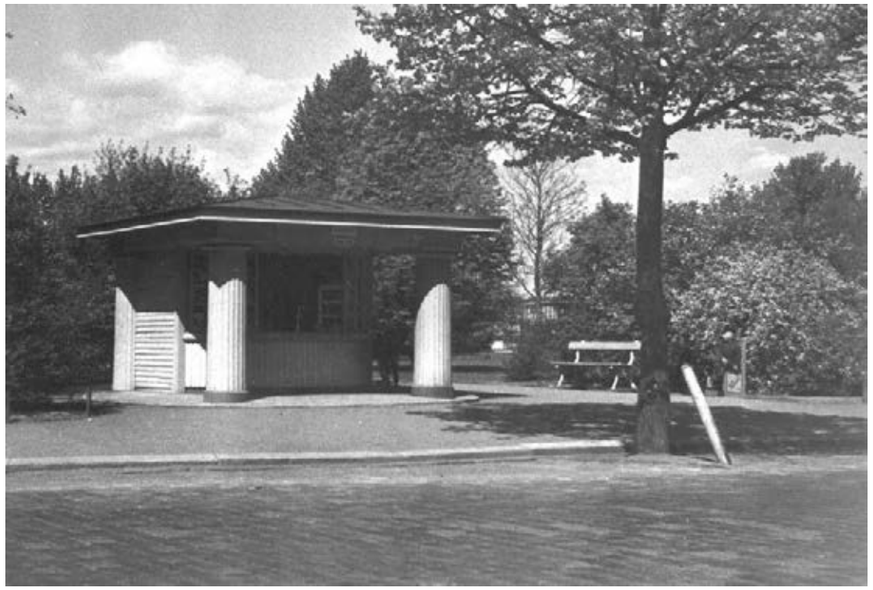
23

Näkymä linnan tornista Salakkalahden yli rautatieasemalle ja Pohjoissatamaan 1939. Salakkalahden rannat olivat sisävesiliikenteen satamapaikkoja. Syksyisin kymmenet proomut toivat halkoja kaupunkilaisten asuntojen lämmittämiseen. Halot varastoitiin Salakkalahden rannalle jakelua varten.

24

Linja-autoaseman lähellä Salakkalahden rannalla Revonhännässä pinotaan sahatavarapaaleja 1939. Salakkalahden toisella puolella vasemmalla pilkottaa hieman Viipurin linnaa.

25

Salakkalahden puiston kioski Karjalankadun ja Salakkalahdenkadun kulmassa ja sen takana Kalapoika-patsas.

26

Mikko Hovin veistämä graniittinen Kalapoika-patsas Salakkalahden puistossa. Patsas pystytettiin vuonna 1925.

Karjalan - ja Torkkelinkadulla oli poistettu kadun keskellä olleet pylväät, joissa sähköjohdot riippuivat.

27

Vauhdikas näkymä Karjalankadun ja Torkkelinkadun risteyksestä Karjalankatua pitkin rautatieaseman suuntaan alkukesällä 1939. Kadun keskellä olleet raitiotien linjajohtojen metallipylväät poistettiin Karjalankadulta loppukesällä 1939.

28

Vuonna 1879 arkkitehti Fr. Odenwall suunnitteli kolmikerroksisen asuinrakennuksen Salakkalahdenkadun ja Aleksanterinkadun (vuoden 1929 jälkeen Karjalankatu) kulmaan, jossa oli hotelli Belvedere ja rakennuksen kulmassa ravintola Kulma. Hotellissa oli 1920-luvulla 37 hotellihuonetta ja oma ravintola.

29

Karjalankadun puolelle rakennettiin Belvederen jatkoksi punatiilinen Savo- Karjalan Osake-Pankin pankkirakennus, jonka suunnittelivat arkkitehdit Juhani Vikstedt ja Paavo Uotila vuonna 1928.

Vasemmalla arkkitehti Leander Ikosen vuonna 1895 suunnittelema pieni kaksikerroksinen asuinrakennus Karjalankadun varrelle. Oikealla näkyy hotelli Belvedereä.

30

Torkkelinkadulle arkkitehti Uno Ullberg suunnitteli vuonna 1911 liike- ja pankkirakennuksen, jonka harmaa graniittipintainen julkisivu komisti Torkkelinkadun näkymää. Rakennuksessa oli Kauppapankin, myöhemmin Helsingin Osakepankin Viipurin konttori. Pankin sisäänkäyntiä koristavat Felix Nylundin veistämät graniittiset naishahmot. Samalle tontille Torkkelinkadun ja Karjalankadun (ennen vuotta 1929 Aleksanterinkatu) kulmaan suunnitteli Ullberg Kiinteistö Oy Karjalan liike- ja asuinrakennuksen vuonna 1914.

31

Karjalankadun ja Torkkelinkadun kulmassa oli Suomalaisen Kirjakaupan myymälä.

32

Arkkitehtitoimisto Usko Nyström, Petrelius & Vilho Penttilä suunnitteli vuonna 1900 Kansallis Osake-Pankille asuin- ja konttorirakennuksen Torkkelinkadun ja Tawastinkadun kulmaan.

33

Rakennus oli ensimmäinen suuri kivirakennus Torkkelinkadulla.

Arkkitehtitoimisto Nyström & Penttilä suunnitteli KOP:n rakennuksen jatkoksi Torkkelinkadun varrelle asuin- ja liikerakennuksen, joka valmistui pari vuotta myöhemmin kuin KOP:n rakennus. Rakennuksessa oli mm. Pohjoismaiden Sähkö Oy:n myymälä- ja konttoritilat sekä Ranskan konsulaatti, Le Consulat de France.

Arkkitehti Alan Schulman laati suunnitelmat viisikerroksiselle asuin- ja liikerakennukselle Torkkelinkadulle vuonna 1905. Vuonna 1927 Osuusliike Torkkeli r.l. osti kiinteistön ja perusti rakennukseen päämyymälän vuonna 1928.

36

Suomen Pankin Viipurin konttorin Torkkelinkadun ja Torikadun kulmaan suunnitteli arkkitehti, professori Gustav Nyström 1908. Punatiilinen pankkirakennus istui hyvin Torkkelinpuiston viereen, kauppatorin varrelle. Valion jäätelönmyyjä on kuvan vasemmassa reunassa.

37

Kuvassa näkyy etualalla Suomen pankin Viipurin konttorin rakennus. Oikealla on Juho Raatikaisen vuonna 1894 suunnittelema renessanssityylinen kolmikerroksinen asuin- ja liikerakennus Torkkelinkadulla. Talossa oli kuuluisa Pursiaisen kahvila-ravintola, jonka leivonnaiset olivat maankuuluja. Pursiaisen kahvila oli Viipurin koululaisten suosima. Välissä on kaksikerroksinen uusrenessanssinen liike- ja asuinrakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Johan Blomkvist vuonna 1888.

38

Pyöreä torni kauppatorilla. Taustalla vasemmalla näkyy Suomen Pankin Viipurin konttorin rakennus, joka sijaitsi Torikadun ja Torkkelinkadun kulmassa.

39

Arwidsonin haaraliike ja Yleinen kumivarasto Oy osoitteessa Torikatu 5, samassa korttelissa kuin Suomen Pankin Viipurin konttorin rakennus. Arwidsonin Auto- ja moottoriliikkeessä myytiin mm. Mercedes Benz- ja DKW- henkilöautoja. Yleinen Kumivarasto Oy:ssä myytiin Nokian Hakkapeliitta-lumirenkaita jo joulukuussa 1938.

40

Raitiotielinja menee Kauppatorin läpi **Kauppahallin** vasemmalta puolelta . . .

41

. . . Pohjoisvallia pitkin. . .

. . kääntyen sitten Torkkeli Knuutinpojan torille, joka on Viipurin linnasta katsottuna vasemmalla rannalla Linnansillan päässä. Kuvassa näkyy Linnoituksen kaupunginosan tonttijako ennen vuotta 1640, jolloin Viipuriin määrättiin ruutukaava. Vanha tonttijako ilmenee kortteleiden sisällä.

Edessä alhaalla on Pohjoissatama ja kaupunginosan toisella laidalla Eteläsatama. Vasemmalla näkyy hieman Pyöreätä tornia ja oikealla Linnansiltaa. Taustalla oikealla on Tervaniemi.

Keskellä Viipurin linna, vasemmalla Linnoituksen kaupunginosaa ja oikealla Pyhän Annan Kruunun linnoituksia ja Siikaniemi sekä taustalla Tervaniemi, jossa sijaitsevat mm. uimaranta ja vaalea Viipurin Maakunta-arkisto.

Vaihdoin ratikkaa Torkkeli Knuu-
tinpojantorin raitiotiepysäkillä. Sie-
nä se marski katseli uljasta ui-
maa mickkaansa nojaten, samas-
sa asennossa kuin ennenkin.

44

Torkkeli Knuutinpojan tori nähtynä Viipurin linnan tornista 1939. Taustalla Linnoituksen kaupunginosaa ja Eteläsatamaa.

45

Näkymä Viipurin linnan tornista Torkkeli Knuutinpojan torille kesällä 1939.

46

Torkkeli Knuutinpoika, jonka on tehnyt kuvanveistäjä Ville Vallgren, tarkkailee linnaa jalustaltaan Eskimo-jäätelön myyjän odotellessa asiakkaita. Samaan aikaan raitiovaunu n:o 1/2 saapuu Pohjoisvallia pitkin rautatieasemalta Torkkeli Knuutinpojan torille . . .

47

. . . ja jatkaa matkaa Linnankatua pitkin Torikadun kautta Torkkelinkadulle ja edelleen kohti Ristimäkeä. Jäätelönmyyntivaunu on paikallaan. Neitsytniemelle menevän raitiovaunun n:o 3 pysäkki on Linnansillalla noin sadan metrin päässä Torkkeli Knuutinpojan torista.

Viipurin linna 1939. Vasemmalla näkyy Linnansilta ja Siikaniementoria. Taustalla kauempana on Saunalahden kaupunginosa ja metsikön kätköissä takaoikealla Monrepos. Taustalla oikealla näkyy vaalea ns. Monrepos´n työväentalo, joka sijaitsi kartanon mailla.

VIIPURIN LINNA

Viipurin linna

Viipurin linna perustettiin kolmannen ristiretken aikana Tyrgils Knutssonin eli Torkkeli Knuutinpojan käskystä vuonna 1293 vilkkaan kauppapaikan suojaksi, idästä tulevia valtauspyrkimyksiä vastaan. Paikkaa ei valittu mielijohteesta, vaan tuhottu vanha karjalainen linnoitus oli entuudestaan tuttu ruotsalaisille kaupallisten yhteyksien ja ryöstöretkien kautta.

Heti ruotsalaisten suorittaman valtauksen jälkeen ryhdyttiin rakentamaan uutta kivistä linnaa, joka joutui ottamaan vastaan Novgorodin ensimmäisen hyökkäyksen vuonna 1294.

Pähkinäsaaren rauha vuonna 1323 vakiinnutti rauhantilan ja loi samalla edellytykset Viipurin kasvulle. On tunnettua, että 1300-luvulla asutus oli siirtynyt linnan kaakkoispuolella olevalle niemekkeelle. Pian asutus valtasi niemekkeen, ja sitä ryhdyttiin kutsumaan kaupungiksi (Civitas). Varhaisin Viipurin kaupunkinimitys löytyy Vatikaanin arkistosta 1350-luvulta, vaikka Viipurilla ei ollut laillisia kaupunkioikeuksia.

Viipurille myönnettiin kauppaoikeudet 1400-luvun alussa, ja vuonna 1403 niemelle kohonnut asutus sai Erik Pommerilaiselta kaupunkioikeudet.

Wiipurin kaupungin perustamiskirja eli privilegiokirja, jonka antoi kuningas Erik XIII 19.8.1403, alkuperäisessä kieliasussaan.

Privilegiebrefvet har i sin helhet följande lydelse:

Viipurin perustamiskirja vuodelta 1403 suomennettuna:

”Me Erik, Jumalan armosta Ruotsin, Tanskan, Norjan, Wendein ja Göötein kuningas sekä Pommerin herttua, teemme tietäväksi tällä meidän avoimella kirjeellämme kaikille miehille niin niille, jotka nyt ovat kuin niille, jotka tämän jälkeen tulevat, että me olemme suoneet ja antaneet porvareillemme, jotka asuvat ja elävät meidän kauppapaikassamme Wiipurissa, kaupungin oikeuden sen mukaan kuin Upsalan kaupunginkirja näyttää. Sen tähden kiellämme me kaikkia voutejamme ja virkamiehiämme ja kaikkia muita, keitä he ovatkin, heitä millään tavalla siinä estämästä, jos he tahtovat meidän suosiotamme nauttia ja kostoamme karttaa. Edellä sanotun vakuudeksi olemme katsoneet hyväksi kiinnittää sinettimme tähän kirjaan. Annettu linnassamme Wiipurissa, Herran vuonna 1403, Neitsyt Marian taivaaseen ottamisen juhlaa seuraavana sunnuntaina”.

Keväällä 1293 marski Tyrgils Knutssonin ruotsalaisarmeija valloitti karjalaisen puisen linnoituksen, jonka varustukset ja paikka tulivat tunnetuiksi viikinkien tekemien kauppa- ja ryöstöretkien aikana. Uutta kivistä linnaa ryhdyttiin välittömästi valtauksen jälkeen rakentamaan samalle pikku saarelle, jolla karjalainen linnoitus oli ollut. Ensimmäiseksi valmistui neliömäinen kivinen perusosa, jota ryhdyttiin kutsumaan Pyhän Olavin torniksi. Se lienee osittain valmistunut jo alkutalvesta 1294, jolloin novgorodilaiset yrittivät valloittaa Viipurin.

Perustornin ympärille tehtiin aluksi puiset, maalla vahvistetut suojamuurit mahdollisimman lähelle rantaviivaa. Tällä linnasaarella oli aluksi myös siviiliasutusta, joka palveli lähinnä linnan ja sen varuskunnan tarpeita, mutta jo 1300-luvun alkupuolella asutus siirtyi tilan ahtauden takia Viipurin niemelle, jonne myöhemmin sitten itse kaupunki syntyi.

Linnan ensimmäinen rakennusvaihe päättyi 1300-luvun puolivälissä.

Toinen rakennusvaihe alkoi vuonna 1442 ja kesti 1400-luvun lopulle. Nyt rakennettiin kokonaan vain kivestä uudet suojamuurit ja Pyhän Olavin torniin liittyvät kiviset rakennusmassat, jotka perusosiltaan ovat tänäänkin nähtävissä. Ne olivat aluksi yksikerroksisia. Myös linnan eteläisimpään nurkkaan rakennettiin pyöreä torniosa; tämä muoto tuli Keski-Euroopasta.

Muureihin tehtiin neliömäisiä vartio-, vankila- ja huoltotorneja, ja ne yhdistettiin toisiinsa kivisillä, useita metrejä korkeilla muureilla. Muurit olivat vain linnasaaren läntisellä sivustalla; kaupungin suuntaan oli leveät suojavallit.

Linnan rakennustöiden keskeytymisen suurin syy 1400-luvun lopulla olivat uudet kaupunkimuurit, joita ryhdyttiin rakentamaan kivestä 1480-luvulla. Kaupunki haluttiin suojata idästä tulevilta hyökkäyksiltä. Viipurihan sai kaupunkioikeudet 1403.

Kolmas rakennusvaihe toteutettiin vuosina 1559–1615. Tällöin rakennettiin koko linnasaaren ympärille kiviset suojamuurit, joihin tehtiin puolentoista metrin korkeudelle ampuma-aukkoja käsituliaseita varten. Vanhat suojamuurit ja vartiotornit purettiin, ja linnasaaren maapinta-alaa laajennettiin uusilla maamassoilla ja entisten muurien purkujätteillä. Linnan alueelle rakennettiin runsaasti kivisiä huolto- ja varastorakennuksia, ja Pyhän Olavin torniin liittyviä rakennusmassoja korotettiin.

Myös itse linnan neliömäinen alaosa sai tiilisen, kuusikulmaisen uuden tornin, ns. tykkitornin, sillä tuliaseiden kehittyminen vaati tornille tämän uuden muodon. Lähelle linnan siltaa valmistui 1600-luvun alussa porttirakennus, jonka tunnemme ns. komendantin talona.

Voidaan sanoa, että nyt linna sai ne muodot ja rakennukset, joista suurin osa on nähtävissä meidän päivinämme.

Viipurin linnan valloitti pitkäaikaisen piirityksen jälkeen Pietari Suuri 15. päivänä kesäkuuta vuonna 1710, jolloin linnan rakennukset olivat vaurioituneet erittäin pahoin. Vain osa rakennuksista korjattiin, minkä johdosta linnan pitkäaikainen rappiotila alkoi. Sitä kesti aina 1890-luvulle saakka. Useita rakennuksia luhistui, jolloin vain osa ulkoseinistä oli jäänyt jäljelle. Linnan tornin kattorakenteet paloivat Saimaan kanavan avajaisjuhlien yhteydessä 1856. Tällöin oli käyttökunnossa vain muutama rakennus, joissa oli mm. Viipurin lääninvankila. Vankila siirtyi pois linnan saarelta 1890-luvulla.

Linna, Viipurin kaupungin symboli, joka oli kestänyt kymmeniä idästä tulleita hyökkäyksiä, oli luhistumisen partaalla ja koki pahimman alennustilansa.

Linnan rappiotilaan kiinnitettiin runsaasti huomiota, ja viipurilaiset halusivat linnan kaupungin haltuun 1880-luvulla. Tsaari ei tähän suostunut, vaan 1890-luvulla venäläiset peruskorjasivat linnan ja kaikki sen rakennukset. Vanhojen rakenteiden purkamistoimenpiteiden jälkeen linnan viimeisetkin keskiaikaiset huonetilat tuhoutuivat.

Korjattu linna vihittiin uudelleen käyttöönsä 2.9.1895.

Vapaussodan jälkeen linna siirtyi Suomen Puolustusvoimille. Linnan tiloissa oli Armeijakunnan esikunta, jonka päällikkönä oli kenraaliluutnantti Harald Öhquist.

54

Linna ja Linnansilta.

55

Viipurin linna, Linnansilta, Siikaniementori ja Pyhän Annan Kruunun linnoitus 1750-luvulta.

56

Näkymä Siikaniementorilta Viipurin linnan suuntaan. Linnansiltaa pitkin tulossa raitiovaunu n:o 3 (Linnansilta–Neitsytniemi) ja muita ajoneuvoja.

57

Siikaniemen linnoitus eli Pyhän Annan kruunu nähtynä pohjoisesta.

58

Siikaniemen linnoituksen, joka oli rakennettu 1750-luvun alkupuolella, ns. ulompi Haminanportti. Sen kautta kulki liikenne Viipurista länteen 1860-luvun alkupuolelle saakka.

59

Neitsytniemen kaupunginosa sai alkunsa 1700-luvun alkupuolella, kun Pyhän Annan ruunun linnoitusta ryhdyttiin rakentamaan 1730-luvulla. Alueella olevat asuinrakennukset purettiin, ja väestön oli etsittävä uudet asuinpaikat. Kaupunkia koetellut raju tulipalo vuonna 1738 sai aikaan tilanteen, jolloin muodostettiin uusia esikaupunkeja. Näin syntyi uusi esikaupunki Neitsytniemi tulevan linnoitusvyöhykkeen länsipuolella olevalle niemelle.

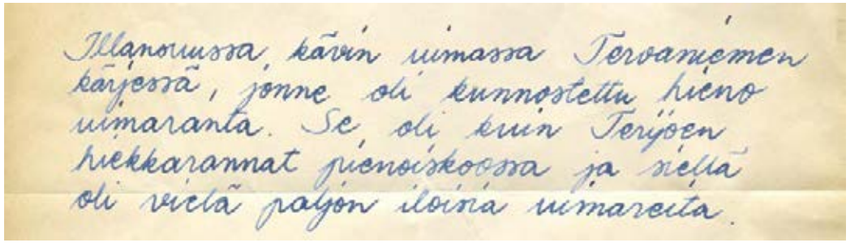
Raitiotielinja rakennettiin Neitsytniemelle 1913. Päätepysäkki oli Palotorilla, missä pienen puistikon keskellä oli mm. Anhalt-Bernburg-Schaumburgin prinssin Viktor Amadeuksen marmorinen hautamonumentti.

60

Neitsytniemen asutusta vuonna 1929.

(6)

Illanoussa kävin uimassa Tervaniemen kärjessä, jonne oli kunnostettu hieno uimaranta. Se oli kuin Terijoen hiekkarannat pienoiskoossa ja siellä oli vielä paljon iloisia uimareita.

61

Edessä Tervaniemi, keskellä on Viipurin linna, oikealla on Linnoituksen kaupunginosa ja taustalla Salakkalahti. Tervaniemen alue kuului suurimmalta osaltaan Puolustusvoimille.

62

Edessä näkyy Tervaniemen uimalaitos ja vasemmalla vanha lentoveneiden satama. Ilmavoimien lentoveneet olivat siirtyneet Turkinsaareen 1930-luvun lopulla. Taustalla Eteläsatamaa.

63

Puhdas hiekka ja aurinkoinen sää houkuttelivat runsaasti uimareita Tervaniemeen.

64

Tervaniemen uimarannalla on väkeä kesäisenä hellepäivänä. Suosittu uimala sijaitsi aivan kaupungin keskustassa. Taustalla Viipurin linna.

65

Tervaniemen kärki oli vielä 1860-luvulla hiekkapohjainen niemi, jossa kasvoi muutamia lehtipuita; kivisessä maastossa oli kiusana hyvinkin suuria siirtolohkareita.

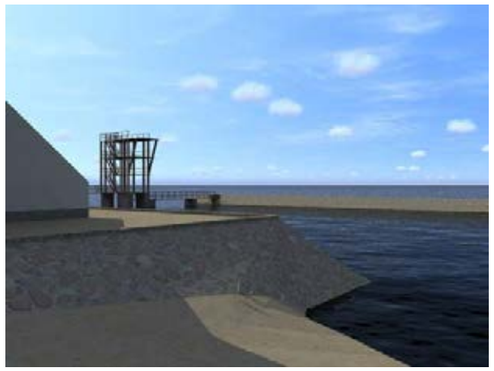
Vuonna 1874 perustettiin Viipurin Purjehdusseura, joka sai haltuunsa Tervaniemen kärkiosan. Arkkitehti Gerhard Sohlberg laati vuonna 1890 piirustukset purjehdusseuralle tulevasta paviljongista. Paviljonki vihittiin vuonna 1891, ja vuosien saatossa sitä jonkin verran laajennettiin ja luonnollisesti modernisoitiin. Alueelle rakennettiin muutama varastorakennus tyydyttämään purjehtijoiden tarpeita välineiden huollosta ja varastoinnista.

Tervaniemen uimarantaa ryhdyttiin kunnostamaan vuosina 1931–32. Silloin poistettiin suurimmat siirtolohkareet ja uimarannalle tuotiin suuret määrät merihiekkaa.

66

Vuonna 1933 uimarannalle tuli uimakoppeja, ja Viipurin kaupunginarkkitehti Uno Ullberg laati 1934 suunnitelmat uusista uimakopeista ja niihin liittyvistä huoltotiloista ja katsomosta, unohtamatta peseytymis- ja WC-tiloja. Rakennelmia toteutettiin asteittain vuoteen 1938 mennessä.

67

Kiviaineksesta tehtiin aallonmurtaja 1934, ja vuonna 1936 valmistui uusi upea hyppytorni.

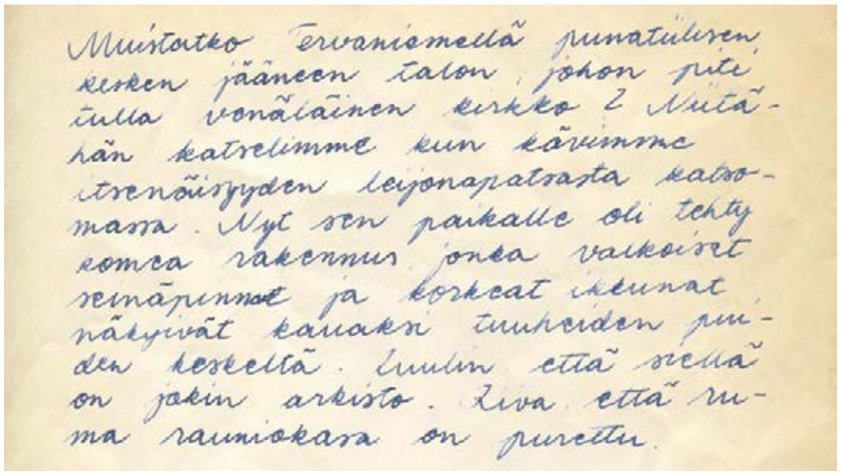
68

Vuonna 1937 saatiin katuyhteys Tervaniemen kärkeen pitkin sen itärantaa, jolloin ajoneuvoilla voitiin ajaa uimalaitokselle. Vuonna 1936 pidettiin Tervaniemen uimalaitoksella uinnin Suomen mestaruuskilpailut.

VIIPURISSA 2.9.1939

Hilja lähtee aamupäivällä kävellen kohti Viipurin keskustaa. Hänen tarkoituksenaan on mennä katsomaan, olisivatko hänen vanhat ystävänsä Anni tai Martta kotona. Samalla hän voisi katsella lapsuudestaan ja nuoruudestaan tuttuja paikkoja.

(7)

Muistatko Tervaniemellä punatiilisen kerrok jäänees talon, johon piti tulla venäläinen kirkko? Mitä-hän katselimme kun käväisimme itsenäisyyden leijonapatsasta katsomassa. Nyt sen paikalle oli tehty somca rakennus jonka valkoiset seinäpinnat ja korkeat ikkunat näkyivät kauaksi tuuheiden puiden keskeltä. Luulin että siellä on jokin arkisto. Kiva että numa rauniokasa on purettu.

MAAKUNTA-ARKISTO

Maakunta-arkisto

69

Maakunta-arkiston paikalle oli jo alettu rakentaa venäläistä varuskuntakirkkoa, arkkitehti Vasilij Kosjakoffin laatimien suunnitelmien mukaan. Rakennustyöt jäivät keskeneräisiksi vuonna 1914, mutta tiilirakenteiset ulkoseinät oli osittain ehditty rakentaa harjakorkeuteen.

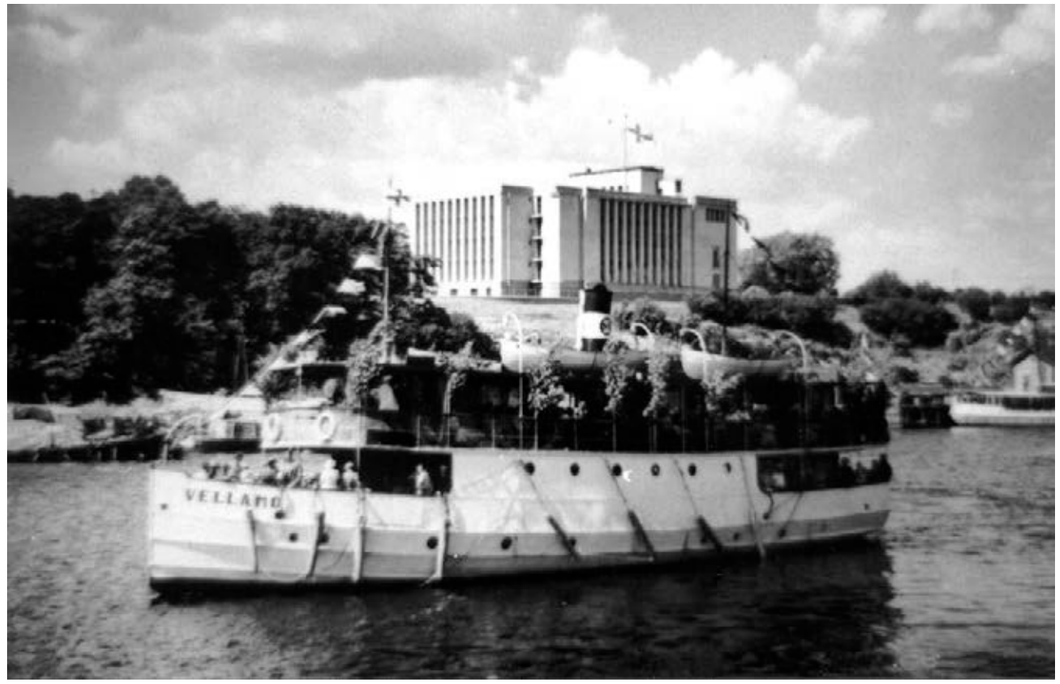
Itsenäisyyden aikana tutkittiin keskeneräisen rakennuksen hyödyntämistä milloin konserttitaloksi tai kaupungin arkistotiloiksi, kunnes 1930-luvun alussa arkkitehti Uno Ullberg sai tehtäväkseen laatia suunnitelmat tulevaa maakunta-arkistoa varten. Osittain Ullberg pyrki hyödyntämään jo olemassa olevia rakenteita suunnitellessaan arkistorakennusta, mutta suurelta osin jouduttiin ulkoseiniä purkamaan.

70

Piirustukset valmistuivat 1932 alkuvuodesta, varsinaisiin rakennustöihin päästiin kevättalvella 1932 ja rakennus valmistui loppuviimeistelyjä lukuun ottamatta loppuvuodesta 1933. Lopullisesti Maakunta-arkisto otettiin käyttöön alkuvuodesta 1934. Maakunta-arkiston viidessä arkistokerroksessa, joiden huonekorkeus on vain 2,3 metriä, on yhteensä 11 500 hyllymetriä säilytystilaa. Arkistotila muodostaa noin kolme neljäsosaa rakennuksen tilavuudesta.

Muilta osin rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on mm. eteinen, porrashuone, kanslia, kirjansitomo ja valokuvaushuone, toisessa kerroksessa arkistonhoitajan huone, tutkijain sali ja huoneet sekä käsikirjasto. Kolmannessa kerroksessa on arkistonhoitajan suuri asunto. Maakunta-arkiston johtajana vuonna 1939 oli filosofian maisteri Ragnar N. Rosén.

71

Höyrylaiva Vellamo lähdössä Lappeenrantaan.

72

Suomen Itsenäisyyden Leijona-patsas tarkkailee kaupunkia.

73

Valpas ja ylväs Itsenäisyyden Leijona lähikuvassa. Gunnar Finnen veistämä Itsenäisyyden Leijona -patsas vihittiin Tervaniemellä Suomen itsenäisyyden kymmenvuotispäivänä 6.12.1927. Patsas pystytettiin samalle paikalle, mihin venäläiset olivat vuonna 1914 pystyttäneet Pietari Suuren pronssipatsaan. Pietari Suuren patsas varastoitiin Helsinkiin vuonna 1918 ja siirrettiin takaisin Viipuriin ja sijoitettiin uuteen vastavalmistuneeseen Taidemuseoon vuonna 1930.

Linnan sillalla oli viisketta Vuosaaren ja muualle oli lähdössä monta laivaa ja tietenkin kämminkiä isäsi avattu linnan silta. Muistatko, kun joskus kaverelta myöhästyi koulusta avatun sillan takia?

74

Linnansilta ja Linna nähtynä Tervaniemen kallioilta. Penkillä on aika hetken hengähtää.

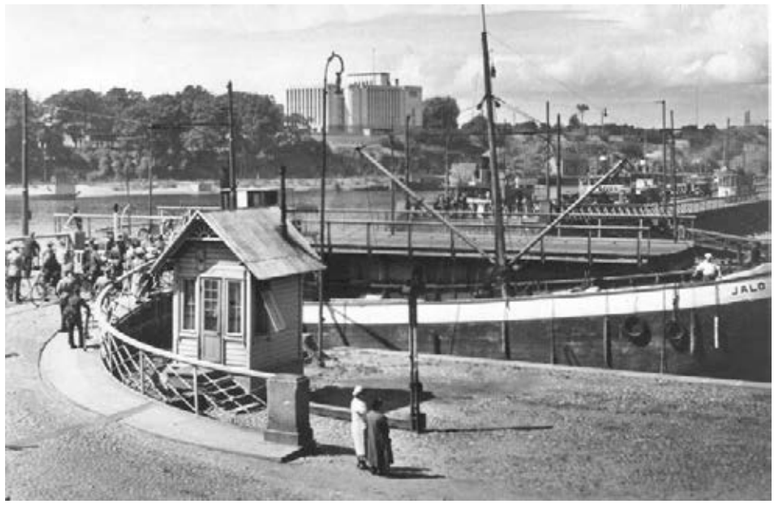
75

Linnansillan kupeessa oli Saimaan ja Viipurinlahden sisävesiliikenteen laivojen satamapaikka.

76

Linnansilta alkaa ruuhkautua, koska kääntösilta on avattu laivoille. Kuva on vuodelta 1939. Linnan sillan toisella puolella näkyy Siikaniemen tori ja kauempana Siikaniemenkadun päässä punatiilinen ”Nälkälinnaksi” kutsuttu kanta-aliupseerien asuintalo.

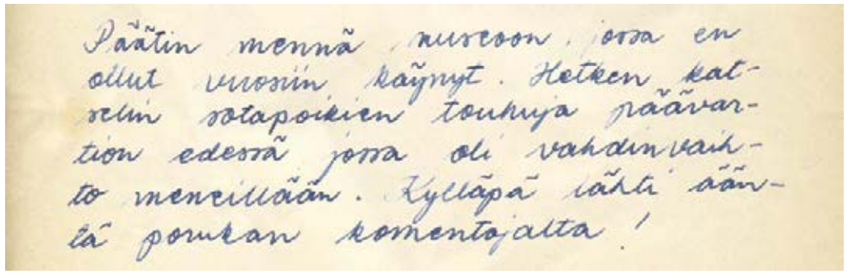
77

Linnansillan kääntöosa avattuna. Avattu Linnansilta aiheutti myös jalankulkijoille odotusta ja ruuhkautti liikennettä. Taustalla näkyy Maakunta-arkisto.

78

Linnansillan kääntösilta avattuna. Liikenne Saimaan kanavalle kulki tätä reittiä pitkin, ja silta avattiin purjehduskautena kerran tunnissa noin 10–15 minuutin ajaksi.

Päätin mennä nurkkaan, jossa en ollut vuosiin käynyt. Hetken katselin sotapoikien touhuja päävartion edessä jossa oli vahdinvaihto meneillään. Kyllähän tähti säänlä ponkaan komentajalta!

79

80

Päävartion edessä on vahdinvaihto meneillään koruttomaan suomalaiseen tapaan.

81

1760-luvulla valmistunut päävartio koki kuvan mukaisen muodonmuutoksen 1840-luvulla. Suunnitelmat on tehty aikanaan Pietarissa.

Vasemmalla konsuli Wolffin talo, jonka suunnitteli arkkitehti Fredrik Thesleff vuonna 1886. Talon ensimmäinen kerros on 1800-luvun alkupuolelta. Rakennuksen kellaritiloissa on huoneita, jotka viittaavat osin keskiaikaiseen rakennukseen. Vuoden 1768 kartta antaa selvät viitteet vanhasta rakennuksesta. Rakennuksen oikealla puolella on saman korkuinen kivirakennus, jonka oli suunnitellut arkkitehti Ernst Albin Kranck vuonna 1889.

Oikealla osin päävartion takana ja osin Etelävallin puolella oleva kolmikerroksinen asuinrakennus on valmistunut 1894. Sen kellaritiloissa on huoneita, jotka ovat peräisin keskiaikaisesta kivirakennuksesta. Rakennuksen suunnittelija on arkkitehti E. Dippel, ja se valmistui 1894. Kyseisen rakennuksen kohdalla katupinnan alla Etelävallilla on myös keskiaikaisen rakennuksen kellaritilat, jotka suunniteltiin otettavaksi ravintolakäyttöön 1930-luvun lopulla.

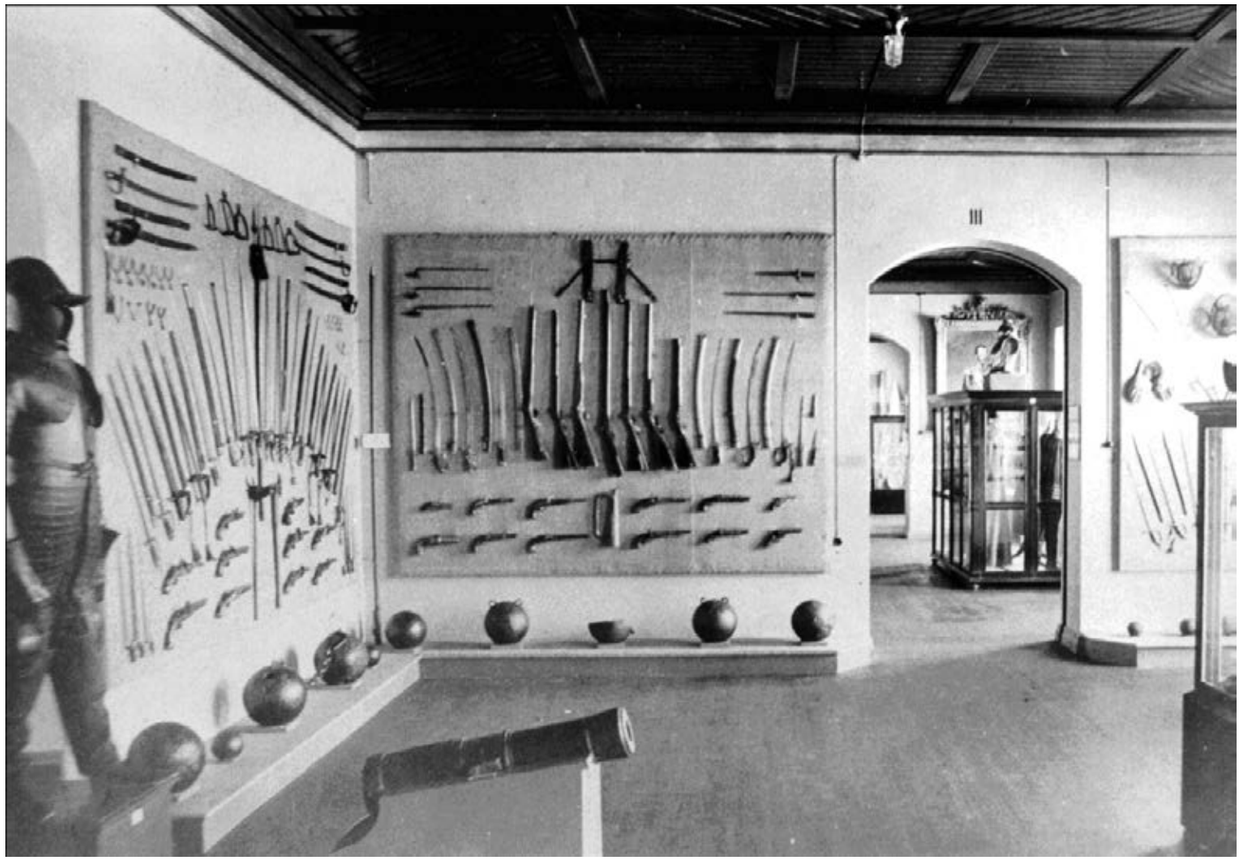
HISTORIALLINEN MUSEO

Historiallinen museo

82

Historiallisen museon kaksi alinta kerrosta ovat 1680-luvun vanhasta raatihuoneesta. Nykyinen ulkoasu on kaupunginarkkitehti Johan Brynolf Blomkvistin käsialaa vuodelta 1899. Julkisivuiltaan rakennus edusti puhdastyylistä saksalaista renessanssia. Viipurin historiallisen museon kokoelmat olivat Suomen toiseksi suurimmat ja arvokkaimmat heti Kansallismuseon kokoelmien jälkeen. Museorakennuksen sisätiloissa tehtiin arkkitehti Juhani Viisteen toimesta 1930-luvulla suuria muutos- ja uudistustöitä, minkä ansiosta saatiin lisätiloja ja yleisön liikkumistiet selkeytyivät ratkaisevasti. Museon johtajana oli intendentti Rurik N. Lindqvist.

83

Historiallisen museon toisessa kerroksessa huoneessa 3 oli asekokoelmat, joissa oli kivääreiä eri maista ja vanhoja afrikkalaisia ja itämaisia aseita. Vasemmalla näkyy englantilainen rautainen sota-asu 1600-luvulta ja sen vieressä Kustaa II:n aikainen laivastotykki.

84

Viipurin historiallisen museon näyttelytiloja museon kolmannessa kerroksessa. Huoneessa 9 oli runsaasti vanhoja 1600-luvun huonekaluja, erittäin arvokas Prometheus-satua esittävä kudos 1700-luvulta, barokkikaappeja ja erilaisia lautasia ja maljakoita 1600- ja 1700-lukujen tienoilta.

85

Neljännessä kerroksessa sijainneessa huoneessa 16 oli esillä itäsuomalaisten kirkkojen esineistöä, kuten Koiviston kirkon vanha saarnastuoli 1700-luvulta, Lutherin kuva Heinjoen kirkosta ja puuveistoksia Viipurin vanhasta tuomiokirkosta.

Minulla oli hyvä onni! Juuri Vesiportinkadun eteläosa vanhan Agricolan kirkon kello löi. Ääni oli kaunis. Enpä ollut ennen ollut niin lähellä kellotornia, kun kello kumahtaa.

VIIPURIN KESKIAIKAISEN TUOMIOKIRKON KELLOTORNI

Viipurin keskiaikaisen Tuomiokirkon kellotorni

86

Viipurin keskiaikaisen Tuomiokirkon kellotorni eli kellotapuli, jonka alaosa on 1600-luvulta. Sitä on asteittain korotettu vuosisatojen aikana, ja kuvan mukaisen ulkoasunsa se sai vuonna 1795 kuvernementin arkkitehdin Johann Brockmannin suunnittelemana. Kellotornissa on ilmolalaisen kellosepän Joh. Könnin valmistama kellokoneisto, joka asennettiin kellotorniin 1848. Kellotaulu on vuodelta 1797, jolloin kellotorni valmistui.

87

Suomen kauneimmaksi katunäkymäksi sanottu Vesiportinkadun näkymä.

88

Linnoituksen kaupunginosaa kuvattuna Viipurin linnan tornista 1939. Keskiaikaisen Tuomiokirkon torni erottuu hyvin muita rakennuksia korkeampana.

89

Viipurin keskiaikainen Tuomiokirkko, jota ryhdyttiin rakentamaan 1352. Kirkko oli aluksi puurakenteinen, mutta se paloi 1411. Välittömästi tulipalon jälkeen kirkkoa ryhdyttiin rakentamaan kivestä, ja menneiden vuosisatojen aikana se on kokenut muodonmuutoksia ja sodan aiheuttamia tuhoja. Vanhan kronikan mukaan Mikael Agricola olisi haudattu vanhaan Tuomiokirkkoon vuonna 1557, jolloin hän oli paluumatkalla Moskovasta Suomeen kuollut Kyrönniemessä. Vuoden 1913 kaivauksissa ei kylläkään löydetty mitään, mikä olisi vahvistanut vanhan kronikan tiedot Agricolan hautaamisesta vanhan Tuomiokirkon lattian alle.

90

1800-luvun alussa kirkkorakennus myytiin huonokuntoisena venäläiselle muonakomissiolle, joka teki rakennuksesta varaston. Alennustila jatkui aina vuoteen 1913, jolloin pelkistettyyn entiseen kirkkorakennukseen tuli ortodoksinen kirkko. Vapaussodan 1918 jälkeen kirkko siirtyi luterilaiselle seurakunnalle, ja siitä ryhdyttiin käyttämään nimitystä Agricolan kirkko. Mitään korjauksia tai muutoksia kirkkorakennuksessa ei tehty 1920- eikä 1930-luvulla.

Viipurissa palvelevat joukko-osastot pitivät valanvannomistilaisuudet tässä kirkossa, minkä johdosta sitä kutsuttiin myös varuskuntakirkoksi.

Kirkkorakennus tuhoutui talvisodan pommituksissa, jolloin siellä olleet noin 100 suomalaisen sankarivainajan arkut paloivat. Ne odottivat siunaustilaisuutta.

91

Linnankatu. Taustalla on Linnansilta.

92

Linnankatu juhlaliputettuna. Linnankatu kulki läpi Linnoituksen vanhan kaupunginosan. Seuraavissa kuvissa on rakennuksia Linnankadun varrelta.

93

Linnankadulle suunnitteli arkkitehti Carl Leszig vuonna 1837 komean kaksikerroksisen asuinrakennuksen.

94

Harmaidenveljestenkadun ja Linnankadun kulmaan rakennettu jugend-tyylinen liikerakennus valmistui 1910 arkkitehti Clas Axel Gyldénin suunnittelemana. Tontin 26 sisäpihalla on myös vanha keskiaikainen rakennus, jonka näkee kävellessään Harmaidenveljestenkatua pitkin Linnankadulle.

95

Aktiebolag Örner, Piispankadun ja Linnankadun kulmarakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Gerhard Sohlberg vuonna 1907.

96

Konsuli Wahlin talo, Vesiportinkadun ja Linnankadun kulmassa. Osa rakennuksen kellaritiloista on 1600-luvun lopulta, ja itse rakennuksen ulkoasu on vuodelta 1795. Tontille 18, Vesiportinkadun puolelle, pitkä rakennusmassa valmistui arkkitehti Wilhelm von Karmin suunnittelemana vuonna 1850.

97

Linnankadun ja Uudenportinkadun kulmassa on ollut kivirakennus 1700-luvun lopulla. Koko tontin täyttävän rakennussuunnitelman laati kaupunginarkkitehti Viktor E. A. Bosin vuonna 1859. Kiinteistön osti Julius Starckjohann, joka perusti rautakaupan kyseiseen rakennukseen vuonna 1868. Oy Starckjohann & Co Ab:n liike- ja toimistorakennuksessa tehtiin Linnankadun puolella perusteellinen muutostyö arkkitehti Uno Ullbergin suunnitelmien mukaan vuonna 1916, jolloin mm. näyteikkunat suurennettiin ja myymälä ja konttoritilat modernisoitiin.

98

Linnankadulla sijaitseva Domuksen liike- ja asuinrakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Karl Hård af Segerstad 1903. Rakennuksessa oli aikanaan kuuluisa Clouberg & Co (W. Hoving) kirjakauppa, Linnankatu 11.

99

Vuonna 1876 suunnitteli arkkitehti Fr. Odenwall Linnankadun ja Pamppalankadun kulmaan kolmikerroksisen asuin- ja liikerakennuksen. Rakennusta jatkettiin Linnankadun osalta arkkitehti J. Blomkvistin suunnitelmien mukaan 1890. Saman tontin pihalla Pamppalankadun puolella on keskiaikainen kaksikerroksinen kivirakennus.

100

Keskiaikainen kivitalo Linnankadun ja Pamppalankadun kulmatalon sisäpihalla.

101

Vanha rautaportti Luostarinkatu 8:n sisäpihalle.

102

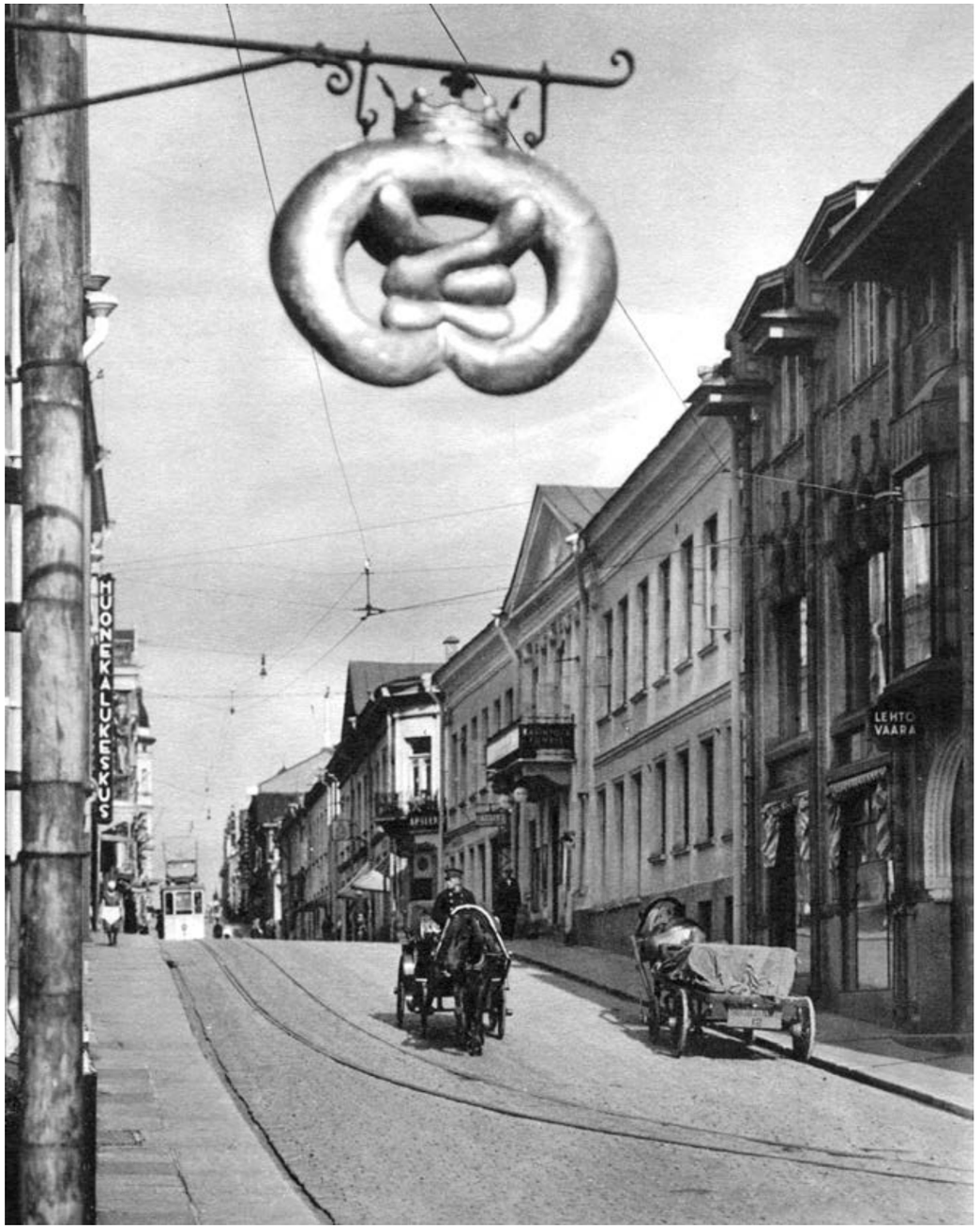
Linnankatu 22:n (ennen vuotta 1929 Katariinankatu) osuudella oli kaksi 1700-luvun lopulla rakennettua rakennusta, jotka yhdistettiin ja korotettiin kaksikerroksisiksi. Samalla arkkitehti Johan Henrik Ståhlmanin toimesta niiden julkisivut muutettiin 1821.

Rakennuksessa oli 60-paikkainen ravintola Funkis ja Linnan Apteekki, jonka sisäänkäyntiovi on Mustainveljestenkadun ja Linnankadun kulmassa. Lisäksi talossa oli Oy Mekano Ab, koneliike.

103

Arkkitehti Johan Blomkvist laati suunnitelmat Linnankadun ja Mustainveljestenkadun kulmarakennuksen korottamiseksi kolmikerroksiseksi vuonna 1889. Aiempi kaksikerroksinen talo oli rakennettu 1860-luvulla.

104

Linnankatua. Viipurin rinkelimerkki symboloi konditoriamyymälää ja kahvilaa.

105

Linnankadun ja Torinkadun kulmassa on alun perin ollut 1700-luvulla rakennettu kivitalo, joka perusteellisesti muutettiin arkkitehti Uno Ullbergin toimesta 1910. Rakennuksessa oli kuuluisa ravintola Lehtovaara, jonne mahtui 150 henkeä. Ravintolan maine tunnettiin kautta Suomen ja sen omisti Ragnar Hansson. Kiinteistössä oli mm. Oy Alkoholiliike Ab:n myymälä n:o 2, Itä-Suomen konttoritarpeita ja koneliike Nopsa.

106

Ravintola-kahvila Lehtovaaran pääsisäänkäynti Torikadun puolella vuonna 1938.

107

PYP:n Viipurin pääkonttori, jonka pääsisäänkäynti on Karjaportinkadun puolella. Rakennus suunniteltiin alun perin Pohjoismaiden Osakepankkia varten, joka oli perustettu Wiipurissa 1873. Rakennuksen suunnitteli 1898 arkkitehti Waldemar Aspelin, ja pankkisali oli yksi maamme komeimmista saleista.

108

PYP:n Viipurin pääkonttorirakennus näkyy Paraatikentän takana vasemmalla, ja oikealla on Pietari-Paavalin ruotsalaisen seurakunnan ja saksalaisen seurakunnan yhteinen kirkko.

109

PIETARI-PAAVALIN KIRKKO

Pietari-Paavalin kirkko

Saksalainen seurakunta oli perustettu vuonna 1651, mutta sillä ei ollut omaa kirkkorakennusta. Vuosien aikana se käytti yhdessä Ruotsalaisen seurakunnan kanssa dominikaaniluostarin kirkkoa, ja olipa saksalaisilla oma kirkkosali vanhan 1680-luvun raatihuoneen tiloissa 1780-luvulta alkaen uuden kirkon valmistumiseen saakka. Ruotsalainen ja saksalainen seurakunta päättivät rakentaa yhteisen kirkkorakennuksen 1790-luvun alussa.

Rakennustyöt aloitettiin vuonna 1793 Johann Brockmannin valvoessa rakentamista, ja urakoitsijana toimi muurarimestari Andrej Bibin. Rakentaminen kesti aina vuoteen 1799, jolloin uusi kirkkorakennus vihittiin juhlallisesti käyttöönsä 29. päivänä kesäkuuta. Kirkkorakennus istui hyvin Paraatikentän maisemaan, ja sen taustana oli osittain puustoa ja kaupunkimuurit.

Kirkossa oli 25-äänikertaiset urut, jotka asennettiin 1898.

Kirkossa suoritettiin laajoja muutoksia 1900-luvun alussa sekä pieniä korjauksia 1930-luvun alkupuolella. Vuonna 1939 kirkkoon rakennettiin keskuslämmitys.

110

Pietari-Paavalin kirkko sijaitsee Paraatikentän toisella laidalla. Valio-jäätelön myyjä on koivun katveessa.

111

Monrepos´n kartanon väki kirkkomatkalla kolmevuotiaan Peterin kanssa Pietari-Paavalin kirkon edustalla vuonna 1939.

KASARMIALUE

Kasarmialue

Kaksi vanhaa matalaa kasarmirakennusta ovat 1780-luvulta, ja Torkkelin puiston viereinen osittain kaksikerroksinen kasarmirakennus on rakennettu 1870-luvun alkupuolella. Alueen keskellä olevat pienemmät kaksikerroksiset rakennusmassat ovat 1880-luvulta.

Pitkä, Karjalankadun (Aleksanterinkatu) varrella oleva kaksikerroksinen punatiilinen kasarmi rakennettiin vuosina 1876–1877. Suunnittelija ei ole tiedossa. Keskuskasarmialueella toimivat itsenäisyyden aikana 1919 - 1939 huoltorykmentti, kaasusuojelukoulu ja sotilasmeteorologinen keskusasema.

Keskuskasarmin rakennuksia ja paraatiin valmistautuvat joukot. Taustalla on Pietari-Paavalin kirkko.

VIIPURIN KAUPUNGINTEATTERI

Viipurin kaupunginteatteri

113

Viipurin teatteritalo, jonka suunnitteli arkkitehti Anders Fredrik Granstedt, valmistui 1834. Rakennus oli Suomen vanhin teatteritalo. Rakennukseen tehtiin muutoksia vuonna 1851, jolloin taloon tuli lämmitys.

Viimeisin muutos ja uudistus tapahtui 1922, jolloin arkkitehti Uno Ullberg uudisti ja laajensi teatterirakennusta. Ullbergia avustivat rakennusmestari August Carlsson, arkkitehti Jalmari Lankinen ja taiteilija Bruno Tuukkanen. Viipurin kaupunginteatterin katsomo oli pieni: siellä oli vain 620 istuinpaikkaa.

114

Valion 20-vuotisjuhlat Viipurin teatterissa 9.4.1934. Teatterin katsomotiloihin mahtui yli 600 katsojaa.

115

Teatteritalon kanssa yhtä aikaa rakennettiin hotelli Seurahuone, jonka myös suunnitteli arkkitehti Anders Fredrik Granstedt.

Rakennuksessa tehtiin perusteellinen muutos kaupunginarkkitehti Uno Ullbergin suunnitelmien mukaan 1934, jolloin hotellin tilat otettiin palvelemaan Raatihuoneen ja kaupunginteatterin tarpeita. Seurahuoneen ravintolatilat muutettiin ja siitä tehtiin Teatteriravintola, johon mahtui 150 henkilöä.

116

Viipurin Raatihuone eli kaupungintalo, joka rakennettiin vuosina 1795–1797. Raatihuoneen ulkoasu muuttui huomattavasti kaupunginarkkitehti Johann Johanssonin toimesta 1860-luvulla.

Kaupunginarkkitehti Uno Ullbergin suunnitelmien mukaan peruskorjattiin Raatihuoneen sisätilat ja julkisivuja pelkistettiin hillitysti ylimääräisistä koristeista. Korjaus- ja muutostyöt saatiin päätökseen vuonna 1934.

Viipurin kaupunginjohtajana vuonna 1939 oli varatuomari Otto Arno Tuurna ja ensimmäisenä apulaiskaupunginjohtajana insinööri Juho Taavi Siltanen.

PREOBRAZHENSKIN KATEDRAALI

Preobrazhenskin katedraali

Preobrazhenskin katedraali eli Viipurin Kristuksen kirkastumisen ortodoksinen kirkko.

Viipurin ortodoksisen katedraalin alkuperäiset suunnitelmat laati kuuluisa pietarilainen arkkitehti Nikolai A. Lvov 1780-luvulla, kirkkorakennuksen ensimmäistä vaihetta ryhdyttiin rakentamaan 1787 ja kirkko valmistui 1793.

Kirkko käsitti kaksi erillistä rakennusmassaa, joista perimmäinen oli varsinainen kirkkosali ja sen etupuolella, torin varrella, erillinen neliömäinen kellotorni. Kirkkosalirakennus oli pyöreä, suuren kupolin kattama ristimäinen rakennus. Urakoitsijana oli Jakob Lund & Co. Nämä rakennukset yhdistettiin pitkällä kirkkolaivalla arkkitehti Johann Brockmannin laatimien suunnitelmien mukaan vuonna 1817.

Vuosina 1862–1866 kirkossa tehtiin suuria muutos- ja korjaustöitä, jolloin mm. pääsisäänkäynnin molemmille puolille rakennettiin puolipylväistö päätyineen. Kirkon ympärille rakennettiin myös valurautainen aita, jonka teki pietarilainen taidevalimo. Vuonna 1889 kellotornin molemmille puolille rakennettiin kaksikerroksiset lisärakennukset, jolloin kirkko sai nykyisen ulkoasunsa. Näiden korjauksien ja muutoksien jälkeen kirkko vihittiin uudelleen 15. lokakuuta 1889.

Preobrazhenskin katedraali Raatihuoneentorin laidalla, taustalla näkyy Viipurin Suomalainen Lyseo.

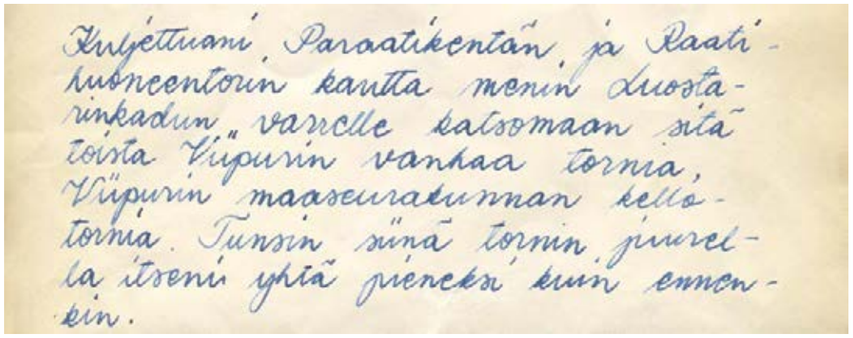
Koulurakennus rakennettiin vuosina 1883–85 pietarilaisen arkkitehti N. A. Courvoisierin laatimien suunnitelmien mukaan venäläiseksi siviililukioksi. Se korotettiin kolmikerroksiseksi vuosina 1906-10 arkkitehti A. P. Maksimovin suunnitelman mukaan.

Rakennuksessa tehtiin muutostöitä 1920-luvun alussa arkkitehti Allan Schulmannin laatimien piirustusten mukaan. Suomalainen Lyseo muutti vuonna 1923 korjattuun koulutaloon, jossa lyseo toimi talvisodan alkuun saakka.

Tontille rakennettiin vuonna 1896 kaksikerroksinen venäläinen kansakoulu, joka sijaitsi Luostarinkadun ja Hovioikeudenkadun kulmassa.

Vuonna 1919 rakennukseen siirtyi Viipurin Realikoulu, johon yhdistettiin myös Maanviljelys- ja kauppalyseo. Koulurakennus korotettiin kolmikerroksiseksi arkkitehti Allan Carl Waldemar Schulmannin laatimien piirustuksien pohjalta vuonna 1922.

Kuljettuani Paraatikentän ja Raatihuoneentorin kautta menin Luostarinkadun varrelle katsomaan sitä toista Viipurin vanhaa tornia, Viipurin maaseurakunnan kellotornia. Tunsin sinä tornin piirteellä itseni yhtä pieneksi kuin ennenkin.

VIIPURIN MAASEURAKUNNAN KELLOTORNI

Viipurin maaseurakunnan kellotorni

Vanhan kaupunkimuurin osa eli raatitorni, jonka neliömäinen alaosa rakennettiin 1480-luvulla.

Kahdeksankulmainen ylempi osa rakennettiin 1700-luvun alussa, ja komea katto valmistui luultavasti 1750-luvulla, jolloin tornista tuli Viipurin maaseurakunnan kellotorni.

122

MAASEURAKUNNAN KIRKKO

Maaseurakunnan kirkko

Vuonna 1392 perustetun dominikaaniluostarin uutta kivikirkkoa ryhdyttiin rakentamaan vuonna 1481, aivan kaupunkimuurien eteläkulmaan. Uskonpuhdistuksen myötä 1520-luvulla kirkkorakennus siirtyi luterilaisille seurakunnille, palvellen niin kaupunkilaisia kuin Viipuria ympäröivää maalaiskuntaa. Kirkkorakennus on koko historiansa aikana palvellut kirkkona ja kokenut monet tuhoisat tulipalot etenkin 1600-luvun alkupuolella.

Vanhoissa maalauksissa ja vuoden 1640 kartassa esitetty kirkon ulkoasu muuttui perusteellisesti vuosina 1828–1831 arkkitehti A.F. Granstedtin suunnitelmien mukaan.

Korjaustöiden yhteydessä poistettiin kirkon lattian vanhat laatat, jolloin katosi pala kulttuurihistoriaa. Näihin lattialaattoihin oli kaiverrettu niiden vainajien nimet, jotka oli haudattu kirkon lattian alle.

Nämä laatat myytiin huutokaupalla, ja osa luultavasti käytettiin kirkon uuteen räystäsrakenteeseen.

Kirkon länsipäähän tehtiin arkkitehti Johan Johanssonin suunnitelmien mukaan 1860-luvulla uusi pääsisäänkäynti ja uudet eteistilat.

Kirkkomaa kunnostettiin 1930-luvun lopulla, jolloin mm. yleiset saniteettitilat rakennettiin. Alueen aidat uusittiin ja tukirakenteet saivat aivan uudet muotonsa.

Kirkkorakennus paloi talvisodan ankarissa ilmapommituksissa helmikuun 10. päivänä 1940. Jatkosodan aikana vuosina 1942–44 kirkon pihamaalle haudattiin 206 suomalaista sankarivainajaa, jotka olivat Viipurin maalaiskuntalaisia. Vuonna 1943 ryhdyttiin kirkkorakennusta korjaamaan, mutta työt jäivät kesken kesäkuussa 1944.

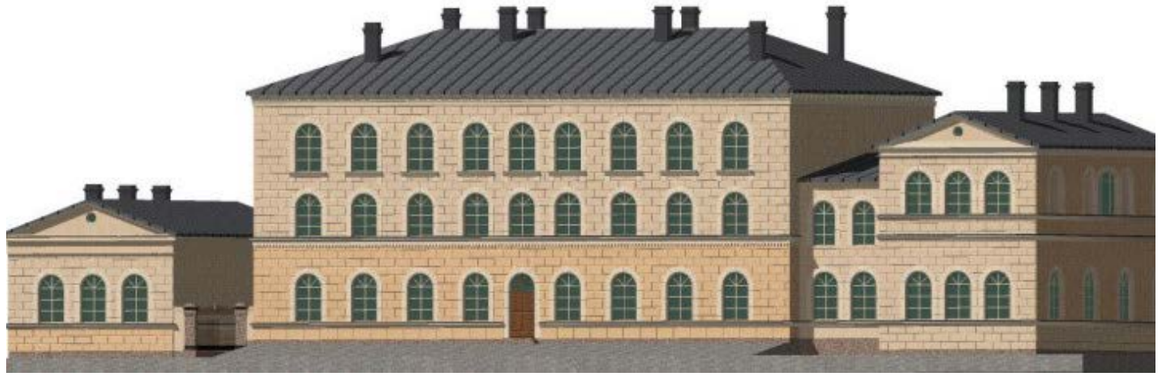

123

Munkkitori syntyi jo keskiajalla, mutta sen rakennuskanta muodostui pääasiassa 1700-luvun alkupuolella. Osa rakennuksista on niiltä ajoilta, mutta 1920-luvun muutokset loivatlopullisesti tämän kauniin miljöön, jota koristi ikäloppu piilipuu.

124

125

Wiipurin ruotsalainen lyseo, Svenska lyceum i Wiborg, koulutalo Luostarinkadun ja Kaarle Knuutinpojankadun kulmassa, rakennettiin arkkitehti, yli-intendentti Ernst Bernhard Lohrmannin laatimien piirustusten mukaan ja valmistui 1854. Piharakennus rakennettiin samanaikaisesti. Rakennus korotettiin kolmikerroksiseksi ilmeisesti arkkitehti Ivar Aminoffín vuonna 1887 laatimien suunnitelmien mukaan. Itäinen sivuosa korotettiin kaksikerroksiseksi arkkitehti Allan Schulmannin suunnitelmien mukaan 1900-luvun alussa.

Koulu muuttui Ruotsalaiseksi yhteislyseoksi, Svenska samlyceum i Wiborg, syksyllä 1939. Ruotsinkielisten koulujen historia alkaa vuodesta 1409, jolloin perustettiin Stadsskola. Perinnettä jatkoi vuosina 1534–1710 Trivialskola ja sen rinnalla vuosina 1641–1710 Gymnasium. Vuosina 1745–1788 toimi Katedralskola, vuosina 1788–1804 Normalskola sekä Gymnasium vuosina 1805–1857. Högre Elementarskola toimi 1857–1874 ja Lyseum 1874–1939.

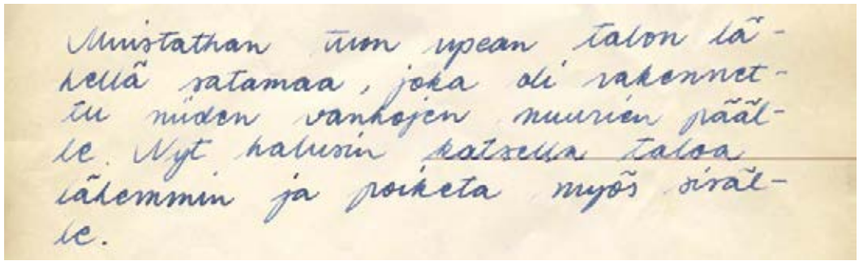
126

Luostarinkadun katunäkymä. Vasemmalla näkyy hieman Pantsarlahden bastionia sekä Ruotsalaisen seurakunnan ja Saksalaisen seurakunnan yhteisen seurakuntatalon edessä Valion jäätelönmyyjä. Viipurin maaseurakunnan kellotorni näkyy kauempana. Oikealla näkyy hieman Viipurin reaalikoulun rakennusta

127

Arkkitehti Uno Ullbergin suunnittelema Pietari-Paavalin seurakuntatalo (Ruotsalainen seurakunta ja Saksalainen seurakunta) Hovioikeudenkadulla. Talon rakennustyöt aloitettiin kesällä 1931 ja se valmistui vuonna 1932. Tämä funkkistalo on lähellä Viipurin Taidekoulun ja -museon rakennusta, joka näkyy taustalla.

Muistathan tuon upean talon lä-
hellä satamaa, joka oli rakennet-
tu niiden vanhojen muurien päät-
te. Nyt haluun kaiken talon
lähemmin ja poiketa myös siät-
te.

VIIPURIN TAIDEMUSEO JA -KOULU

Viipurin taidemuseo ja -koulu

128

Ilmakuvassa Pantsarlahden bastioni. Keskellä Viipurin Taidekoulu ja Taidemuseo.

129

Viipurin Taidekoulun ja Taidemuseon rakennukset valmistuivat **arkkitehti Uno Ullbergin** suunnittelemina vuonna 1930. Juhlalliset avajaiset pidettiin 14.10.1930, jolloin vihittiin arkkitehti Uno Ullbergin suunnittelema ajanmukainen museorakennus.

Ajatus uudesta Taiteenystävien koulusta ja Taidemuseosta tuli ajankohtaiseksi vuorineuvos Seth Sohlbergin annettua suuren rahalahjoituksen Viipurin Taiteenystäville vuonna 1917.

Wiipurin Taiteenystävät oli perustettu vuonna 1890. Ensimmäiset luonnokset koulusta ja museosta laati U. Ullberg jo 1920-luvun alussa, mutta lopullisia rakennuspiirustuksia päästiin tekemään vasta 1929, kun Viipurin kaupunki luovutti tontin Taidemuseon ja -koulun paikaksi Pantsarlahden bastionilta ja huomattavan summan rahaa koululle.

130

Hovioikeudenkatu ja taustalla Suomalainen Lyseo nähtynä Taidemuseon ja -koulun portaikolta.

131

Vuorineuvos Seth Sohlbergin reliefi oli sisäänkäynnin portaalin vieressä.

132

Taidemuseo ja -koulu ovat kaksi erillistä rakennusmassaa, joista suurempi kaksikerroksinen oli taidemuseo ja käsitti kaksi korkeaa ja yhden matalamman näyttelyhuoneen ja neljä varastohuonetta, jotka soveltuivat myös pienempiä näyttelyjä varten, sosiaaliset tilat, vahtimestarin asunnon sekä lämpökeskuksen, josta lämmitettiin myös koulurakennus.

Taidekoulu oli kolmikerroksinen, mutta rakennuksena yhtä korkea kuin museorakennus. Alakerroksessa olivat koulun johtajan asunto, työpaja, sosiaaliset tilat ja porrashuone. Toisessa ja kolmannessa kerroksessa oli neljä suurempaa ja kolme pienempää työhuonetta, kirjastohuone sekä kaksi varastohuonetta.

Taidemuseon rakennuksen omisti Viipurin kaupunki ja koulurakennuksen Viipurin Taiteenystävät.

133

Käynti sisäpihalle tapahtui Etelävallin puolelta nousevia portaita myöten. Sisäpihalle pääsi myös meren puolelta pylväsrivistön läpi Pantsarlahden bastionin alueen puiston kautta.

Nykyaika ja vanhat kaupunkimuurit kohtasivat toisensa tässä mahtavassa ympäristössä. Kun vanhan Pantsarlahden bastionilla oli vielä vanha 1500-luvun ruutikellari, siellä kävellessään liikkui viipurilainen monen vuosisadan kerrostumissa.

Kokonaisuudessaan rakennuskompleksi oli eräs Viipurin näyttävimpiä nähtävyyksiä.

134

Viipurin taidemuseon seinillä oli mm. Viktor Westerholmin, Ferdinand von Wrightin, Pekka Halosen, Akseli Gallen-Kallelan ja Eero Järnefeltin upeita maalauksia, unohtamatta Albert Edelfeltin töitä.

135

Taiteilija Johannes Takasen vuonna 1875 tekemä veistos nimeltään Venus ja Amor. Johannes Takanen oli tehnyt myös Monrepos`n puistossa sijainneen Väinämöisen patsaan vuonna 1873.

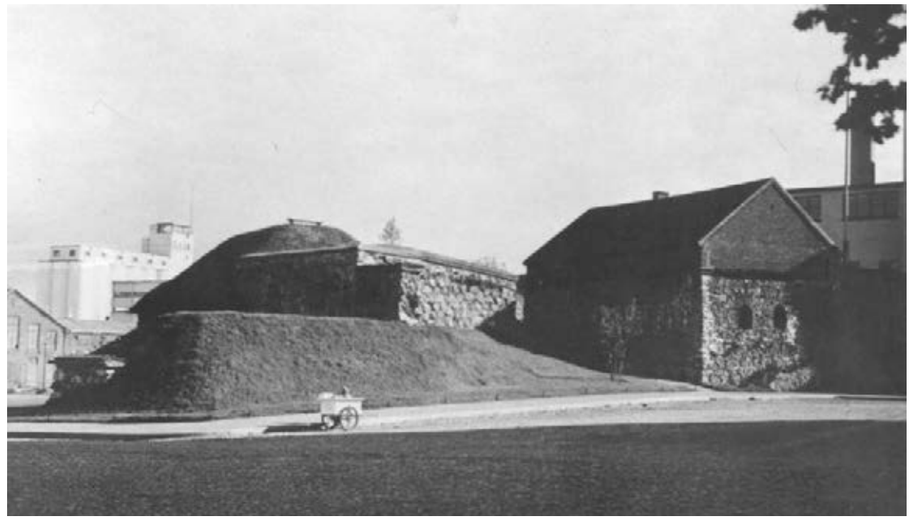
136

Viipurin taidemuseon näyttelyhallin tiloja. Korkeassa huonetilassa oli runsaasti maalauksia ja grafiikkatöitä sekä veistoksia.

137

Pantsarlahden bastionia 1939. 1500-luvun lopulla rakennettujen kaupunkimuurien mahtavaa linnoitusta, Pantsarlahden bastionia, ei purettu 1800-luvun lopulla, jolloin Viipuri vapautui vanhoista kaupunkimuureista. Sen varjossa oleva vanha punatiilinen ja luonnonkivestä rakennettu ruutikellari muistuttaa kulkijaa menneistä ajoista ja vuosisatojen takaisista linnoitusrakenteista.

138

Pantsarlahden bastionin muureja ja yksinäinen Eskimo-jäätelön myyjä ottamassa aurinkoa.

139

Rinkeliajot Pontuksenkadulla 1939. Bastionin muuria taustalla.

Ensimmäiset moottoripyöräkilpailut, jotka tunnettiin Rinkeliajojen nimellä, pidettiin toukokuussa 1939. Reitti kulki satama-alueen läpi kulkevaa Pontuksenkatua pitkin Tulli- ja pakkahuoneelle, josta noustiin Etelävallille. Sitä pitkin ajettiin Taidekoulun ja -museon ohi Luostarinkadulle ja käännyttiin Karjalankadulle ja siitä edelleen Pontuksenkadun kautta kohti itää Brahenkadulle ja Havinkadun kautta takaisin Karjalankadulle ja satama-alueelle lähtöpaikkaan. Kilparadan pituus oli 2750 metriä.

Rinkeliajojen johtaja oli G. Buttenhoff ja suojelija presidentti P. E. Svinhufvud. Vuoden 1939 kilpailuissa oli neljä kilpaluokkaa. Kolmen voitto tuli suomalaisille ajajille. Alokasluokan voitti viipurilainen V. Kopra ja yhden luokan englantilainen Binder. Ajoja seurasi yli 5000 katsojaa.

Kyllä sisäpihalla oli ipeat mäkymät mereelle! Juuri sopivasti sähti suuri laiva satamasta, ja ta pieni hinaaja veti. Paksu savu nousi sen piipusta, mutta hiljaiseen laiva irtosi laiturista. Mieleeni tuli meidän yhteinen laivaretkemme Ahvenaseen.

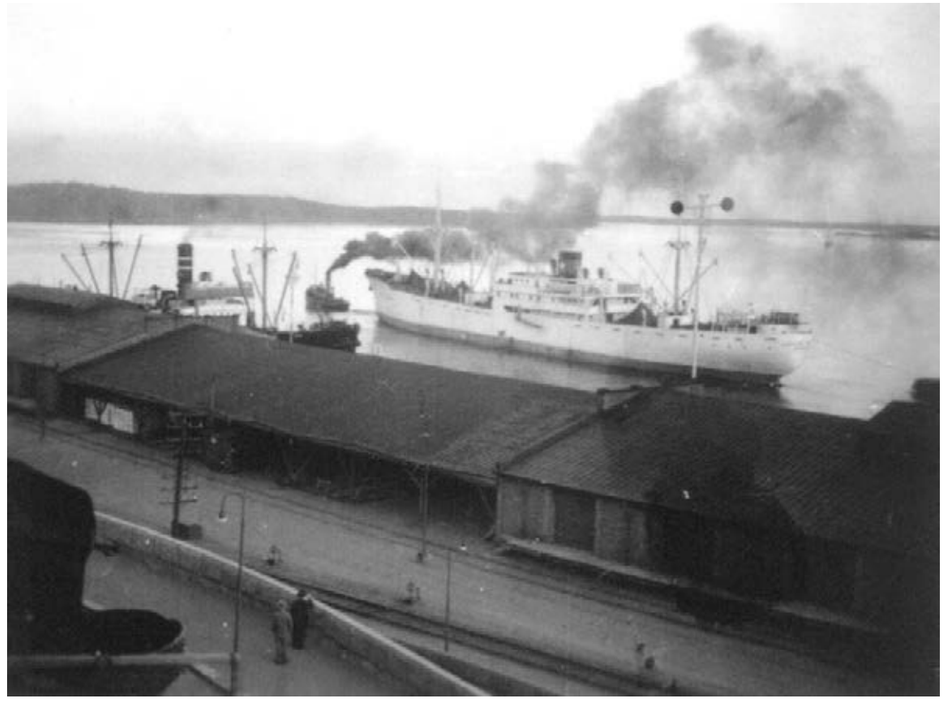
140

Kaksoispylväikkö ja Etelävallin puolelta rakennusten väliin tehty portti yhdistivät näennäisesti kaksi rakennusmassaa.

141

Meri ja taivas näkyvät kauniisti kaksoispylväikön läpi.

142

Yli satametrinen m/s Carolina Thordén lähtee satamasta satamahinaajan vetämänä. Laiva lähti lasteineen kohti valtameriä.

143

Viipurin Eteläsatamaa. Vasemmalla näkyy hieman tulli- ja pakkahuoneen julkisivua.

144

Uuden tulli- ja pakkahuoneen Eteläsatamaan suunnitteli kaupunginarkkitehti Johan Blomkvist vuonna 1899. Hieman barokkityylinen rakennus oli Etelävallin puolelta osittain yksikerroksinen ja keskiosaltaan kaksikerroksinen. Suuren tasoeron takia sataman ja kadun välillä rakennus vaikutti satamasta katsoen kerrosta korkeammalta. Noin sata metriä pitkänä rakennuksena se hallitsi Eteläsataman näkymää.

145

Viipurin Eteläsataman nostureita 1939, taustalla OTK:n Viipurin keskusvarasto.

146

Sataman suurnosturit 1939.

147

Eteläsataman voimakkaat suurnosturit hallitsivat sataman silhuettia. Uusimmat nosturit olivat 1930-luvun lopulta.

148

OTK:n Viipurin keskusvaraston suunnittelivat Kulutusosuuskuntien Keskusliiton rakennusosaston arkkitehdit Georg Jägerroos ja Aarne Sarvela vuonna 1936. OTK oli hankkinut varastorakennusta varten tontin Eteläsataman alueelta, aivan Karjalankadun alkupäästä. OTK:n keskusvarasto otettiin käyttöön keväällä 1937.

Rakennuksen matalassa siipiosassa Karjalankadun varrella oli Viipurin Osuusliikkeen ns. kansanravintola, joka enimmäkseen palveli sataman alueella työskenteleviä. Toisessa kerroksessa oli OTK:n konttoritiloja.

149

SOK:n myllyrakennuksen ensimmäinen rakennusvaihe rakennettiin SOK:n rakennusosaston arkkitehti Erkki Huttusen laatiman suunnitelman mukaan. Suunnittelutyötä johti arkkitehti Valdemar Aulanko. Työt aloitettiin marraskuussa 1930, ja rakennuskompleksi valmistui 1932.

Rakennus sijaitsi Karjalankadun alkupäässä, noin 250 metrin päässä Eteläsataman laiturista.

Rakennuksessa oli 18 kpl viljasiiloja, joiden halkaisija oli 5,5 metriä ja korkeus maanpinnasta lukien 30 metriä. Kuhunkin siiloon mahtui 450 000 kg viljaa. Talossa oli laboratoriotilojen lisäksi myllykoneistot, jotka pystyivät käsittelemään 35 miljoonaa kiloa viljaa vuodessa. Myllyrakennusta laajennettiin arkkitehti E. Huttusen suunnitelmien mukaan vuonna 1935, jolloin siiloja rakennettiin yhdeksän lisää. Vuonna 1936 rakennuksia edelleen laajennettiin, siten että leivän ja makaronin valmistus pystyttiin aloittamaan alkuvuodesta 1937.

150

SOK:n myllyrakennuksesta johti satamalaiturille erillinen noin 250 metriä pitkä viljakuljetin, jolla pystyttiin imemään laivasta viljaa siiloihin. Myös rautatievaunuista pystyttiin vilja imemään siiloihin.

151

152

Hankkijan, SOK:n ja OTK:n rakennukset Havinkadulla olivat 1930-luvun tyypillisiä teollisuus- ja varastorakennuksia.

153

Rakennusmestari Bruno Laakso, Keskusosuusliike Hankkijan suunnittelutoimistosta, laati vuonna 1936 suunnitelmat Hankkijan uudelle toimitalolle Havinkadulle. Talon nelikerroksinen rakennusosa käsitti konttoritiloja ja näyttelyhuoneiston sekä kolmikerroksinen osa varastosiiven lastaustiloineen. Rakennustyöt aloitettiin vuonna 1936, ja talo valmistui lokakuussa 1937. Rakennuksen tilavuus oli 27 000 m3 ja varastotilan lattiapinta-ala 17 740 m2.

154

Vuonna 1896 arkkitehti E. Dippel suunnitteli kreikkalaiskatoliselle seurakunnalle seurakuntatalon Karjalankadun ja Luostarinkadun kulmaan. Rakennukseen tehtiin laajat muutostyöt arkkitehti Juhani Viisteen vuonna 1936 laatimien suunnitelmien mukaan.

155

Arkkitehdit Emil Gustafsson ja Allan Schulman perustivat oman rakennustoimiston, jonka nimissä he vuonna 1899 tekivät suunnitelman teollisuusrakennusta varten Aleksanterinkadun ja Keisarinkadun kulmaan. (Vuodesta 1929 Karjalankatu ja Luostarinkatu).

Rakennus tunnetaan ns. Pietisen puusepäntehtaana, mutta vuonna 1939 talon tiloissa olivat ainakin Viipurin Autokorjaamo Oy, Karjalan Takomo Oy, Linja-autoliike M.Ruponen Oy:n autokorjaamo ja Kirjapaino Ilmarinen Oy.

156

Ensimmäiset rakennussuunnitelmat Viipurin raitioteiden halli- ja korjaamorakennuksille Possenkadun (vuodesta 1929 Tuomiokirkonkatu) varrelle laati arkkitehti Allan Schulman vuonna 1914.

Vuosien aikana rakennuksia laajennettiin ja uusia tehtiin. Melkein kaikkien rakennusten suunnittelusta vastasi 1920-luvun loppuun saakka arkkitehti Allan Schulman.

Osa puhtaasti teknillisistä rakennussuunnitelmista tehtiin Viipurin Sähkölaitoksen toimesta, ja niiden varsinainen suunnittelija ei piirustuksista selviä.

Raitiotieliikenne Viipurissa alkoi 22.9.1912. Linjoja laajennettiin vuosina 1913–14, ja itäisten alueiden linjat yhdistettiin ns. rengaslinjaksi vuonna 1937. Raitiotieliikennettä hoiti toiminimi Elektricitätswerke & Strassenbahn Wiborg, jonka omisti Viipurin Kaasu ja Sähkö Oy.

Tulyin koulutaloni ohi. Pihalla oli paljon koululaisia, sekä kou ut olivat juuri alkaneet.

157

Koulutytöt ovat aloittamassa uutta lukuvuotta 1939–40. Kuvassa Viipurin toisen tyttökoulun pihalla ovat ainakin Ilona, Vieno, Kirsti, Kerttu, Hannele, Eija, Helena, Mirja, Arja, Annikki, Aila, Airi, Rauha, Martta, Minna, Anne, Tiina, Riikka, Olga, Irina, Claudia, Terhi, Sanni, Salla, Virpi sekä Laura, Anni ja Eliisa.

158

Arkkitehti Jac. Ahrenberg suunnitteli kolmikerroksisen koulurakennuksen Tuomiokirkonkadun varrelle vuonna 1894. Koulurakennus palveli aluksi Suomalaista reaalilyseota vuoteen 1923, jonka jälkeen rakennukseen perustettiin Viipurin kaksoislyseo. Vuodesta 1936 talossa toimi Viipurin toinen tyttökoulu aina talvisodan alkuun saakka.

159

Linnoituksen kortteli 23 nähtynä idästä. Etualalla Agricolankatu ja Linnankatu.

160

Arkkitehti Jac. Ahrenberg suunnitteli vuonna 1891 Viipurin läänin maaherran asuinrakennuksen Linnankadun ja Tuomiokirkonkadun kulmaan. Talo edusti puhdastyylistä renessanssia ja oli yksi Viipurin komeimmista rakennuksista. Korttelin muutkin Ahrenbergin työt osoittavat hänellä olleen erittäin hyvä tyylitaju. Viipurin läänin maaherrana oli vuonna 1939 varatuomari Arvo V. A. Manner.

161

Wiklundin asuinrakennuksen Agricolankadun ja Linnankadun kulmaan suunnitteli arkkitehti Leander Ikonen vuonna 1889. Rakennus valmistui alkuvuodesta 1893, ja se täydensi hyvin juhlavana rakennuksena Linnankadun perspektiiviä.

162

Sotamarsalkka C. G. E. Mannerheim tarkastaa joukkoja koulukentällä 29.4.1938 yhdessä vasemmalla olevan kenraaliluutnantti Harald Öhquistin ja muiden kenraalien kanssa. Viipurissa, joka oli Suomen suurin varuskuntakaupunki, sijaitsi 2. divisioonan esikunta. Wiklundin asuinrakennus ja Tuomiokirkko näkyvät taustalla.

163

Viipurin Klassillinen Lyseo, jonka renessanssityylisen koulurakennuksen Agricolankadulle koulukentän viereen suunnitteli arkkitehti Jac. Ahrenberg vuonna 1890.

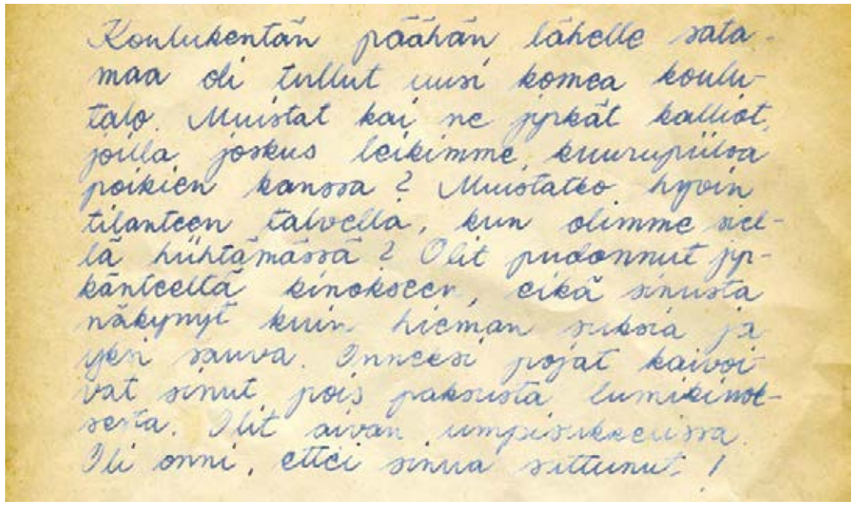
164

Viipurin Yhteiskoulu, jonka piirsi arkkitehti Leander Ikonen 1901, Luostarinkadun ja Agricolankadun kulmassa. Yhteiskoulu aloitti toimintansa vuonna 1898 nimellä Vanha Yhteiskoulu Oy. Agricolan jugendtyylisen, nelikerroksisen asuinrakennuksen Pontuksenkadun ja Agricolankadun kulmaan suunnitteli arkkitehti Allan Schulman vuonna 1902. Rakennus oli pieni iloinen väriläiskä korttelissa, jossa lähitonteilla oli yksitoikkoisia ja rumia varastorakennuksia.

165

Kauppaopiston opiskelijoita vossikoissa Pontuksenkadulla 1939. Taustalla Oy Agricola. Koulukentät alkoivat välittömästi Pontuksenkadulta.

Koulukentän päähän tähdelle satamaa oli tullut uusi komea koulutalo. Muistat kai ne pyrkät kalliot, joilla joskus leikimme, kiurupiilosa poikien kanssa? Muistatko hyvin tilanteen talvella, kun olimme siellä hiihtämässä? Olit pudonnut pyrkänticeltä sinoksecn, eikä sinusta näkynyt kuin hiemän suusia ja yen sauva. Innoesa jojat kaivoivat sinut, jois paksusta lumikinoksesta. Olit aivan umpisukeessa. Oli onni, ettei sinua sattunut!

166

Viipuriin perustettiin yksivuotinen kauppakoulu 1887. Moninaisten nimimuutosten jälkeen toiminta jatkui mm. Papulassa, ja vuonna 1927 virallisesti perustettiin Viipurin Kauppaoppilaitos.

Vuonna 1936 kaupunginarkkitehti Ragnar Ypyä sai tehtäväkseen suunnitella uuden koulurakennuksen Linnoituksen kaupunginosaan, Koulukenttien lounaispäähän, komealle kalliolle. Rakennustyöt aloitettiin huhtikuun lopulla 1937, ja Kauppakoulun ja -opiston sekä Merenkulkukoulun uusi hieno yhteinen koulurakennus valmistui maaliskuussa 1938. Rakennuksen viimeistelytöitä jatkettiin vielä kesällä 1938. Oppilaitoksen aloittaessa toimintansa uudessa talossa oli oppilaita yhteensä 222 oppilasta, joista 88 poikaa ja 134 tyttöä.

167

Mercuriuksen pää sisäänkäynnin vieressä symbolisoi opinahjoa. Koulujen toiminta loppui marraskuussa 1939 talvisodan syttymisen takia.

168

Kauppaopiston opiskelijat poseeraavat koulunsa pihamaalla 1939. Kuvassa ovat ainakin Kaisa, Carita, Tuija, Milja, Anita … ja Antti.

Pohkesin Kaskisen kauppaa Pormestarinkadun varrella.

169

Jalmari Lankinen piirsi Pontuksenkadun ja Pormestarinkadun kulmaan vuonna 1924 asuinrakennuksen, joka oli Pormestarinkadun puolelta viisikerroksinen ja Pontuksenkadun puolelta kuusikerroksinen.

Ensimmäiset asukkaat muuttivat Asunto Osuuskunta Pantsariin toukokuun puolivälissä 1925. Pormestarinkadun puolella oli muutama myymälätila, joissa oli mm. Hedelmä- ja siirtomaatavarakauppa J. A. Kaskinen sekä Valio r.l:n myymälä.

170

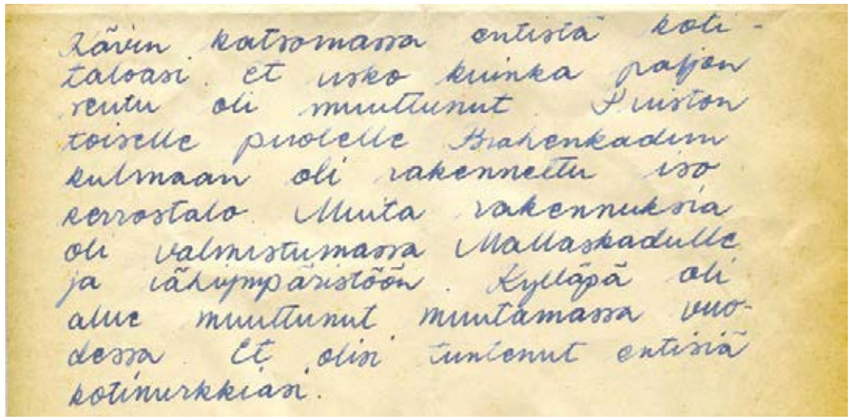
171

Muuttokuorma on lähdössä Pormestarinkadulta Asunto-osuuskunta Pantsarin ulko-ovelta Punaisenlähteentorille, jonka varrelta on löytynyt tilavampi asunto.

172

J. A. Kaskisen hedelmä- ja siirtomaatavarakaupan sisätiloja, kauppias vasemmalla.

Täällä katsomassa entistä kotitaloasi. et usko kuinka paljon reutu oli muuttunut. Puiston toiselle puolelle Brahenkadun kulmaan oli rakennettu iso kerrostalo. Muita rakennuksia oli valmistumassa Mallaskadulle ja lähympänäistöön. Kyllähä oli alue muuttunut muutamassa vuodessa. Et olisi tuntenut entisiä kotinurkkiasi.

173

Arkkitehti Väinö Keinänen laati suunnitelmat A.O.Y. Brahenlinnalle, Brahenkadun ja Pantsarlahdenkadun kulmatontille vuonna 1937. Asuin- ja liikerakennus oli kuusikerroksinen, mutta kulmaosaltaan seitsemänkerroksinen. Liiketiloissa olivat mm. Osuusliike Torkkeli r.l:n maito- ja leipämyymälä sekä siirtomaatavaramyymälä, Brahen kahvila, Viipurin Kalakauppa Oy:n myymälä ja Karjakeskuskunta r.l:n myymälä no 6.

Vuonna 1878 laati arkkitehti Fr. Odenwall rakennussuunnitelmat kaartinluutnantti N. Thesleffin kahdelle puiselle asuinrakennukselle. Toinen asuintaloista rakennettiin Pantsarlahdenkadun suuntaiseksi ja toisen talon pääty tuli katulinjaan. Vuosina 1880 - 1891 osassa näistä rakennuksista toimi Wilken koulu.

174

Näkymä Havin valleilta Pontuksenkadun suuntaan 1939. Pontuksenkadun ja Mallaskadun väliselle alueelle on rakennettu useita uusia kerrostaloja.

175

Rakennusmestari E. Fahlenius teki suunnitelmat seitsenkerroksista tornitaloa varten 1939, Pontuksenkadun ja Kilpikujan kulmaan. Rakennus valmistui lokakuun loppupuolella 1939.

Arkkitehtitoimisto Martikainen-Ypyä laati kesällä 1939 rakennussuunnitelman toista seitsenkerroksista tornitaloa varten, Kilpikujan ja Mallaskadun kulmaan.

Rakennustyöt aloitettiin elokuussa 1939, mutta ne keskeytyivät lokakuun alussa 1939. Vain perustukset ehdittiin osittain kaivaa.

176

Näkymä Havilta Mallaskatua pitkin kaupungin suuntaan.

177

K. Suutarinen piirsi vuonna 1906 nelikerroksisen jugend-tyylisen asuinrakennuksen Keihäskujan ja Mallaskadun kulmaan. Talon omisti Osuustalo Koti rl.

Uusi kesäteatteri oli todella iso ja siellä oli suuri katsomo. Harjoituksissa jokin kuoro harjoitteli. En tiennyt oikein kuoronjohtaja olisin tyytyväinen, koska vähän väliä sain késkeytti laulamisen.

VIIPURIN KESÄTEATTERI

Viipurin kesäteatteri

178

Viipurin kesäteatterin ja laululavan pääportti.

179

Viipurin kesäteatteri rakennettiin 1930-luvulla kaupunginarkkitehti Uno Ullbergin laatimien suunnitelmien mukaan. Ulkoilmateatteri rakennettiin Havin vallien vanhalle linnoitukselle, johon tehtiin hyvin vähän muutoksia. Teatterin tausta tehtiin luonnonkivestä, ja muotonsa puolesta se toimi hyvin akustisena taustana.

Vallien ruutikellariin tehtiin pieni ravintola ja muurien taakse valmistui asianmukainen rakennus näyttelijöitä ja henkilökuntaa varten.

Katsomossa oli noin 2000 istumapaikkaa, ja teatteri oli Suomen suurin. Ulkoilmateatteri otettiin käyttöön 1934.

180

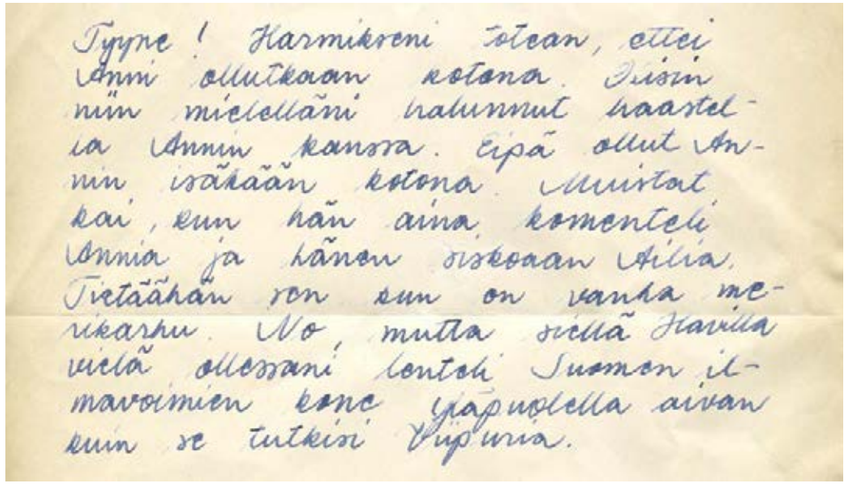
Viipurin kesäteatterin näyttämö, jossa kuoro on harjoittelemassa.

181

Viipuri nähtynä Havin valleilta 1939 Tuomiokirkon suuntaan

(19)

Typpe! Harmikseni totean, ettei Anni ollutkaan kotona. Siisin nyt mielellani rauhassa haastella Annin kanssa. Eipä ollut Annin isäkään kotona. Muistat kai, kun hän aina komenteli Annia ja hänen siskoaan Ailia. Tietäähän ron sun on vanha merikarhu. No, mutta sieltä Havilla vielä ollessani kuulin Suomen ilmavoimien koneen yläpuolella aivan kuin se tutkisi Viipuria.

Lentokonetta ohjasi vänrikki Aulis Bremer, joka oli lähtenyt ilmaan Suur-Merijoen lentokentältä. Ilmavoimien koneet olivat usein harjoituslennoilla Viipurin yläpuolella. Tällä kertaa Bremer oli saanut tehtäväkseen ottaa Viipurista ilmakuvia. Oli työhön sään suhteen hyvä, pilvipoutainen aamupäivä. Vänrikki Bremer kiersi kaupungin yllä noin viiden minuutin ajan ja hän sai useita hyviä kuvia kaupungista. Kirjan kuvissa 42, 43, 54, 55, 61, 62, 182, 183, 184 ja 185 on vänrikki Bremerin 2.9.1939 klo 10.30 ottamia ilmakuvia eri osista Viipurin keskusta-aluetta.

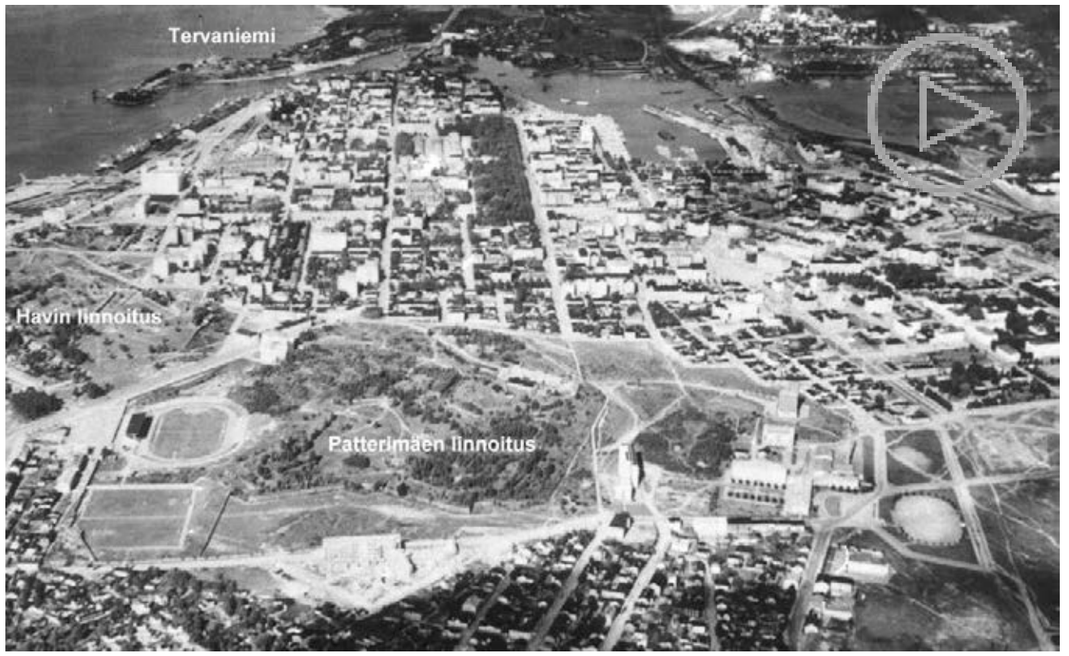
182

Kuvassa Pantsarlahden kaupunginosaa. Ylhäällä vasemmalla ovat koulukentät. Keskellä kuvan yläreunasta tuleva mutkan tekevä katu on Brahenkatu. Edessä alhaalla on Eteläsatamaa ja Starckjohannin ja Suomen Petrooli Oy:n rakennelmia.

183

Havin linnoitusta ja alareunassa Kelopolun varrella olevia omakotitaloja. Kesäteatteri näkyy kuvassa ylhäällä oikealla.

184

Patterimäkeä ilmasta nähtynä. Keskellä on Keskusurheilukenttä.

185

Ilmakuva 2.9.1939 klo 10.30. Kuvan keskellä Patterimäen linnoitukset ja Keskusurheilukenttä.

Samaan aikaan Tikkutehtaankadulla Kelkkalassa kuusivuotias Asko-poika tutkii kodin olohuoneen seinäkelloa, josta on opetellut numerot. Lisäksi Asko on jo oppinut lukemaan kellonaikoja. Nyt se näyttää olevan tasan puoli yksitoista. Tatu-isän pitäisi tulla aivan pikapuoliin hakemaan poikaansa muutamaksi tunniksi Valion uuden merikkalaisvalmisteisen Federal-merkkisen kuorma-auton kyytiin. Sehän on pikkupojasta todella jännää!

186

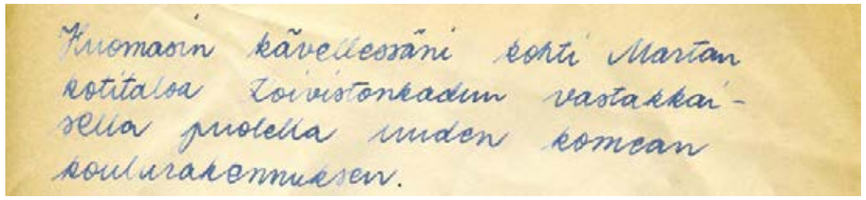
Saksassa 1920-luvulla valmistettu Gustav Becker -seinäkello lyö 10.30.

187

Asko-poika ja Tatu-isä Valion Federal – kuorma-auton astinlaudalla.

(20)

188

Kaupunginarkkitehti Väinö Keinänen suunnitteli vuonna 1930 ammattikoulukompleksin kolmiomaiselle tontille. Rakennustyöt aloitettiin syksyllä 1930, ja koulurakennuksen juhlavat vihkiäiset pidettiin 25.10.1931. Rakennusten yhteistilavuus oli 32 000 m^3 ja rakennukset ympäröivine maastotöineen tulivat maksamaan 9,5 miljoonaa markkaa. Koulurakennuksessa toimivat sekä tyttöjen että poikain ammattikoulut. Vuonna 1939 oli poikain ammattikoulussa 517 ja tyttöjen ammattikoulussa 307 oppilasta. Vakinaisia opettajia oli 23 ja ns. tuntiopettajia oli 24. Viipurin poikain ammattikoulu perustettiin 1914 ja tyttöjen ammattikoulu vuonna 1931.

189

Edessä on Koivistonkatu, vasemmalla ammattikoulu. Taustalla näkyy kaupungin keskustaa. Viipurin tuomiokirkon 70 metrin korkuinen torni näkyy selvästi, ja kauempana sen vasemmalla puolella näkyy Viipurin linnan Pyhän Olavin tornia.

190

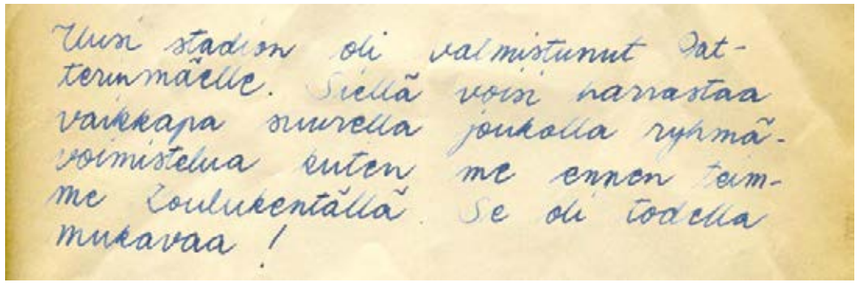
Viipurin Sahateollisuus- ja teollisuuskoulujen neli- ja viisikerroksisen koulurakennuksen suunnitteli Hjalmar Åberg vuonna 1934. Hänen laatimansa piirustukset hyväksyttiin kauppa- ja teollisuusministeriössä 15.4.1934.

Rakennustyöt aloitettiin kesällä 1934, ja rakennus valmistui kesällä 1935. Teollisuuskoulu perustettiin 1898, ja vuodesta 1935 lähtien koulu oli kolmivuotinen. Vuonna 1939 koulussa oli 154 oppilasta, joista huoneenrakennusosastolla 68 opiskelijaa.

Sahateollisuuskoulu perustettiin Viipuriin 1921. Vuonna 1939 oppilaita oli 89 opiskelijaa, joista neljä ulkomaalaista.

Sahateollisuuskoulun rehtorina 1939 oli DI Eino Jussila ja teollisuuskoulun rehtorina oli arkkitehti Georg Fraser.

(21)

191

VIIPURIN KESKUSURHEILUKENTTÄ

Viipurin keskusurheilukenttä

Kaupunginarkkitehti Uno Ullberg laati vuonna 1934 yhdessä Viipurin rakennuskonttorin eri asiantuntijoiden kanssa suunnitelmat keskusurheilukentän katoksellisen katsomotilan rakentamiseksi.

Katoksellinen katsomo valmistui kesäkuussa 1934, ja siinä oli 3500 istumapaikkaa.

Keskusurheilukenttä osin valmistui 1933, ja 1.10.1933 uudella kentällä pelattiin mestaruussarjan jalkapallo-ottelu Sudet - VPS , jonka Sudet voitti 3 - 0. Virallisesti stadion vihittiin 30.6. - 1.7.1934, jolloin kentällä oli yleisurheilumaaottelu Suomi - Norja. Suomi voitti ottelun 108 - 65.

192

Vuonna 1937 pidettiin yleisurheilun mestaruuskilpailut eli Kalevan kisat Viipurissa. Maksaneita katsojia oli keskuskentällä kolmen päivän aikana hieman yli 27 000. Pääkatsomo oli ääriään myöten täynnä.

193

Takasuora ja päätykatsomot olivat myös väkeä pullollaan.

194

Suomen urheiluliiton (SUL) puheenjohtaja Urho Kekkonen ja Viipurin kaupunginjohtaja Arno Tuurna seuraavat kahden tammen istutusta etulinjassa Kalevan kisoissa Keskusurheilukentän sisäänkäyntiporttien luona. Puut istutettiin kahden viipurilaisen vuoden 1936 olympiakultamitalistin, nyrkkeilijä Sten Suvion ja voimistelija Ale Saarvalan, kunniaksi. Kuvassa olympiavoittaja Saarvala istuttaa omaa nimikkotammeaan. Suomen yleisurheilumestaruuskilpailuja kutsuttiin ensimmäisen kerran ”Kalevan kisoiksi” Viipurissa järjestetyissä kilpailuissa 6. - 8.8.1937.

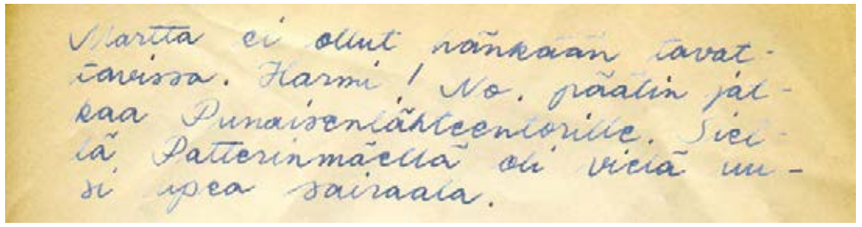
195

Naisvoimistelijaryhmä Koulukentällä.

196

Hilja, Tyyne ja heidän voimistelijaryhmänsä 1920-luvun lopulla Viipurissa.

Martta ei ollut nähkään tavat-
tavissa. Harmi! No, pääsin jat-
kaa Punaisenlähtecentorille. Sie-
lä Patterinmäellä oli vielä uu-
si upea sairaala.

197

Uusi naistensairaala

Uusi naistensairaala

Kun uuden naistensairaalan tarve tiedostettiin, kaupunginarkkitehti Uno Ullberg ryhtyi vuonna 1934 laatimaan luonnoksia uudeksi synnytyslaitokseksi. Maaliskuussa 1935 kaupunginhallitus teki päätöksen uudesta sairaalasta, ja kesäkuussa 1935 laaditut luonnospiirustukset hyväksyttiin. Arkkitehti Ullberg siirtyi Helsinkiin kesäkuussa 1936, ja uusi kaupunginarkkitehti Ragnar Ypyä jatkoi piirustusten viimeistelyä, jopa rakentamisen aikana.

Rakennustyöt aloitettiin helmikuussa 1936, ja harjakaiset vietettiin syyskuun alussa 1936. Pääurakoitsijana toimi rakennusosakeyhtiö Pyramid Viipurista.

Ensimmäiset uudet viipurilaiset, jotka olivat Niemen kaksoispojat, syntyivät uudessa sairaalassa 14.12.1937, mutta virallisesti naistensairaala otettiin käyttöön tammikuussa 1938.

Sairaala oli kytketty muihin kaupunginsairaalan rakennuksiin tunnelilla. Rakennuksen tilavuus on 27 000 m_3, johon on laskettu myös tunnelin osuus.

198

Viipurin kunnallissairaalan rakennuksia. Edessä tuberkuloosisairaala, oikealla uusi naistensairaala. Taustalla Viipurin itäisiä esikaupunkeja kuten Talikkala, Lepola ja Kelkkala.

199

Arkkitehti Paavo Uotila suunnitteli myös tuberkuloosisairaalan, joka rakennettiin muiden sairaalarakennuksien lähituntumaan. Rakennustyöt alkoivat alkuvuodesta 1929, ja sairaala valmistui keväällä 1930. Sairaalassa oli 42 vuodepaikkaa.

200

VESITORNI

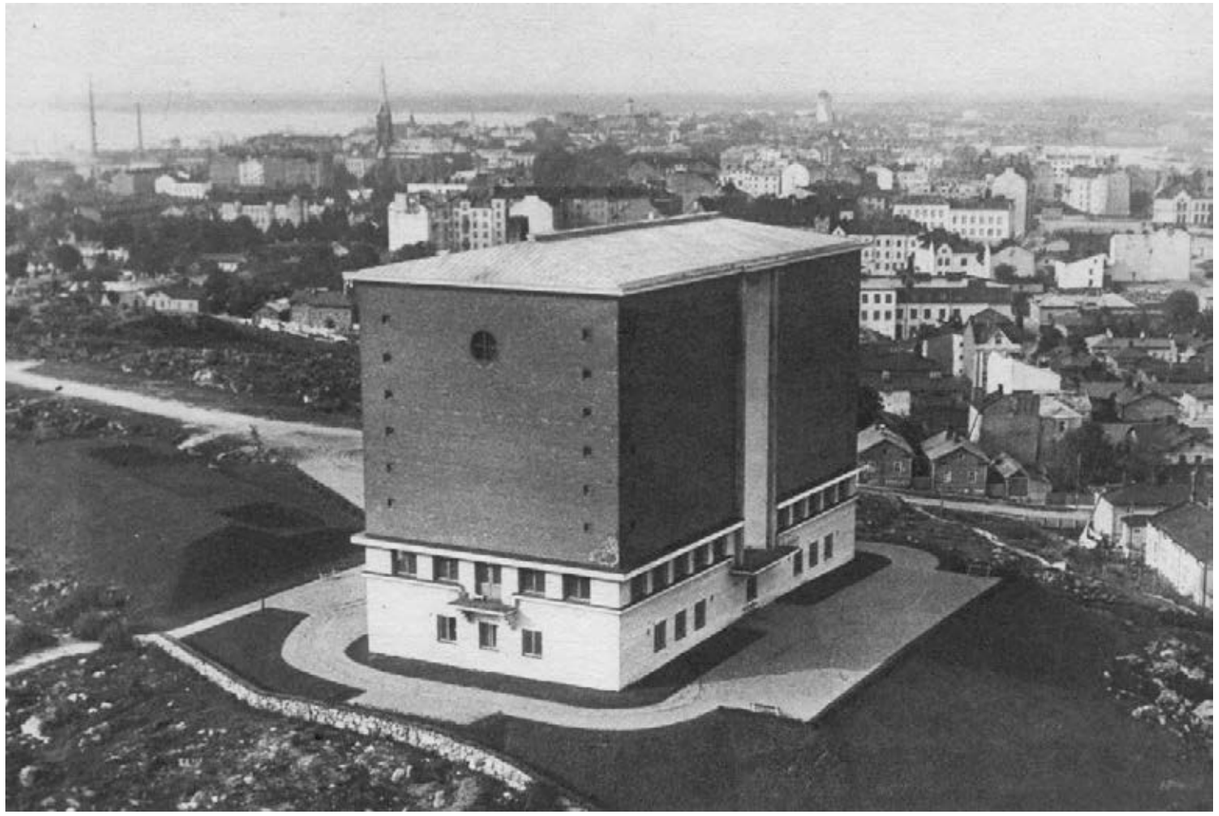
Vesitorni

Patterinmäelle rakennettiin 1850–1870-luvuilla uudet linnoituslaitteet. Tultaessa 1900-luvulle ja Suomen itsenäistyttyä linnoitus jäi historialliseksi muistomerkiksi kaupunkikuvaan.

Vuonna 1929 ryhdyttiin rakentamaan Linnake G:n eteläpuolella olevalle tykistöpatterin paikalle kaupunginarkkitehti Väinö Keinäsen suunnittelemaa kaupungin toista vesitornia. Tykistöpatterin vanhoista rakenteista osa purettiin, ja maamassat hyödynnettiin ympäristön kaunistamiseen.

Vesitorni valmistui vuonna 1930 rakennusosakeyhtiö Pyramidin urakoimana, ja sen tilavuus oli 22 000 m_3. Tornin sisällä oli kaksi pyöreätä betonirakenteista vesisäiliötä, joiden tilavuus oli 2 miljoonaa litraa vettä säiliötä kohti. Säiliöiden halkaisija oli yläosastaan 15 metriä.

Vesitorni oli julkisivultaan tiilipintainen, ja sen kahdessa alimmassa kerroksessa oli Viipurin kaupungin vesilaitoksen konttoreita ja valvomo. Rakennus oli 26 metriä korkea, ja maaston korkeuden takia se näkyi kauaksi eräänä kaupungin maamerkkinä.

201

Patterinmäen vesitorni ja taustalla on Viipurin keskusta-aluetta.

202

Patterinmäen vesitorni, taustalla näkyy tuberkuloosisairaala.

203

Kuvassa Kalevan kaupunginosaa Patterinmäen suunnalta. Leveä katu vasemmalla on Kannaksenkatu, joka lähtee Punaisenlähteen torilta itäisiin kaupunginosiin Kalevan ja Pyöräsuon kautta. Kuvassa näkyy oikealla VR:n tavaraterminaali ja keskellä on mm. Lääninsairaalan rakennuksia (KV2) ja Valion meijeri (KV4).

204

VR:n tavara-aseman syöttöliikennettä 1939. Rahtiliikennettä lähti ympäri Suomen ja liikenteen vilkkautta lisäsi Kannaksen alueen erittäin tiheä rataverkko.

Saapuvan ja lähtevän tavaran rahtitoimisto.

Saapuvan ja lähtevän tavaran toimistorakennukset valmistuivat aivan 1900-luvun alkupuolella. Viipuri oli tavaraliikenteen osalta Suomen toiseksi vilkkain heti Kotkan jälkeen ja henkilöliikenteen osalta myös toiseksi vilkkain paikkakunta, Helsingin jälkeen.

Saapuvan tavaran laitureilla pystyttiin purkamaan yhtaikaa neljällä laiturilla noin 20 junavaunua ja lähtevän tavaran laiturilla pystyttiin samoin lastaamaan 20 junavaunua samanaikaisesti.

Tavaramakasiinia laajennettiin 1930-luvun alussa.

Viipurin ratapiha oli Suomen laajin, jos lasketaan kiskojen juoksukilometrimäärät yhteen niin ratapihalla kuin myös satama-alueilla.

VR:n rahtitoimistoa vastapäätä sijaitsivat Yhdysoluttehtaan panimorakennukset, jotka oli rakennettu 1860- ja 1890-luvun välisenä aikana. Vanhimmat rakennukset oli suunnitellut arkkitehti Odenwall, mutta jo 1880-luvun uusista rakennuksista ja aikaisemmin rakennettujen laajennuksista vastasi arkkitehti Carl Eduard Dippell. Yhdysoluttehdas oli Suomen toiseksi suurin vuonna 1939.

207

Valio r.l. Voinvienti-osuusliikkeen tuotantolaitokset perustettiin Viipurissa keväällä 1914, ja uusi kolmikerroksinen tehdasrakennus Kalevan kaupunginosaan, Suonion-, Valion- ja Aninankatujen muodostamalle tontille valmistui loppuvuodesta 1920.

Valion meijerissä valmistettiin voin lisäksi juustoja sekä vuodesta 1935 lähtien myös jäätelöä.

208

Valion jäätelönmyyjä on Valtakadun ja Suurkadun kulmassa 1939. Valtakatu menee oikealle. Paikka on Kolikkoinmäellä.

209

Valion jäätelönmyyjät ovat kokoontuneina meijerille ennen lähtöä päivän myyntipaikoille.

210

Lääninsairaala, joka sijaitsee Kannaksenkadun varrella.

211

Arkkitehti V.E.A. Bosin piirsi nikkarityylisen asuin- ja liiketalon Kannaksenkadun ja Vilkkeenkadun kulmaan vuonna 1872. Rakennuksen myymälätiloissa olivat mm. Viritysliike J. Kukkonen, Maito- ja ruokatavarakauppa Saima Ristola sekä kirjansitomo H. Katainen.

212

Arkkitehti Johan Blomkvist suunnitteli vuonna 1895 uuden synnytyslaitoksen Juteininkadun suuntaisena. Vanha synnytyslaitosrakennus (”lapsenpäästölaitos”) peruskorjattiin kaupunginarkkitehti Ragnar Ypyän suunnitelmien mukaan, ja taloon tuli Viipurin kaupungin holhouslautakunta, huoltolautakunta, lastensuojelutoimisto ja oikeusaputoimisto vuonna 1938.

213

Kioskirakennus Kannaksenkadun ja Kullervonkadun kulmassa. Näitä pieniä kioskeja rakennettiin vielä 1920-luvun lopulla, kuten kuvankin kioski.

214

Kalevan kaupunginosaa ilmakuvattu Kullervonkadun suunnasta. Ylhäällä vasemmalla on Viipurin uusi pääpaloasema.

215

Kaupunginarkkitehti Johan Blomkvist suunnitteli Viipurin uuden pääpaloaseman 1895 Kalevan kaupunginosaan, Kalevankadun ja Kullervonkadun kulmaukseen.

Paloasema valmistui vuonna 1906 ja hallitsi rauhattomine julkisivuineen Myllymäenaukion itäistä näkymää. Paloasema oli osin kolmi-, osin nelikerroksinen, rakennuksessa oli miehistötilojen lisäksi palopäällikön asunto ja luonnollisesti tilat palokalustoa varten sekä sen huolto- ja korjaustilat.

1930-luvulla rakennettiin uudet letkujen kuivaustilat rakennuksen julkisivuun.

216

Vuonna 1909 arkkitehti Johan Blomkvist laati suunnitelmat poliisilaitoksen uudisrakennukseksi Juteininkatu 3:een. Rakennuksessa oli Viipurin poliisilaitoksen II piirin asema. Matalassa renessanssihenkisessä rakennuksessa oli kellaritiloissa miehistösuojat ja ns. putkatilat.

217

Kalevan kaupunginosaa Patterimäeltä nähtynä. Leveä Kalevankatu menee kuvassa oikealta vasemmalle vaakasuunnassa. Äärimmäisenä vasemmalla näkyy Repolan kansakoulu.

218

Myllyaukiolle, Tyttölyseon viereen, laati arkkitehti J. Blomkvist piirustukset vuonna 1901 kolmikerroksiselle Repolan kansakoululle. Rakennus edusti hillittyä renessanssia ja oli näyttävä rakennus Myllyaukiolla yhdessä Tipolan kanssa.

219

Viipurin Tyttölyseolle eli Tipolalle piirsi arkkitehti Jac. Ahrenberg hienon jugendrakennuksen Myllyaukion ja Brahenkadun kulmaan vuonna 1906. Talo edusti arkkitehtonisesti tyypillistä Ahrenbergia. Talon seinässä olevista seitsemästä T-kirjaimesta on tarinan mukaan kaksi sanaleikkiä: Tämän Talon Tytöistä Tulee Toimeliaita Talon Tyttöjä ja Tämän Talon Tytöistä Tulee Taitavia Talon Tyttöjä.

Kullervonkadun ja Kannaksenkadun kulmaan suunnitteli arkkitehti Paavo Uotila vuonna 1910 viisi- ja osittain kuusikerroksisen asuinrakennuksen. Rakennus tunnettiin ns. Massisen talona. Kannaksenkadun puolelle tehtiin talolle jatko arkkitehti Väinö Keinäsen laatimien piirustusten mukaan vuonna 1913. Tämä asuinrakennus oli yksi Viipurin suurimmista.

Arkkitehti Allan Schulman suunnitteli Myllymäenaukion ja Kullervonkadun kulmaan koulurakennuksen vuonna 1911.

Koulurakennus hallitsi Myllymäenaukion näkymää, joka käsitti kolme koulurakennusta. Rakennus kuuluu Schulmanin tuotannon parhaimmistoon. Koulurakennuksen omisti Viipurin uusi yhteiskoulu, ja se valmistui 1912.

222

Näkymä Kannaksenkadulle vuonna 1939. Taustalla näkyy Kannaksenkatu 9, joka on As. Oy Ilves. Kuusikerroksinen asuin- ja liikerakennus valmistui kesällä 1939, ja sen suunnitteli arkkitehti Erkki Linnasalmi. Tämä rakennus edusti uutta modernia arkkitehtuuria Viipurin katukuvassa. Kannaksenkadun vasemmalla puolella näkyy As. Oy Kannaksen pääty, jossa on mainoksia.

223

A. Isaksson laati suunnitelmat puiselle asuinrakennukselle Kannaksenkadun ja Äyräpäänkadun kulmaan vuonna 1896. Myöhemmin rakennus muutettiin liikerakennukseksi. As. Oy Kannaksen pääty mainoksineen näkyy oikealla.

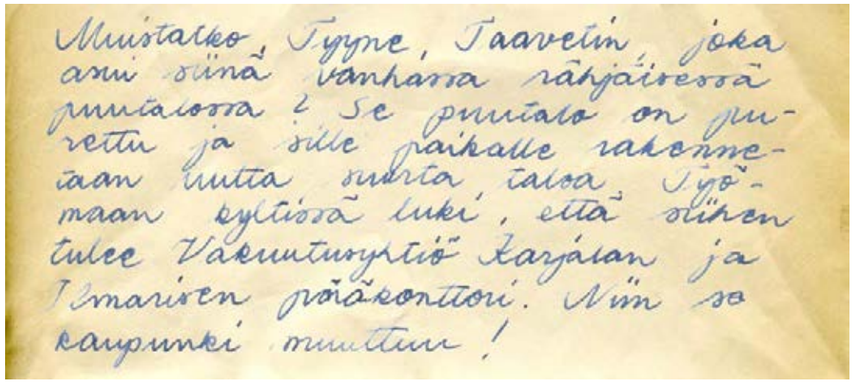
224

Arkkitehti Bertil Mohel suunnitteli huhtikuussa vuonna 1904 viisikerroksisen asuin- ja liikerakennuksen Kannaksenkadulle. Rakennus edusti puhdasta jugendia, ja talon omisti As. Oy Kannas. Rakennuksessa oli runsaasti liikkeitä, kuten huonekaluliike Mikko Nupponen, Paperitarvike Kaleva ja kello- ja kultatavaraliike T:mi L. Grönholm sekä Kauppa-Tupa, omistaja Elina Ratia.

225

Arkkitehti Paavo Uotila laati suunnitelman uudesta viisikerroksisesta asuin- ja liikerakennuksesta Kannaksenkadulle, koko tontin pituudelle. Piirustukset valmistuivat vuonna 1907. Rakennuksessa oli mm. Repolan apteekki, Hedelmäliike Montonen Oy sekä Kampaamo- ja parturiliike Nova.

226

Vakuutusyhtiö Karjala julisti piirustuskilpailun uudesta pääkonttori- ja asuinrakennuksesta vuonna 1938. Yhtiö oli ostanut kolmiomaisen tontin Viipurin keskustasta, Kannaksenkadun varrelta.

Kilpailun voitti arkkitehti Olli Pöyry, joka sai tehtäväkseen suunnitella yhtiön pääkonttorirakennuksen mahdollisimman nopeasti, jotta rakennustöihin päästäisiin heti alkuvuodesta 1939.

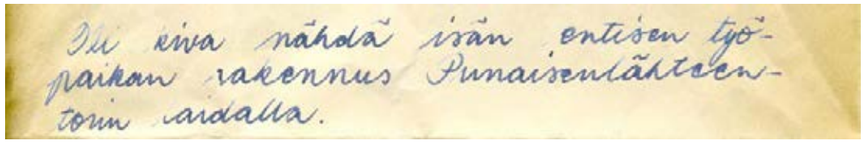
227

Kannaksenkatu 5:n työmaataulu vuonna 1939.

228

Uudisrakennuksen kuutiotilavuudeksi tuli 16 600 m_3; maanpäälliseen tasoon tuli runsaasti myymälätilaa ja toiseen kerrokseen konttoritilaa yli 240 m_2, josta vakuutusyhtiö Karjala ja tapaturmavakuutusyhtiö Ilmarinen varasivat tarpeelliset konttoritilat. Rakennus oli suunniteltu 10-kerroksiseksi, ja se olisi valmistuttuaan ollut Viipurin korkein rakennus. Rakennustyöt alkoivat huhtikuussa 1939. Rakennus saatiin harjakorkeuteen lokakuun alussa, mutta rakennustyöt keskeytyivät marraskuussa 1939. Rakennus valmistui sotavuonna 1943.

Oli eiva nähdä isän entisen työ-
paikan rakennus Punaisenlähteen-
torin laidalla.

PUNAISENLÄHTEENTORI

Punaisenlähteentori

Tuntemamme Punaisenlähteentorin paikalla oli vielä 1860-luvulla pieni puro, ja Salakkalahti ulottui aivan tulevan torin pohjoisnurkkaan. Tulevan torin etelänurkassa oli yleinen kaivo, ns. punainen kaivo, josta Punaisenlähteentori on saanut nimensä. Tuon kaivon ympärillä oli puurakenteinen suoja, jota tietysti määrävälein punamullalla maalattiin. Sateiden jälkeen punamultamaali levisi lähiympäristöön, joten Punainen lähde oli asukkaiden käyttämä nimi.

Tuo vanha kaivo, joka purettiin heti torin täyttötöiden yhteydessä, oli suunnilleen Punaisenlähteentorin apteekin kohdalla.

Tulevan Punaisenlähteentorin läpi virtasi pieni puro, joka sai alkunsa Patterimäen ja kaupungin välisellä alueella olevasta erittäin vetisestä alueesta. Tuolle alueelle rakennettiin Pantsarlahden kaupunginosa 1870-luvulta lähtien.

Torialuetta ryhdyttiin täyttämään 1860-luvun lopulla, ja tori sai tuntemamme asemakaavallisen muotonsa 1880-luvulla. Ensimmäiset puurakennukset valmistuivat torin varrelle 1870-luvun lopulla. Ennestään torin lähituntumassa oli vanhoja puurakennuksia, jotka uuden asemakaavan mukaan purettiin viimeistään 1880-luvulla.

Ensimmäinen kivirakennus, joka oli Punaisenlähteentorin apteekin kolmikerroksinen rakennus, valmistui Torkkelinkadun ja Vaasankadun kulmaan vuonna 1887. Vuonna 1890 valmistui Pohjolankadun ja Punaisenlähteenkadun kulmaan matala kivirakenteinen Anniskeluyhtiön rakennus, johon mm. Viipurin kirjasto siirtyi 1890-luvun puolivälissä. Kirjasto oli tuossa rakennuksessa 13.10.1935 saakka, jolloin uusi kirjastotalo vihittiin.

Punaisenlähteentori oli seuraavien katujen ympäröimä: Torkkelinkatu, joka alkoi Kauppatorilta ja päättyi Patterimäen juurelle, kulki torin lounaisreunan ohi, torin ja Torkkelinpuiston välistä. Torkkelinkatu sai lopullisen muotonsa torin kohdalla 1870-luvun loppupuolella. Torin kaakkoissivulla oli Vaasankatu, joka alkoi Eteläsataman tuntumasta.

Koillissivulla oli Pohjolankatu, ja torin luoteissivulla oli Punaisenlähteenkatu. Kaikki nämä kadut oli rakennettu valmiiksi 1880-luvun lopulla.

Ympäröivät kadut saivat kivipintaiset päällysteet 1890-luvun lopulla, ja tori kivettiin 1900-luvun alussa.

Punaisenlähteentori oli kookkaampi kuin Kauppatori ja sen Pohjolankadun puoleisessa päässä oli pieni paikoitusalue ja vaakahuone wc-tiloineen. Tämä vaakahuone oli tarkoitus purkaa keväällä 1940.

Tällä torilla myytiin kaikkea muuta paitsi elintarvikkeita. Poikkeuksen tekivät ns. Sakkolan porsaat ja muut elävät eläimet, kuten lampaat ja vuohet.

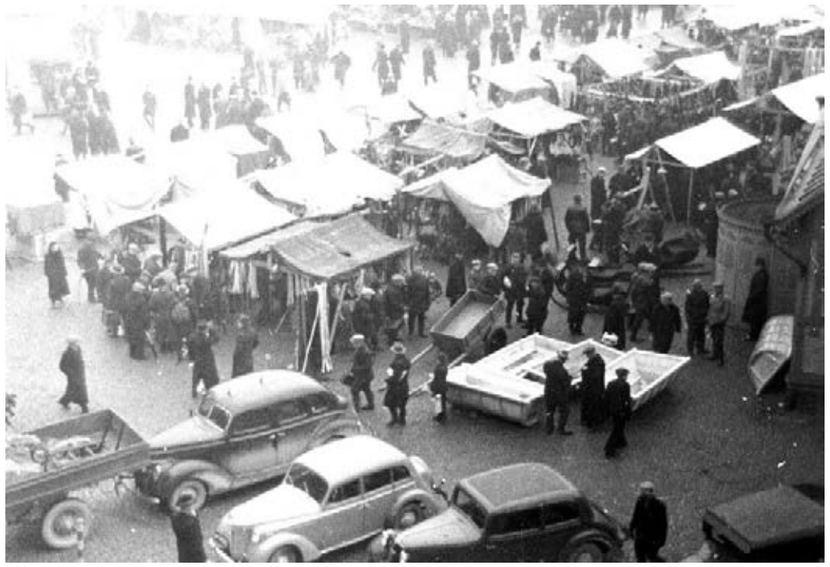
Torikauppiaat olivat pääasiassa Viipurin maalaiskunnan alueelta, mutta etenkin kiesi- ja kärrikauppiaat tulivat kaukaakin myymään tuotteitaan.

Tori oli täynnä rihkama- ja kangaskauppiaita, ja erilaiset tarve-esineet olivat erinomaisia myyntiartikkeleita. Torilla myytiin myös kärrejä, rekiä, kiesiä ja komeita rattaita. Näiden osuus väheni pikku hiljaa, kun autokanta kasvoi.

Kesällä 1938 asennettiin torille uudet yleisvalaisimet, torin ympärillä olevia katuja levennettiin ja ne saivat uudet noppakivipäällysteet. Vuoden 1940 ohjelmassa oli mm. torialueen pienentäminen, jotta sen pohjoispäähän saataisiin suhteellisen suuri paikoitusalue autoja varten.

Punaisenlähteentorilla pidettiin joka kevät ja syksy markkinat, jotka keräsivät torimyyjiä ja etenkin ostajia ympäri Karjalankannasta.

Torikauppiaiden ja torin ilmeen eräs erikoisuus oli siinä, että myyntikojujen markiisit oli valittu yhtenäisen värisuunnitelman mukaan.

229

Elämää Punaisenlähteentorilla. Torilla myytiin kaikkia tuotteita elintarvikkeita lukuun ottamatta. Poikkeuksen tekivät Sakkolan porsaat, joita myytiin sadoittain joka vuosi.

Punaisenlähteentori 1939. Taustalla Torkkelinpuistoa ja Tuomiokirkko.

231

Arkkitehti Paavo Uotila teki suunnitelmat asuin- ja liiketaloa varten Pohjolankadun ja Punaisenlähteenkadun kulmaan. Rakennuksessa, joka valmistui 1928, oli mm. Viipurin seudun Osuuskassan toimisto ja Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi.

Tontilla oli Punaisenlähteenkadun puolella vanha pieni liiketalo, jonka suunnittelijaa ei tiedetä. Kiinteistön omisti Oy Viljelys, jonka suurimpana omistajana oli Suomen Maanviljelyskauppa Oy. Punaisenlähteenkadun puolella oli mm. Maalaisten säästöpankki ja Viipurin läänin palovakuutusyhdistysten keskinäinen jälleenvakuutusyhtiö Palonvara.

232

Vuonna 1932 valmistui Pohjolankadun ja Punaisenlähteenkadun kulmaan Viipurin maalaiskunnan seitsenkerroksinen asuin-, virasto- ja liikerakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Jalmari Lankinen vuonna 1929. Katutasossa oli myymälöitä, ja talon koko toinen kerros oli varattu Viipurin Osuusliikkeen kahvila- ja ravintolatiloiksi, joissa oli yhteensä yli 300 istuinpaikkaa.

Talon erillisissä pihasiivissä oli maalaiskunnan virastotiloja, valtuuston istuntosali, käräjäsali jne. sekä Viipurin maaseurakunnan kirkkoherranvirasto ja kirkkokonttori.

233

234

Rakennuksen ylimmässä kerroksessa oli Oy Yksityissairaalan sairaalatilat. Talon kaikkien asuntojen keittiöissä oli erilliset jäähdytyskaapit eli jääkaapit, mikä oli uutta Viipurissa.

Rakennuksessa oli mm. Polkupyörä- ja koneliike H. Helkama. Lisäksi talossa sijaitsi Arkkitehtitoimisto Jalmari Lankinen.

235

Arkkitehti Allan Schulman piirsi vuonna 1905 Oy Otsolle suunnitelmat viisikerroksiselle liike- ja asuinrakennukselle Kannaksenkadun ja Vaasankadun kulmaan, unaisenlähteentorin reunaan. Rakennuksen omisti Viipurin Osuusliike r.l., jonka päämyymälä ja – konttori olivat tässä rakennuksessa.

Rakennuksessa oli tilat myös tunnetulla Viipurin Musiikkiopistolla, joka oli perustettu vuonna 1918 sekä Puolan konsulaatilla, Ambassada Polska widzil consularn.

236

Vuonna 1907 arkkitehti Paavo Uotila laati kauppias Moskvinille suunnitelman uudisrakennukselle Vaasankadun ja Pellervonkadun kulmaan. (Kuvassa olevaa rakennusta ei ole istutettu maastoon.) Rakennuksessa oli mm. Viipurin Säästöpankin Repolan konttori, Kello- ja kultasepänliike Hildur Amberg sekä hedelmä- ja siirtomaatavarakauppa.

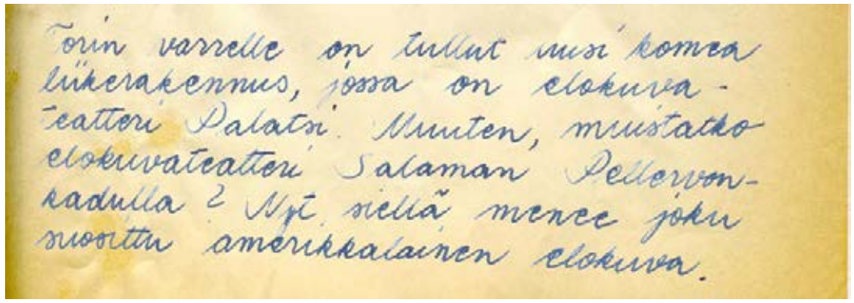
237

Vuonna 1887 arkkitehti Fredrik Thesleff suunnitteli kolmikerroksisen renessanssihenkisen asuinrakennuksen Vaasankadun ja Torkkelinkadun kulmaan. Rakennus valmistui 1888, ja sen ainoa myymälä oli Wiipurin III apteekki, joka oli perustettu vuonna 1857 ja joka myöhemmin otti nimekseen Punaisenlähteentorin apteekki. Sen omisti apteekkari Erkki Koivulehto. Vuonna 1890 valmistui kaupunginarkkitehti Johan Blomkvistin piirtämä kaksikerroksinen myymälä- ja asuinrakennus Vaasankadun puolelle, kolmikerroksisen rakennuksen jatkeeksi. Talossa oli Rauta ja Konetarve Oy:n suuri myymälä. Vuonna 1905 arkkitehti Allan Schulman laati muutospiirustukset ns. apteekin talolle, johon tehtiin lisää myymälätiloja, ja apteekki siirtyi rakennuksen kulmaosaan. Liikelaitoksia olivat Punaisenlähteentorin apteekki ja Rauta ja Konetarve Oy.

238

Ruuhka-aikaan Vaasankadun ja Torkkelinkadun kulmalla. Taustalla on Punaisenlähteentori, ja oikealla näkyy Punaisenlähteentorin apteekin kulmaa.

Torin varrelle on tullut uusi komea liikerakennus, jossa on elokuva-teatteri Palatsi. Ennen, muistatko elokuvateatteri Salaman Pellervon-kadulla? Nyt siellä menee joku nuoriltu amerikkalainen elokuva.

239

Punaisenlähteenkadun ja Torkkelinkadun kulmatontille oli rakennettu ensimmäiset puiset asunrakennukset vuonna 1863. Vuonna 1907 suunnittelivat arkkitehdit Gyldén & Ullberg Kulmahallin ja elokuvateatterin, joiden rakennukset purettiin vuonna 1937 tulevan uuden liike- ja asunrakennuksen tieltä.

Helsinkiläinen arkkitehti Oiva Kallio laati vuonna 1937 suunnitelman uudesta asuin- ja liiketalosta.

Koko tontin käsittävä suunnitelma sisälsi kaksi asuinrakennusta, joista toinen oli koko Punaisenlähteenkadun mittainen. Rakennuksessa Punaisenlähteenkadun puolella oli Suomen Maanviljelijäin Kauppa Oy, suuri kahvila-ravintola Palatsi ja elokuvateatteri Palatsi.

240

Näkymä Torkkelinkadulla Punaisenlähteentorin laidalla 1939.

241

Arkkitehti Georg Fraser suunnitteli toukokuussa 1917 osin kaksikerroksisen jugend-tyylisen elokuvateatterin Pellervonkadun varrelle. Teatteri sai nimen Salama, ja se oli erittäin suosittu elokuvateatteri Viipurissa. Suositut elokuvat takasivat täydet katsomot. ”Tuulen viemää” oli vuoden 1939 suosikki.

Pankkisali oli kymmäntuinen.

242

Torkkelinkadun puolella oli matala erillinen rakennus Pohjoismaiden Yhdyspankkia varten. Rakennustyöt alkoivat vuonna 1937, ja liiketalo valmistui aikaisin keväällä 1938. Rakennuksessa oli Torkkelinkadun puolella Yhdyspankin konttori, A. Syvänoro Oy:n myymälä, jossa oli Viipurin ensimmäiset liukuportaat, sekä Veljekset Hamunen Oy:n kenkäkauppa.

243

244

Pohjoismaiden Yhdyspankin konttorirakennus.

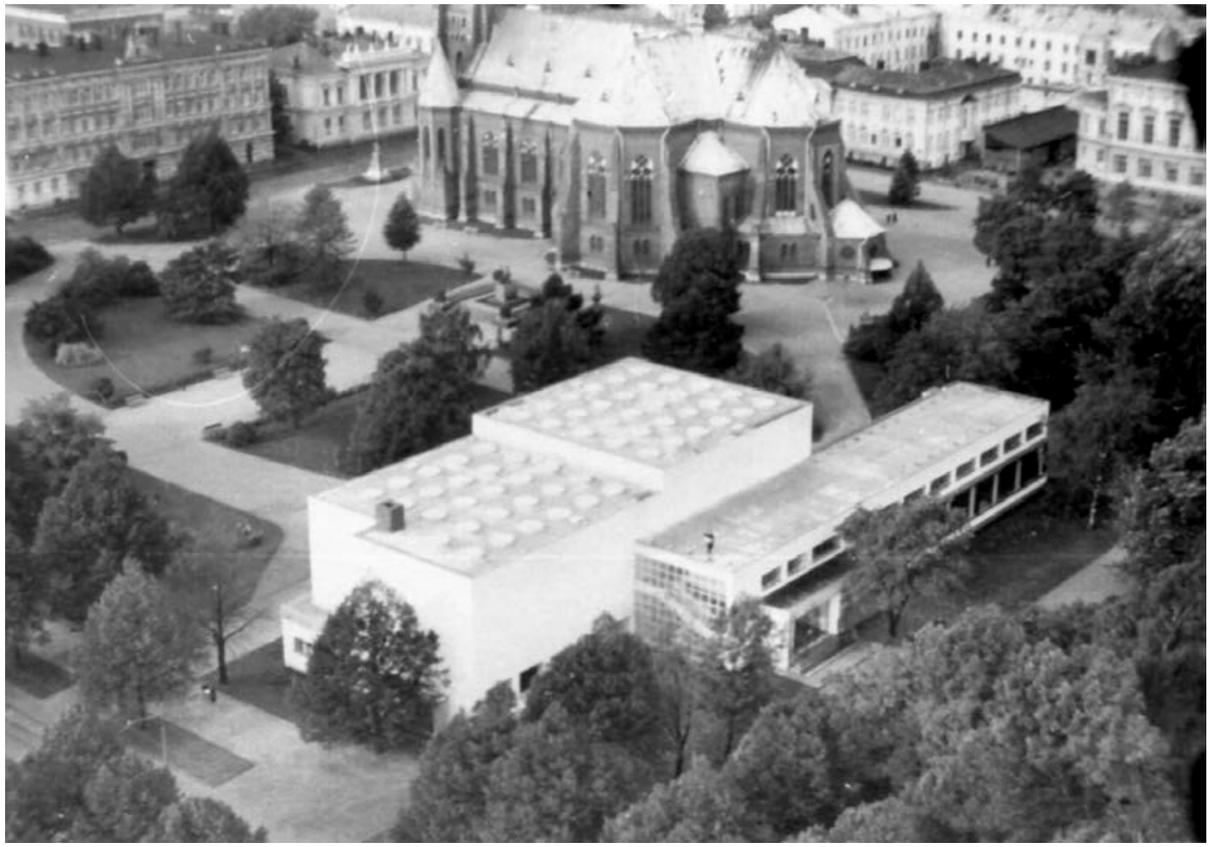
245

246

PYP:n Torkkelikadun pankkisali.

Siet varmaan tukenut lehdestä
tästä Viipurin kaupunginkirjas-
tosta. Sen oli suunnannut jokin
tunnettu arkkitehti, jonka nimeä
en muista.

247

Viipurin kaupunginkirjasto, taustalla Tuomiokirkko, ylhäällä vasemmalla Wiklundin talo ja maaherran asuintalo. Oikealla näkyy hieman korttelia, jossa oli mm. keskuskansakoulu.

248

Jussi Mäntysen Hirvipatsas lähellä kirjastoa Torkkelinpuistossa.

249

VIIPURIN KAUPUNGINKIRJASTO

Viipurin kaupunginkirjasto

Arkkitehti Alvar Aallon Viipurin kaupunginkirjaston suunnittelu alkoi jo vuonna 1927, jolloin Aalto teki arkkitehtikilpailua varten oman ehdotuksensa.

Alvar Aalto voitti suunnittelukilpailun, mutta eri syistä varsinaiseen suunnittelutyöhön päästiin käsiksi vasta vuonna 1933.

Kirjaston tuleva paikkakin oli muuttunut kilpailuehdotuksien jälkeen. Aivan loppuvuodesta1933 Alvar Aalto esitteli uudet suunnitelmansa, jotka kirjastolautakunta hyväksyi. Suunnittelutyö jatkui kiivaana, ja keväällä 1934 pystyttiin pitämään urakkatarjouskilpailut. Rakennusurakan sai viipurilainen rakennusliike Pyramid Oy, ja rakennustyöt aloitettiin huhtikuussa 1934.

250

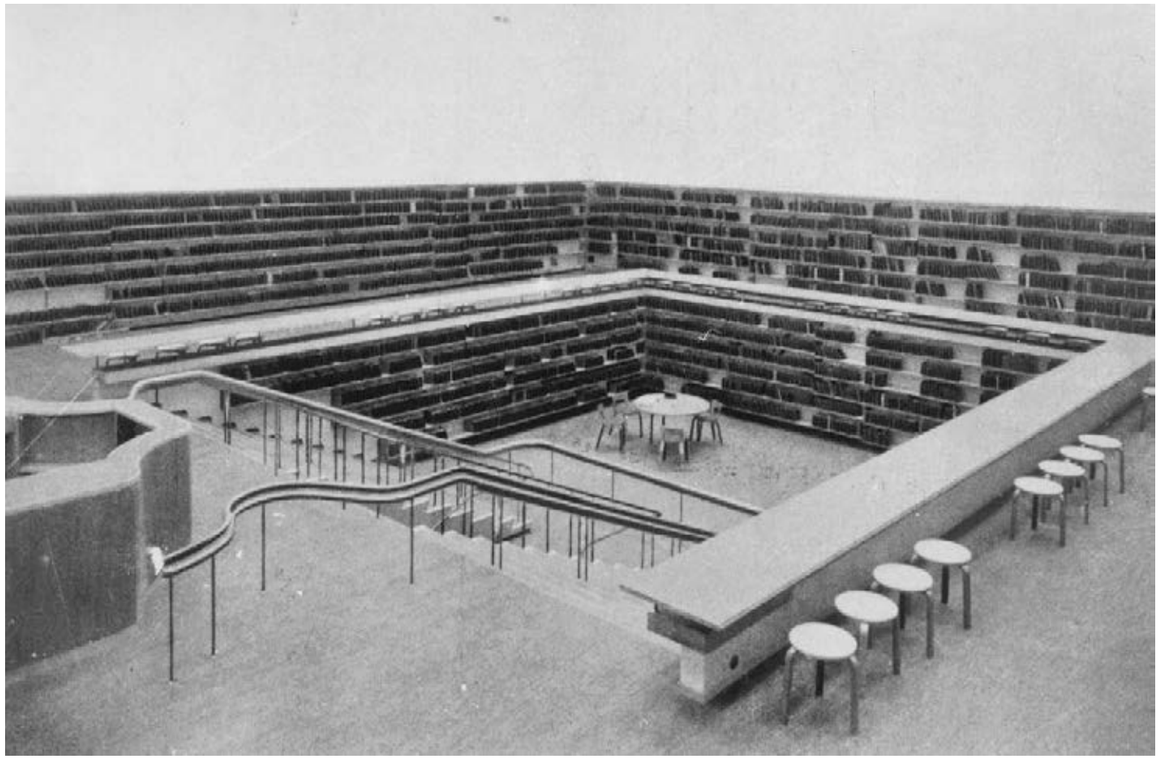
Uusi valkoisena hohtava kirjasto vihittiin käyttöönsä 13.10.1935, ja se sai kaupunkilaisten jakamattoman hyväksynnän. Kirjaston käyttäjien määrä yllätti kaupungin viranomaiset. Tämä todisti onnistuneesta kirjaston suunnittelusta.

251

Rakennus oli suunnittelultaan erittäin onnistunut. Kirjastossa oli n. 90 000 nidettä vuoden 1939 lopulla.

Lyllä. lainausosasto oli avara ja valoisa. Lisät olivat selvästi esillä ja nüüä oli tosi paljon. Lumelma oli hieno verrattuna entiseen ahtaaseen ja pimeään kirjastotaloon.

252

Kirjaston lainausosasto. Osastolle kuljettiin lainauspöydän kautta, joka on kuvassa näkyvien portaiden yläpäässä.

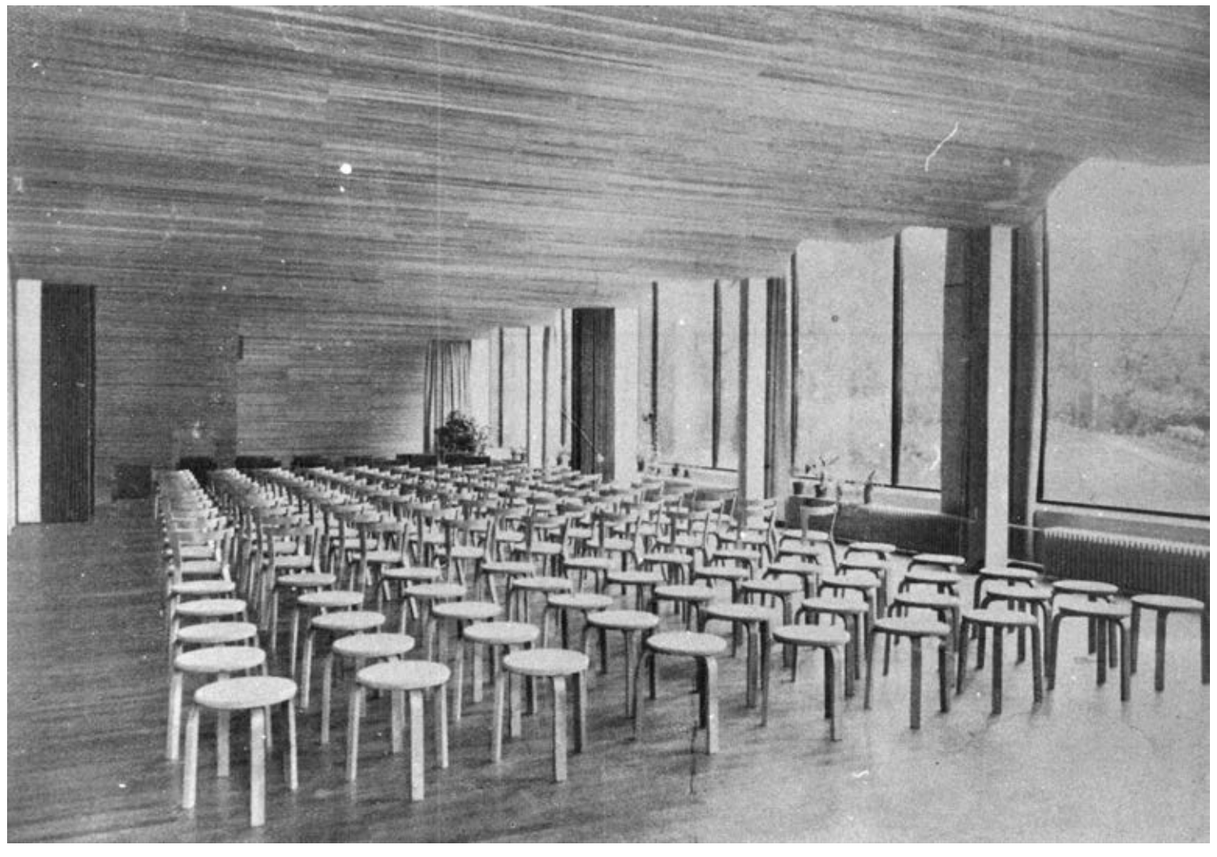
253

Lehtilukusaliin tuli luonnonvalo pyöreiden kattoikkunoiden kautta. Vasemmalla näkyvä väliseinä erotti kirjallisuuden ja sanomalehtien lukusalit toisistaan.

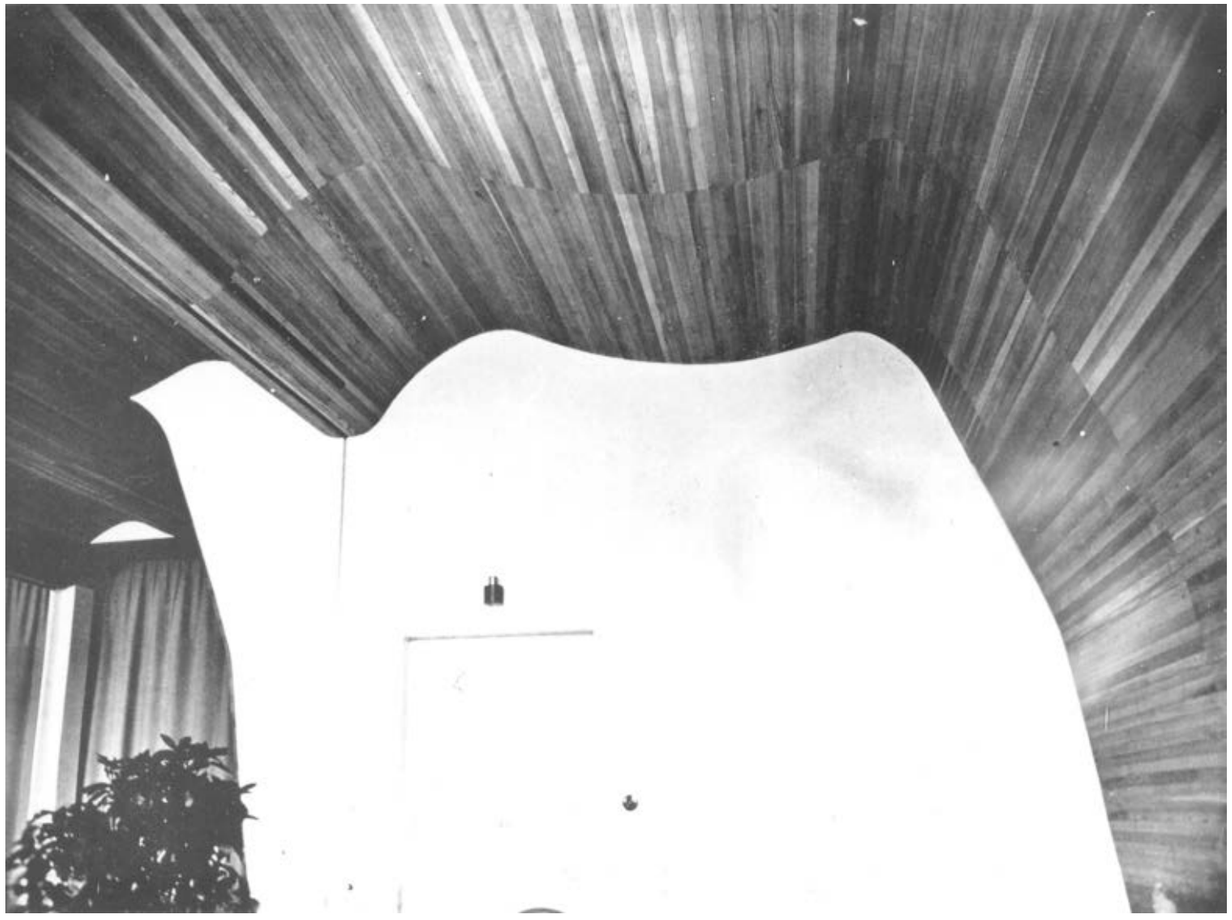
254

Kirjaston kattoikkunat.

255

Viipurin kirjaston luentosalin katto on paneloitu aalloiksi. Aaltomainen kattopaneeli toimi akustisena tehosteena, ja ikkunoista näkyi vehmaaseen Torkkelinpuistoon.

256

Luentosalin kattodetalji.

Viipurin kirjaston historia vuodesta 1808

Selaillessamme Viipurin kaupungin historian kirjoja voimme huomata varhaisimman maininnan kirjastotoiminnasta Katariina II:n ajalta. Kaupungissa oli tuolloin saksalainen ”normaalikoulu”, jonka yhteydessä lienee ollut jonkinlainen sivistyneistön kirjasto.

Kirjastotoiminnan kannalta paljon merkityksellisempi oli kuitenkin vuonna 1805 perustettu saksalainen lukio. Sen opettaja tohtori August W. Tappe oli hyvien ystäviensä kanssa perustanut kaupunkiin lukuseuran, jota ylläpidettiin vapaaehtoisin avustuksin. ”Kirjaston” omistivat sen osakkaat.

Vuoden 1807 lopulla tohtori A.W. Tappe kehotti lukuseuran jäseniä ja muita kaupunkilaisia keräämään kaikki saatavilla olevat kirjat kaupunkilaisten yhteiseen käyttöön. Keräys tuottikin hyvän tuloksen, sillä vuoden 1808 alussa oli koossa yli 600 kirjaa. Tällöin Tappe piti suotavana, että siirryttäisiin uudenlaiseen järjestelmään. Hän esitti, että ”osakkaat” luopuisivat omistusoikeuksistaan ja kokoelmasta muodostettaisiin runko yleiselle kaupungin kirjastolle. Vetoomuksessaan hän viittasi siihen, että useat kaupungit sivistysmaissa yleensä omistivat ja ylläpitivät julkista kirjastokokoelmaa. Hän lausui: ”Wiipurilla ei sellaista vielä ole. Kuinka olisikaan, jos korottaisimme oman kirjastomme tähän asemaan”.

Viipurin kaupunginkirjasto perustettiin

August W. Tappen ehdotus saavutti vastakaikua, ja vuoden 1808 alussa kirjastoajatuksen kannattajat kokoontuivat sotakuvernööri Obreskovin luokse, ja kirjastolle valittiin ensimmäiset esimiehet: kenraaliluutnantti, vapaaherra Fabian von Steinheil ja kollegiasessori Lado. Kirjastolle saatiin vanhasta raatihuoneesta tarpeellinen huoneisto, jolloin virallisesti Wiipurin kaupunginkirjaston katsotaan tulleen perustetuksi.

Kirjat kirjastoon hankittiin suoraan joko Pietarista tai Riiasta, mutta toimintaa häiritsevänä tekijänä oli viranomaisten määräys sensorin toiminnasta, joka edellytti kirjojen tarkastamista. Monet teokset joutuivat poistetuiksi, koska tarkastus useinkin tapahtui jälkikäteen.

Viipurin kirjasto oli kuitenkin alusta lähtien erittäin suosittu, ja kirjoja lainattiin runsaasti kaupungin ulkopuolellekin, jopa Savonlinnaan asti.

Kirjasto toimi erittäin hyvin hoidettuna aina vuoteen 1832, mutta sen jälkeen syntyi riitaa kirjaston isännistön ja kaupungin viranomaisten välille, kun maistraatti tahtoi puuttua kirjaston asioihin. Se väitti, että kirjasto oli yleinen ja yhteinen kaupunkilaisten laitos, mutta isännistö taas katsoi, että kirjasto oli yksityinen laitos, jonka toimintaan ei maistraatilla ollut puuttumista. Viipurin läänin maaherra August Ramsay kumosi maistraatin päätöksen ja jätti kirjaston hoidon edelleen sen osakkaiden asiaksi.

Ensimmäinen luettelo kirjoista

Riitaisuuksien loputtua kirjaston toiminta elpyi vuonna 1834, jolloin painettiin luettelo kirjaston kirjoista. Se sisälsi vuosien 1808–1832 aikana saatua tai hankittua kirjallisuutta. Kirjat olivat tuolloin melkein kaikki saksankielisiä, mutta joukossa oli myös venäjän-, ranskan- ja englanninkielisiä teoksia. Kirjoja oli hankittu tuona aikana 2714 nidettä. 1840-luvulla näkyy luetteloissa esiintyneen jo ruotsinkielistä kirjallisuutta.

Suomenkieliset kirjat ilmestyivät kirjastoon vasta 1850-luvulla. Voimakkaana tukijana oli Wiipurin Suomalainen Kirjallisuusseura, joka perustettiin 7.9.1845. Kirjallisuusseuralla oli oma pieni kirjasto, joka sisälsi enimmäkseen suomenkielistä kirjallisuutta. Viipurissa oli muitakin yksityisiä kirjastoja, jotka 1880-luvulla asteittain yhdistyivät kaupunginkirjastoon”.

Kirjaston toiminta jatkui vaihtelevalla menestyksellä vanhan raatihuoneen tiloissa 1890-luvun lopulle, jolloin rakennusta ryhdyttiin perusteellisesti uusimaan ja sen kaikki tilat tulivat Viipurin Historiallisen museon käyttöön.

Suunnitelmia ”kunnalliskirjastosta”

Kirjasto joutui nyt siirtymään Punaisenlähteentorin varrelle, Anniskeluyhtiön entiseen, Viipurin kaupunginarkkitehti Johan Brynolf Blomkvistin suunnitelmien mukaan 1890-luvun alussa rakennettuun matalaan kivirakennukseen, jossa se toimi aina vuoden 1935 loppuun saakka.

Vuonna 1907 kaupungin valtuustossa oli vireillä kysymys kunnallisen kirjaston perustamisesta Viipuriin. Tällä tarkoitettiin kaiken yhteiskuntaa koskevan kirjallisuuden keräämistä yhteen paikkaan, lähinnä kaupungin hallinnon ja virkakunnan käytettäväksi. Valtuusto oli myöntänyt tarkoitukseen Anniskeluyhtiön voittovaroista 5000 markkaa. Miten tämä kirjastotoiminta olisi järjestettävä, sitä tutkimaan perustettiin erillinen valiokunta.

Aikaisempi kirjaston oloja tutkinut toimikunta oli ehdottanut, että maistraatin arkiston yhteyteen perustettaisiin kirjasto-osasto, josta vain kaupungin valtuuston jäsenet ja hallintoon kuuluvat virkamiehet saisivat lainata teoksia kotiinsa.

Kirjastoasioita tutki toinenkin toimikunta, joka päätyi toteamukseen, ettei ”kunnalliskirjastoa” perustettaisi, koska se olisi omiaan hajottamaan kaupungin kirjasto-oloja ja osaltaan estäisi hyvän ja ajanmukaisen kaupungin kirjaston aikaansaamisen. Toimikunta piti sen tähden välttämättömänä, että kaupungin ja kansankirjasto sekä lukusali yhdistettäisiin saman hallinnon alaiseksi kirjastoksi, jonka nimenä olisi Viipurin kaupunginkirjasto. Viimeksi mainittu ajatus voitti eniten kannatusta, ja vuonna 1910 kaupunginvaltuusto teki asiasta päätöksen kunnallisen kaupungin kirjaston perustamiseksi. Seuraavana vuonna hyväksyttiin kirjaston säännöt.

Ajatus uudesta kirjastorakennuksesta

Lokakuussa 1915 tuli ensimmäisen kerran julkisuuteen ajatus uudesta erillisestä kirjastorakennuksesta, ja asiaa tutkimaan perustettiin viisimiehinen valiokunta. Sen työskentely seuraavien vuosien aikana oli osittain passiivista, mutta vuonna 1918 päättyneen vapaussodan jälkeen kirjaston asiat tulivat esille, lähinnä tilanahtauden ja sopimattoman rakennuksen takia. Olihan se alun perin rakennettu muuhun tarkoitukseen.

Vuoden 1918 lopulla suoritettiin kirjaston ensimmäinen sääntömääräinen inventointi. Sen mukaan lainaosastossa oli 22 399 nidettä, joista suomenkielisiä oli vain 6551, ruotsinkielisiä 5773 ja lähinnä venäjän-, saksan-, ja ranskankielisiä 10 115 kappaletta. Tilasto antaa erittäin hyvän kuvan kaupungin entisistä kielisuhteista.

Yleisen arvion mukaan Viipurin kaupunginkirjasto oli jo silloin maamme parhaita. Vuodesta 1916 lähtien kirjasto sai virallisia 229 julkaisuja ja valtioneuvoston päätöksellä 1919 kotimaisten painotuotteiden vapaakappaleet, joita Eduskunnan kirjasto ei halunnut.

Kun olot Suomen itsenäistymisen jälkeen 1920-luvulla vakiintuivat ja väkirikkaita esikaupunkialueita alettiin liittää kaupunkiin, muodostui tilanne kirjastossa kerrassaan hankalaksi. Se olisi ehkä jatkunut vuosiakin eteenpäin samanlaisena, ellei kesällä 1923 kuolleen kauppaneuvoksetar Maria Lallukan jalomielinen testamenttilahjoitus kotikaupungilleen olisi avannut mahdollisuuksia uudelle kirjastohankkeelle. Kokouksessaan syyskuussa 1923 kirjaston johtokunta ryhtyi suunnittelemaan uuden kirjastotalon rakentamista ja asetti toimikunnan asiaa tutkimaan. Sen ensimmäiseksi tehtäväksi tuli ratkaista, mihin uusi kirjastorakennus olisi rakennettava. Päätettiin, että rakennuksen paikkaa valittaessa olisi vain kirjaston omat tarpeet otettava huomioon, mikä takaisi nykyaikaiselle kirjastolle menestyksellisen toiminnan. Paikkaa valittaessa olisi huomioitava laajennusmahdollisuus, ja paikan olisi oltava kaupungin keskustassa.

Toimikunta piti parhaana paikkana Torkkelinpuiston koillisosaa, joka rajoittuisi Vaasankadun tuntumaan. Asemakaavaosasto ei puoltanut kyseistä paikkaa, koska se katsoi tulevan kirjastorakennuksen lohkaisevan liian suuren alueen puistosta.

Kiista rakennuksen paikasta

Kiista rakennuksen paikasta jatkui pari vuotta. Kirjaston johto asettui vastustamaan asemakaavaosaston tarjoamia sijoituspaikkavaihtoehtoja, jotka sen mielestä olivat joko syrjässä tai sijoitukseltaan vanhuksille ja lapsille liian vaikeapääsyisessä paikassa.

Wiipurin Teknillinen klubi, joka oli aina ottanut voimakkaasti kantaa kaupungin kehitykseen ja samalla myös kantanut huolta kirjaston paikasta käydystä keskustelusta, alkoi omassa

keskuudessaan pohtia paikkakysymystä. Se ryhtyi neuvottelemaan niin kirjaston johdon kuin asemakaavatoimikunnankin kanssa.

Klubi otti asian virallisesti esille kokouksessaan lokakuun 17. päivänä 1925 asettaen valiokunnan, johon valittiin arkkitehdit A. Schulman, U. Ullberg ja O-I. Meurman, kirjastonhoitaja J. Vasenius ja lehtori J. P. Tirkkonen.

Valiokunta ryhtyi heti työhönsä ja otti harkittavakseen eri rakennuspaikkavaihtoehdot. Toimikunnan enemmistö kannatti kirjaston johdon ehdotusta, mutta arkkitehti U. Ullberg kannatti rakennuksen sijoittamista Torkkelinkadun ja Aleksanterinkadun (Karjalankatu) risteykseen, johon asemakaavaehdotuksessa oli tarkoitus rakentaa Viipurin monumentaalikeskus. Uno Ullbergin eräänä perusteluna oli vaatimus, että tulevan kirjastorakennuksen yhteyteen tehtäisiin myös maistraatin arkistotilat. Teknillisen klubin kaiketi ansiokkain päätös oli, että kyseisestä kirjasto- ja arkistorakennuksesta julistettaisiin arkkitehtikilpailu. Tähän ehdotukseen kaupunginvaltuusto otti myönteisen kannan lokakuussa 1926 ja julisti kirjastorakennuksesta valtakunnallisen arkkitehtikilpailun.

Paikaksi valittiin Torkkelinpuiston alue, joka rajoittui Aleksanterinkadun ja Torkkelinkadun kulmaukseen. Kirjastorakennukselle huonetiloineen laadittiin kilpailuohjelma. Samaan rakennukseen tuli sijoittaa myös maistraatinarkiston tiloja sekä julkinen käymälä. Kilpailuaika päättyi 1. päivänä lokakuuta 1927, ja palkintolautakunta katsoi parhaaksi ehdotukseksi arkkitehti Alvar Aallon kilpailutyön. Yksi virstanpylväs kirjaston jo pitkässä historiassa oli saavutettu.

Sarja neuvotteluja

Välittömästi kilpailun jälkeen arkkitehti Alvar Aalto ja kirjaston johto aloittivat sarjan neuvotteluja, joissa tutkittiin kirjaston tarpeita. Piirustukset saatiin suhteellisen nopeasti valmiiksi, mutta kaupungin viranomaiset ehdottivat rakennustöiden lykkäämistä myöhemmäksi. Tilanne muuttui vuosien mittaan, mihin vaikutti myös yleinen talouslama sekä 1930-luvulla valmistuva Viipurin Maakunta-arkisto. Sieltä sai maistraatin arkisto tarvittavat tilat, jolloin kirjastorakennuksen ohjelmaan tuli ratkaiseva muutos. Samalla uusi rakennuspaikka, joka oli kirjastolautakunnalle mieleinen, saavutti lisää kannatusta.

Lopullinen päätös kirjastorakennuksen rakentamiseksi tehtiin kaupunginhallituksessa vuonna 1933, jolloin päätettiin, että kirjasto tultaisiin rakentamaan Torkkelinpuistoon, Vaasankadun puoleiseen päähän Koulukadun jatkeeksi. Kaikki eivät toki päätöstä hyväksyneet, sillä modernin kirjastorakennuksen sijoittaminen Tuomiokirkon läheisyyteen tuntui vieraalta.

Uudet piirustukset

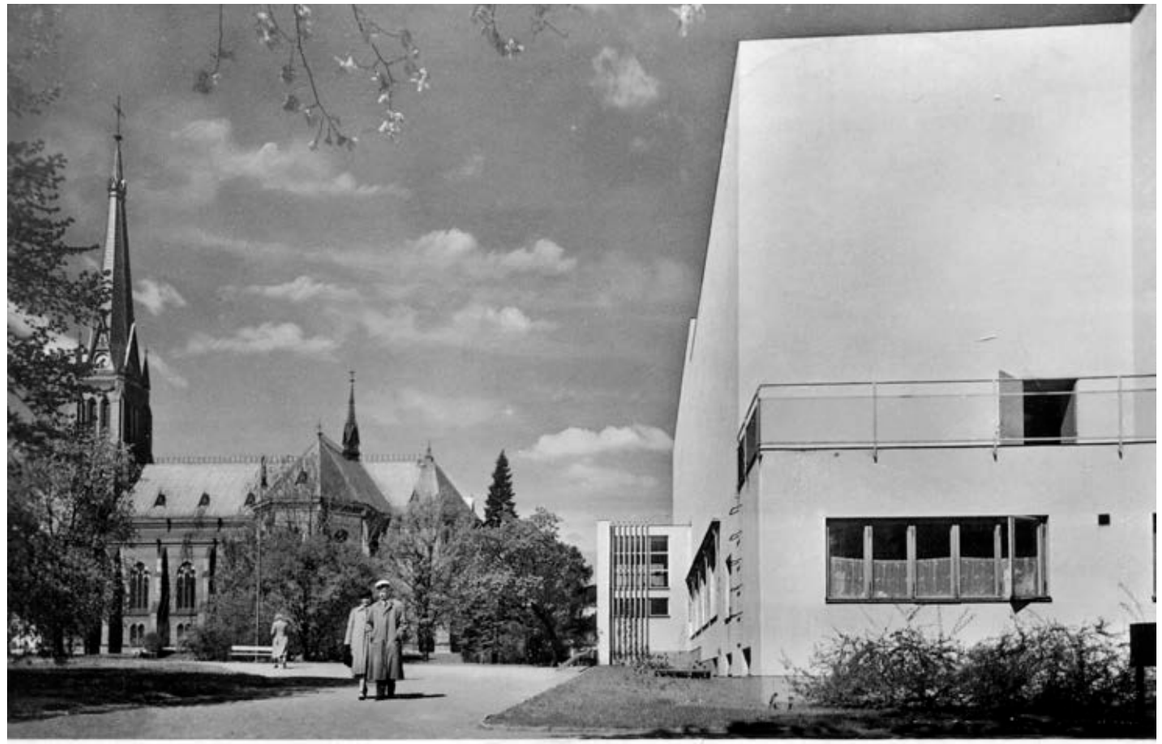
Arkkitehti Alvar Aalto laati uudet piirustukset uusine ohjelmineen vuoden 1933 loppuun mennessä. Ratkaisu oli hyvä, sillä uusi rakennus voitiin kokonaisuudessaan suunnitella vain kirjaston omaa käyttöä silmällä pitäen. Vapaa, väljä rakennuspaikka antoi suunnittelijalle mahdollisuuden ratkaista kirjastorakennuksen jäsentelyn käyttötarpeita vastaavaksi. Rakennuksessa oli pyritty erottamaan toisistaan eriluonteiset osat omilla erillisillä sisäänkäynneillä. Näin liikenne saatiin eri toimintapisteiden kesken hajaantumaan, vaikka kaikki kirjasto-osastot olivatkin sisäisessä riippuvaisuussuhteessa toisiinsa.

Kerhotila, joka ainoana huonetilana avautui suurien ikkunoiden välityksellä myös puistossa liikkujalle, oli arkkitehtonisesti ja akustisesti hieno ratkaisu. Se oli käyttömahdollisuuksiltaan erittäin monipuolinen tila.

Urakkakilpailu pidettiin vuoden 1934 alussa, ja viipurilainen rakennusosakeyhtiö Pyramid Oy aloitti työt viipymättä huhtikuussa 1934. Valkoisuuttaan hohtava funkkisrakennus valmistui 19. päivänä elokuuta 1935, jolloin urakoitsija luovutti rakennuksen kaupungille. Varsinaiset avajaiset pidettiin 13. päivänä lokakuuta 1935. Viipurilaiset ottivat uuden kirjastorakennuksen hyvin nopeasti omakseen, ja uudenaikaisena ja erikoisine teknillisine ratkaisuineen se saavutti nopeasti myös maailmanmainetta. Kirjaston sidosmäärä vuonna 1938 oli yli 90 000 nidettä. Kirjasto ehti toimia rauhanomaisissa olosuhteissa vain neljä vuotta, sillä normaali toiminta kirjastossa loppui sotatilanteen takia 7. joulukuuta 1939.

Kaupunginarkkitehti Johan Blomkvist suunnitteli vuonna 1890 Anniskeluyhtiön raittiusravintolan matalan rakennuksen Pohjolankadun ja Punaisenlähteenkadun kulmaan. Pian rakennuksen valmistumisen jälkeen 1893 Viipurin kaupungin kirjasto muutti entisestä raatihuoneen rakennuksesta tähän Anniskeluyhtiön rakennukseen. Siinä kirjasto jatkoi toimintaansa 13.10.1935 saakka, jolloin uusi kaupungin kirjaston rakennus oli valmistunut Torkkelinpuistoon.

258

Uusi rakennuspaikka herätti monissa viipurilaisissa pientä närää, sillä kansalaiset pitivät sopimattomana, että goottilainen Viipurin uusi tuomiokirkko ja puhdasta funkkista edustava kirjasto tulisivat olemaan niin lähekkäin. Tuomiokirkko oli valmistunut vuonna 1893.

259

Vuonna 1921 pystytettiin vapaussodan sankarivainajille taiteilija Gunnar Finnen muovaama muistomerkki kirkon pitkälle kaakkoissivulle.

260

261

VIIPURIN EVANKELISLUTERILAINEN TUOMIOKIRKKO

Viipurin evankelisluterilainen Tuomiokirkko

Vielä 1870-luvun loppupuolella kaupungilla ja maalaiskunnalla oli yhteinen seurakunta, ja kirkkona asukkaat käyttivät Keisarinkadulla (vuoden 1929 jälkeen Luostarinkatu) olevaa Maaseurakunnan kirkkoa. Tämä kirkko todettiin 9000 seurakuntalaisen tarpeisiin liian pieneksi. Marraskuussa 1880 pidetyssä kirkonkokouksessa päätettiin perustaa kaupunkilaisia varten oma seurakunta; päätös vahvistettiin vuonna 1881.

Vasta perustettu seurakunta päätti julistaa arkkitehtikilpailun tulevasta kirkosta vuonna 1881. Saatujen yhdeksän ehdotuksen joukosta löytyi kilpailun voittaja, viipurilaisen arkkitehdin Eduard Dippelin laatima ehdotus. Dippel sai tehtäväkseen suunnitella uuden punatiilisen kirkkorakennuksen Torkkelinpuistosta varatuille neljälle tontille.

Rakennustyöt alkoivat toukokuussa 1889, ja urakoitsijana toimivat veljekset Jaakko ja Antti Wiklund. Rakennustöitä valvoi kirkon suunnittelija, arkkitehti Dippel.

Uusi komea goottilaistyylinen kirkko vihittiin 3.12.1893. Noin 70 metriä korkeassa kellotornissa oli kolme kelloa, joiden matala ääni kantautui hyvin kauas. Vuonna 1936 Tuomiokirkko sai uuden kuparisen peltikatteen ja sen osittain rapautuneita tiiliä lounaissivulla vaihdettiin uusiin. Alkuperäiset tiilet oli tuotu Saksasta, eivätkä ne kestäneet suuria lämpötilan vaihteluja.

262

Kirkkoa ryhdyttiin kutsumaan myös Agricolan kirkoksi, koska sen pääsisäänkäynnin kohdalle, Katariinankadun (vuoden 1929 jälkeen Linnankatu) varrelle pystytettiin taiteilija Emil Wikströmin tekemä Mikael Agricolan patsas 21.6.1908.

263

Tuomiokirkon kirkkosali. Kirkkosaliin mahtui 1800 kuulijaa, ja sinne hankittiin 45-ääniset urut vuonna 1895.

264

Tuomiokirkon urkuparvi. Vuonna 1925 kirkko nimitettiin Tuomiokirkoksi, kun piispanistuin palasi takaisin Viipuriin. Vuosina 1929–1931 kirkossa suoritettiin huomattavia korjauksia, jolloin sinne asennettiin uudet 72-äänikertaiset urut Tšekkoslovakiasta.

265

Linnoituksen kortteli 12, nähtynä lintuperspektiivistä Linnankadun ja Tuomiokirkkokadun kulmasta 1939. Edessä Viipurin pääpostin rakennus, vasemmalla Valtion virastotalo ja taustalla molemmat Keskuskansakoulun rakennukset.

266

Arkkitehti Johan J. Ahrenberg sai suunniteltavakseen uuden postitalon Katariinankadun ja Possenkakadun kulmaan (vuoden 1929 jälkeen Linnankadun ja Tuomiokirkonkadun) vuonna 1912. Rakennustyöt aloitettiin välittömästi, ja rakennus valmistui vuonna 1914.

Postin pääsisäänkäynti oli Tuomiokirkonkadun puolella, vastapäätä Tuomiokirkkoa. Tämä harmoninen postirakennus edustaa Ahrenbergin tuotantoa parhaimmillaan. Rakennuksessa oli Posti- ja lennätinlaitos sekä Viipurin pääpostikonttori, ja Linnankadun puolella oli Viipurin tie- ja vesirakennuspiirin toimisto.

267

Suomen arkkitehtuuriopetuksen uranuurtaja, arkkitehti Frans Anatolius Sjöström sai tehtäväkseen suunnitella uuden koulun Koulukadun ja Tuomiokirkonkadun kulmatontille.

Rakennustyöt aloitettiin 15. päivä maaliskuuta 1884; työmaata johti arkkitehti Johan J. Ahrenberg ja rakennustöitä valvoi insinööri Basius. Uusi upea kansakoulurakennus, joka vihittiin 23. tammikuuta 1886, oli aikansa komeimpia rakennuksia Viipurissa. Rakennuksessa oli 16 kpl luokkahuoneita, kaksi opettajien huonetta, suuri juhlasali sekä pesuhuone. Eteistilat oli mitoitettu niin, että sadepäivinä kaikki oppilaat mahtuivat valoisiin eteistiloihin.

Keskuskansakoulun Tuomiokirkonkadun puoleisessa siipiosassa oli suuri juhlasali, jossa monesti pidettiin konsertteja. Viipurin Musiikin Ystävien konsertissa koulun juhlasalissa vieraili säveltäjämestarimme Jean Sibelius 28.4.1923.

Vanha tuttu kahvila Karjalanka-
dulla jossa monesti olimme yh-
dessä. Muistatko ?

268

Vuonna 1883 valmistui arkkitehti Fredrik A. Odenwallin piirtämä kaksikerroksinen rokokootyylinen asuinrakennus Torkkelinkadulle, tontin 15 rajalle. Tämän asuintalon rakennutti kauppaneuvos Sergejeff.

269

Arkkitehti Uno Ullberg teki muutossuunnitelmat Torkkelinkadun liikerakennukseen, johon tuli Oy Starckjohann Ab:n sivumyymälä 1931.

Muissa liiketaloissa oli mm. Valokuvaustarpeisto Helios Oy ja Karjakeskuskunta r.l. myymälä nro 13.

270

Arkkitehti Paavo Uotila laati vuonna 1907 suunnitelmat viisikerroksiselle asuinrakennukselle tontin takaosaan. Vuonna 1928 tämä rakennus koki suuria muutoksia, ja sinne asennettiin Karjalan Kirjapaino Oy:n painokoneet.

Vuonna 1927 arkkitehti Uno Ullberg sai tehtäväkseen suunnitella Karjalan Kirjapaino Oy:lle uuden toimitalon, jonka rakentaminen aloitettiin keväällä vuonna 1928, ja rakennus valmistui lopullisesti syksyllä 1929.

271

Talossa oli sanomalehti Karjalan toimitus ja konttori, Itä-Suomen Sähkö- ja Insinööritoimisto Oy, Itä-Suomen Kuva Oy, Viipurin Kauppakamari, Vakuutusyhtiö
Pohjola, Colombian kahvi Oy:n kahvila ja kahvikauppa ja lukuisa joukko pienempiä liikelaitoksia.

Rakennuksen kolmessa ylimmässä kerroksessa oli hotelli Knut Posse, joka luonnollisesti oli aikanaan modernein hotelli Viipurissa. Vuodepaikkoja hotellissa oli 64, ja ylimmässä kerroksessa oli suuri ravintolasali.

272

Muistatko kun monesti ennte-
ninne musiikkia Torkkelinpuis-
tossa ?

273

Yrjö Liipolan Metsänpoika-patsas pystytettiin Torkkelinpuistoon ravintola Espilän tuntumaan vuonna 1932.

274

Ravintola Espilä vasemmalla ja sitä vastapäätä soittolava 1939. Soittolavalla esiintyi mm. Viipurin varuskunnan soittokunta kaksi kertaa viikossa.

275

276

RAVINTOLA ESPILÄ

Ravintola Espilä

Torkkelinkadun ja Karjalankadun kulmaan, Torkkelinpuiston puolelle rakennettiin aikanaan hotelli ja ravintola Belvédére hyvin pian kaupunkimuurien purkamisen jälkeen 1860-luvulla. Rakennuksen suunnittelijaa ei tiedetä, mutta Belvédére vihittiin tarkoitukseensa 2.10.1868. Rakennus paloi 9.8.1887, ja alue jäi tyhjäksi muutamaksi vuodeksi.

Uusi Belvédére rakennettiin Salakkalahdenkadun ja Karjalankadun kulmaan. Alkuvuodesta 1890 arkkitehti Johan Blomkvist laati suunnitelman uudeksi ravintolarakennukseksi, joka tuli samalle paikalle kuin tuhoutunut Belvédére. Vasta valmistunut uusi ravintola, joka sai nimekseen Esplanad, vihittiin käyttöönsä marraskuussa 1890. Ravintolassa oli lämpimissä tiloissa noin 100 istuinpaikkaa ja kahdessa avonaisessa siipirakennuksessa noin 40 istuinpaikkaa.

Hyvin pian havaittiin, että rakennuksen lämpöeristeet olivat huonot, joten talvella ravintola oli erittäin kylmä. Vuonna 1897 valmistuivat Blomkvistin laatiman korjaussuunnitelman mukaiset muutokset, joita paranneltiin vielä heti vuosisadan vaihtumisen jälkeen. 1909 rakennettiin Esplanadin taakse erillinen huoltorakennus, jossa oli mm. henkilökunnan sosiaaliset tilat ravintolan varastojen lisäksi.

Hyvin pian ravintolasta tuli kuuluisa koko Suomessa, ja nimikin muuttui ravintola Espiläksi. Ravintola Espilässä oli vuonna 1933 pieni tulipalo, jolloin mm. keittiötila tuhoutui erittäin pahoin. Kaupunginarkkitehti Uno Ullberg laati uudet suunnitelmat rakennuksen korjausta varten marraskuussa vuonna 1934, jolloin kaikki tilat modernisoitiin ja keittiöön asennettiin mm. kylmälaitteet. Keväällä 1935 entistä ehompi Espilä avattiin yleisölle. Nyt ravintolan lämpimiin tiloihin mahtui 150 – 160 henkilöä, ja lasitettuihin terassisiipiin kesäisin saatiin järjestettyä 110 istuinpaikkaa. Ravintola oli erikoistunut mm. tanskalaisiin voileipiin ja riistaruokiin.

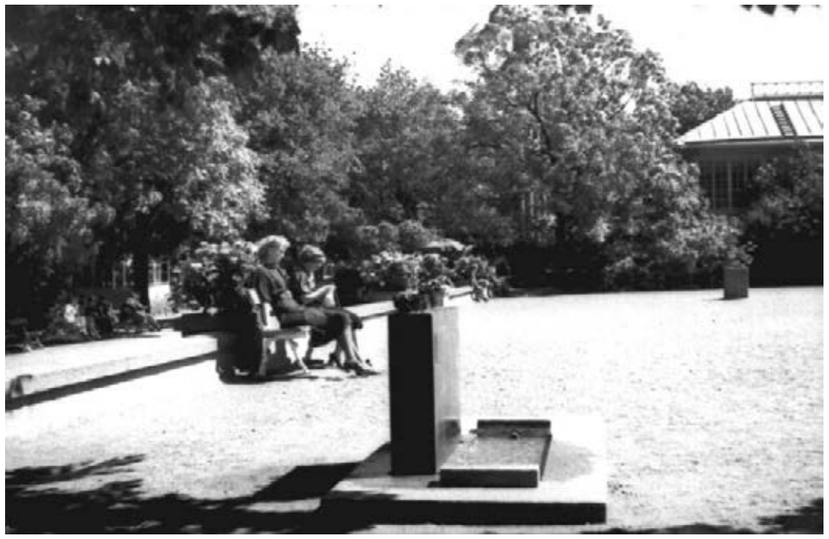

277

Arkkitehti Johan Blomkvist laati suunnitelman soittolavaa varten ravintolan välittömään tuntumaan vastapäätä pääsisäänkäyntiä. Tämä soittolava, joka valmistui 1899, tuhoutui vapaussodan aikana 1918.

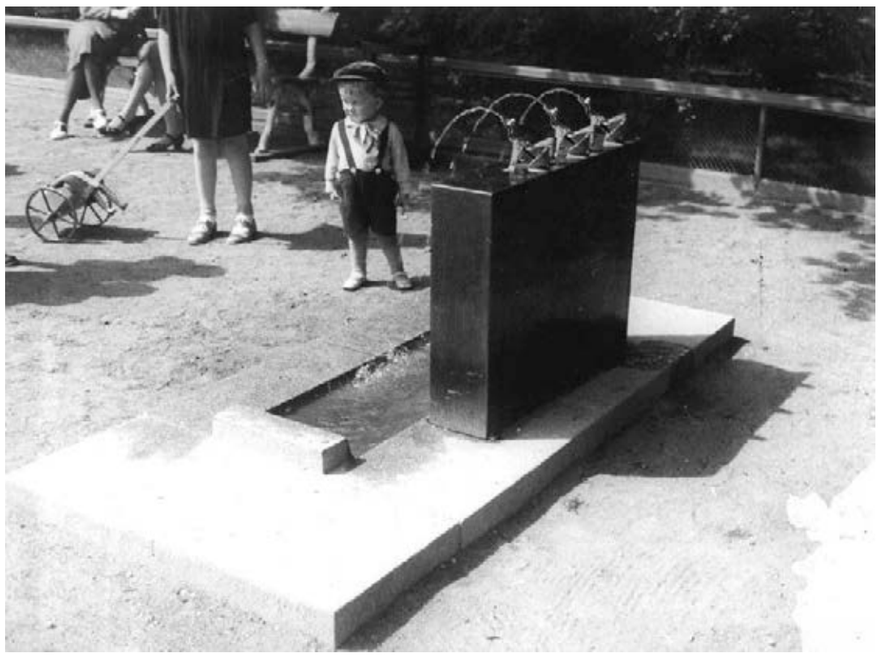
Keväällä 1933 kaupunginarkkitehti Uno Ullberg suunnitteli uuden soittolavan, jossa sotilassoittokunta ja muut viipurilaiset orkesterit esiintyivät kesäisin kolmesti viikossa. Akustisesti soittolava oli onnistunut; Espilässä oleskelevat asiakkaat kuulivat hyvin musiikin, joka kaikui kauas keskustan alueella.

Kyllä oli hieno suihkukaivo. Siinä
oli sammakkoa suihkutti vettä.

278

Espilän vieressä oleva lasten leikkialue.

279

280

Kaksivuotias viipurilainen Marttipoika ihmettelee veden lorinaa . . .

281

. . . Eeva ja Alli maistavat vettä.

282

Martta Martikainen-Ypyän ja Ragnar Ypyän Lasten uuden suihkukaivon sammakot.

283

Lasten leikkipaikka Espilän vieressä.

284

Leikkipaikan keinut, hiekkalaatikko ja keinulauta ovat pienten käyttäjien suosiossa.

285

Georg Winterin Imatran neito.

Sitten eräin paikassa jossa olin usein äidin kanssa vierailla vokkeita luomassa sun tammo ostoksia kauppatorilla.

286

Kauppatorin vilinää ja taustalla historiallinen Linnoituksen kaupunginosa.

KAUPPATORI

Kauppatori

Kun kaupunginmuureja ryhdyttiin hieman ennen aikojaan purkamaan 1860, purkutyöt aloitettiin Pyöreän tornin lähituntumasta. Muurien kiviaineksella täytettiin tornin vieressä olleet suhteellisen matalat vallihaudat, ja tulevaa toria tasattiin. Mitä pidemmälle purkutyöt etenivät etenkin vuoden 1861 jälkeen, sitä laajemmaksi tuleva torialue muodostui.

Vuoden 1865 valokuvan perusteella tuleva kauppatori oli noin puoliksi niin kookas kuin me sen tänään tunnemme. Suunnilleen Torkkelinkadun linjalle oli vetistä aluetta täytetty.

Oletettavasti vuonna 1880 tori oli jo nykyisen kokoinen, ja asteittain sitä ryhdyttiin kenttäkiveämään eli torille tuli ns. mukulakivetys. Vuoden 1892 valokuvan perusteella koko tori oli jo kivetty, ja aivan vuosisadan loppupuolella torille ilmestyivät noin 30 x 30 sentin kokoiset kivet, joissa oli torikauppiaiden myyntipöydän paikkaa osoittava numero.

Kauppatorin kaakkoissivulla oli Torikatu, lounaissivulla Pyöreän tornin takana oli Karjaportinkatu ja luoteissivulla oli Mustainveljestenkatu.

Vuoden 1912 jälkeen Torikadulle ilmestyi raitiotiekiskotus, ja torialueen poikki meni raitiotielinja Torkkelinkadulta Pohjoisvallille. Vaikka tori alueena jatkui aina Salakkalahden rantaan, ei itse tori ulottunut niin pitkälle. Torialueen koilliskulmalla oli esikaupunkilinja-autoliikenteen pääteasema Suomen Pankin edessä. Torialueen läpi meni myös raitiotielinjan lisäksi autoliikenne Torkkelinkadulta kauppahallin ohi länteen.

Kauppahalli valmistui vuonna 1906 kauppatorin reunalle. Kauppahalli oli valmistuttuaan pohjoismaiden suurin, ja siinä oli vajaat sata myyntipistettä. Lisäksi kauppahallissa oli suuri kahvilaravintola. Pyöreän tornin vieressä ollut Toripässi oli erittäin suosittu torimyyjien ja asiakkaiden kahvipaikka. Olihan kauppatorin lähituntumassa myös useita ravintoloita.

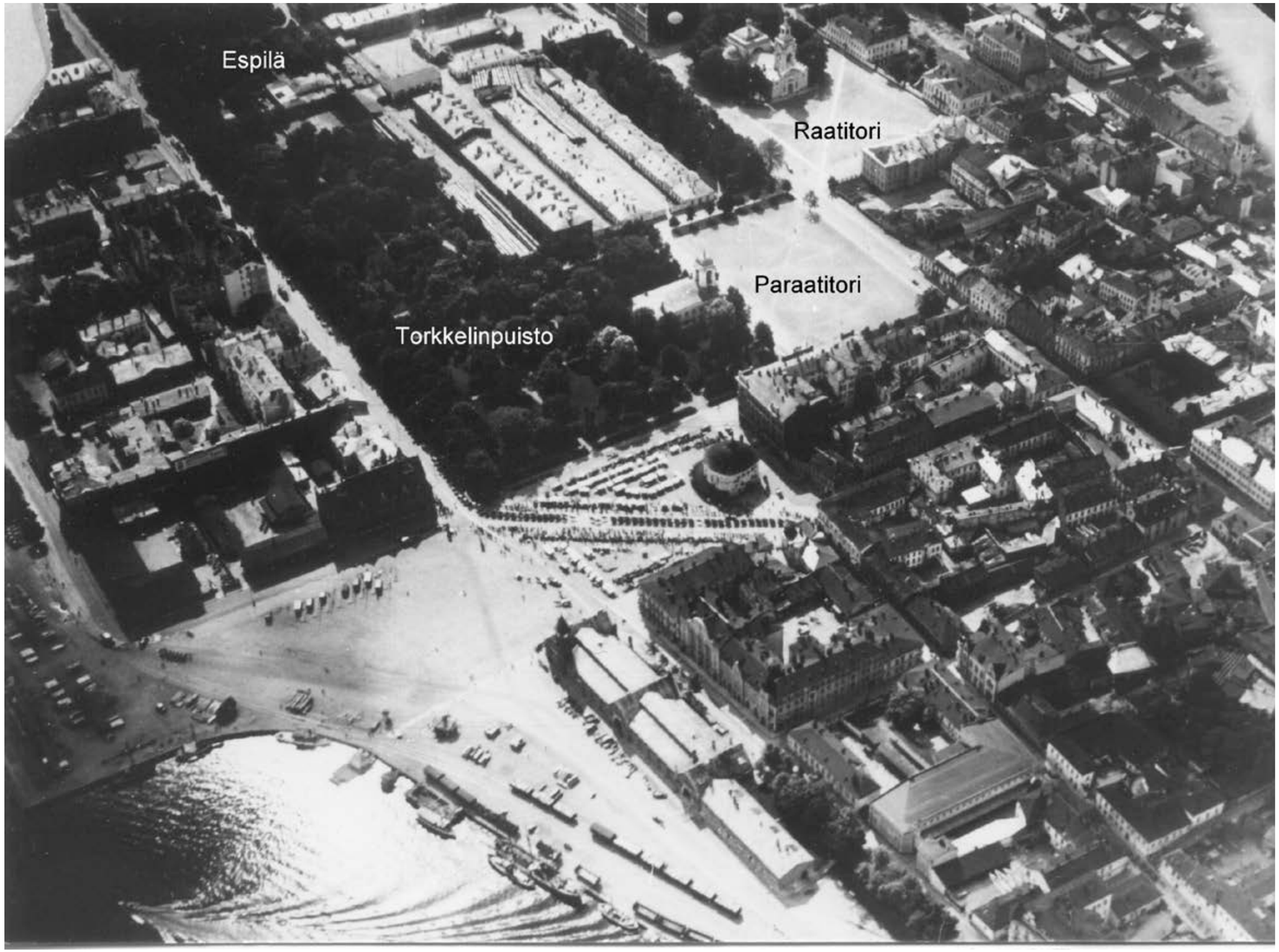
Kauppatorilla myytiin mm. elintarvikkeita ja jopa lihaa. Tietysti lihan piti olla tarkastettua, joten maaseudun kauppiaat joutuivat tarkistuttamaan viranomaisilla tuotteensa. Lähialueen vihannekset ja hedelmät tekivät hyvin kauppansa kauppatorilla, vaikka vieressä oli suuri kauppahalli. Yksi suurimmista ja hyvistä tuotteistaan tunnettu kauppias tuli Hapenensaaresta ja toinen tunnettu kauppias Häyryn kartanosta.

Torialueen lävisti ns. katu, jonka kahta puolta olivat hevosilla kaupunkiin tulleet kauppiaat. Hevoset olivat sijoittuneet lävistävälle ”kadulle” siten, että maalaisherkkuja myyvät kauppiaat käänsivät hevosensa siten, että takaosa oli kadulle päin ja hevosen turpa kärreille päin. Syy oli yksinkertainen: jos hevonen pieraisi tai kakki, tapahtuma oli kaukana kärreistä. Elintarvikkeita myyvien kauppiaiden hevoset olivat aivan normaalisti aisojen välissä.

Torikauppiaat olivat poikkeuksetta Viipurin maalaiskunnan alueelta, mutta usein mm. vahvialalaiset, antrealaiset ja kivennapalaiset tulivat Viipuriin myymään tuotteitaan eli lähinnä hedelmiä ja vihanneksia eri muodoissa sekä metsän antimia. Syksyisin kalamarkkinat keskittyivät Salakkalahden rantaan ja osittain kauppatorille.

Torilla myytiin myös tarve-esineitä, kuten puusaaveja ja tynnyreitä sekä kaikkia kotitalouteen kuuluvia pikkuesineitä.

Mitään erityisiä kevät- tai syysmarkkinoita ei kauppatorilla pidetty, vaan markkinahumu koettiin Punaisenlähteentorilla.

287

Ilmakuva Kauppatorista ja sitä ympäröivästä keskusta-alueesta.

288

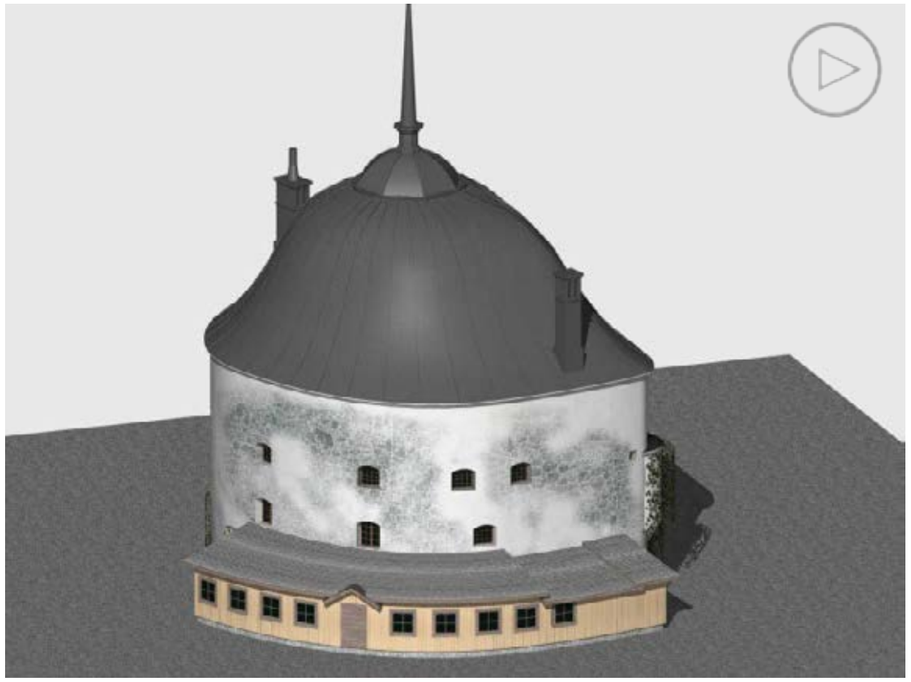
289

Torimyyjiä Kauppatorilla.

290

Pyöreä torni 1939 kuvattuna Kauppatorin mukulakiviltä.

291

Pyöreän tornin kylkiäisenä on puinen kahvilarakennus Toripässi, joka palveli torilla kävijöitä ja torikauppiaita. Toripässissä oli 50 - 60 istuinpaikkaa.

292

Pyöreän tornin kahvila Toripässin sisäkuva. Kahvila oli suosittu virvokkeiden juomispaikka.

PYÖREÄ TORNI

Pyöreä torni

Vuonna 1542 määräsi Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa, että jokaisen talonpojan oli verona maksettava ”ruustykki Wiipurin kaupungin linnoittamista varten”. Tiedetään, että Wiipurin kaupunki jo 1400-luvulla oli vahvasti linnoitettu ja että sitä pidettiin Pohjolan vahvimpana linnoituksena.

Erik Akselinpojan komeat kaupunkimuurit kymmenine torneineen ja portteineen ympäröivät niemekkeelle rakennettua kaupunkia, ja näiden ulkopuolella, pienellä saarella, kohosi itse Wiipurin linna korkeine torneineen, joista komein oli Torkkelin Knuutinpojan mahtava Pyhän Olavin torni.

Kaupunkimuurin itäisellä puolella oli kaksi tornien suojelemaa pääporttia, Karjaportti ja Munkkiportti, jotka johtivat Karjalankannakselle ja etelään meneville teille. Munkkiportti oli lähellä Dominikaaniluostaria eli tuntemaamme Maaseurakunnan kirkkoa.

Kustaa Vaasan toimenpide tarkoitti paitsi kaupunkimuurin vanhempien osien kunnostamista ja vahvistamista myös niiden pääporttien suojaamista, minkä vuoksi niiden eteen oli rakennettava kaksi vahvaa, silloisen italialaisen linnoitustaidon mukaan suunniteltua pyöreätä ampumatornia. Ainoastaan toinen näistä toteutettiin. Karjaportin edessä oleva nykyinen Pyöreä torni rakennettiin, mutta pienempänä kuin oli alun perin suunniteltu.

Pyöreäksi torniksi nimettyä linnaketta ryhdyttiin rakentamaan vuonna 1547, kolmantena sunnuntaina kolminaisuuden päivän jälkeen. Töitä johti ”rakennusmestari” Hans von Bergen, ja tornin rakentamiseen käytettiin vuosittain keskimäärin noin 2200 miestyöpäivää. Tornin alaosan seinien paksuus oli lähes neljä metriä ja kolmannen kerroksen korkeudella melkein kaksi metriä. Itse Karjaportin suuntaan seinien vahvuus oli vain runsas metri.

Elokuun 13. päivänä vuonna 1550 torni oli valmis. Sen sisäänkäyntioven yläpuolelle upotettiin kivinen taulu, kaiverrettuine vuosilukuineen 1542, muistuttamaan kuningas Kustaa Vaasan määräyksen julkaisemisvuodesta. Holvikäytävä eli kahden suojamuurin välinen käytävä yhdisti Karjaportin ja Pyöreän tornin. Tämän käytävän vasemmalla puolella oli portti nostosillalle, joka vesihaudan yli johti kaupungista itään, Karjalankannakselle. Myös oikealla puolella olevaan suojamuuriin tehtiin 1500-luvun lopulla portti myöhemmin rakennettavaa Sarvilinnoitusta varten. Näin varustettuna ja tornin ampuma-aukot tykeillä aseistettuna kaupunki oli vahva, eikä ainakaan idän suunnalta tarvinnut pelätä vihollisen hyökkäystä.

Tulikokeeseen torni joutuikin jo vuonna 1556 Ruotsin ja Venäjän välisessä sodassa. Silloin kuningas kävi Wiipurissa, ja kerrotaan, että eräs ensimmäisistä pyöreästä tornista ammutuista laukauksista kaatoi venäläisen tykistön komentajan.

Kuningas Erik XIV:n ja Juhana III:n aikana rakennettiin Sarvilinnoitus vuosina 1563–1617, jolloin muurien sisällä olevan kaupungin pinta-ala melkein kaksinkertaistui. Tämä uusi linnoitusvyöhyke yhdisti Pyöreän tornin ja Munkkiportin. Uudessa linnoituksessa oli kaksi mahtavaa linnaketta: Äyräpään ja Pantsarlahden bastionit. Tällöin myös Pyöreä torni kaupungin uloimpana varustuksena menetti merkityksensä. Pantsarlahden bastioni on vielä tänäänkin muistuttamassa meitä Wiipurin kaupungin suurista rakennushankkeista.

Suuret tulipalot kaupunkimuurien sisällä vuosina 1628 ja 1653 eivät nähtävästi säästäneet Pyöreää torniakaan. 1600-luvun alkupuoliskolla tornissa säilytettiin tykkejä, ja saman

vuosisadan loppupuolella tornia käytettiin ajoittain vankilana. Näiltä ajoilta ja mahdollisesti jo 1600-luvun loppupuolelta alkaen on tornia kansan suussa kutsuttu, kuten sitä vielä 1920-luvullakin kutsuttiin ”Pässinlinnaksi”. Nimitys johtuu siitä, etteivät kaupunkilaiset varoituksista huolimatta luopuneet pahasta tavastaan antaa lampaiden ja vuohien käydä laitumella osittain ränsistyneillä ja luhistuneilla muureilla. Vartiomiehet olivat teljenneet ”pidättämiään” elukoita Pyöreään torniin.

1700-luvulta alkaen eivät lähteet kerro mitään erikoista Pyöreästä tornista, mutta varmaan sekin vaurioitui pahasti kaupungin pommituksissa vuoden 1710 sodan aikana.

Tornin monista liikanimistä, joita vieläkin käytetään, mainittakoon ”Paksu Katariina”. Tästä nimityksestä päätellen tuntuu hyvinkin uskottavalta, että keisarinna Katariina II:n aikana, jolloin kaupunkia voimakkaasti rakennettiin, Pyöreä tornikin perusteellisesti korjattiin ja luultavasti silloin se sai nykyisen ulkomuotonsa. Tulipalo, joka vuonna 1817 tuhosi tornin lähellä olleet rakennukset, ei arvatenkaan säästänyt Pyöreää tornia. Vuodelta 1819 peräisin oleva piirustus osoittaa, että edellisenä vuonna torni sai uudet palkistot ja katon. Nykyinen kattomuoto on siis peräisin vuodelta 1818.

Vuonna 1860 torni jätettiin korkean tahon käskystä periaatteessa Wiipurin kaupungin viranomaisten haltuun, toivoen, että kaupunki maksutta purattaisi Pyöreän tornin. Samaan aikaan, vuodesta 1861 alkaen kaupunki purki muureja, jotta uudet katulinjaukset, torit, puistot ja tontit saataisiin nopeasti käyttöön. Vain Pyhän Annan Kruunun linnoitusta eli Siikaniemen linnoituksia ei saanut purkaa. Vanhat, täysin luhistuneet ja rappeutuneet linnakkeet purettiin, ja kiviaines käytettiin mm. satamaalueen laajennukseen ja Salakkalahden osittaiseen täyttämiseen. Kaikki vanhat muurit ja linnakkeet purettiin paitsi Pantsarlahden bastioni.

Samoin Pyöreä torni jäi uuden kauppatorin laitaan. Tähän lienee syynä se, että tornia ei heti annettu Wiipurin viranomaisille. Eräs venäläisen insinöörihallinnon piirustus vuodelta 1876 todistaa, että venäläinen linnoituspataljoona käytti Pyöreää tornia ”Pietarin tornin” nimisenä asehuoneenaan.

1880-luvulta aina 1900-luvun vaihteeseen saakka olivat kaupungin viranomaiset vuokranneet tornin toiminimi D. Markeloff & Co:lle kauppapuodiksi ja makasiiniksi, ja tänä aikana tehtiin kaksi suurta ikkunaa tornin luoteispuoleen eli Karjaportinkadulle. Muutamia vuosia aikaisemmin oli tornin juurelle rakennettu kaikille viipurilaisille tutut ”kahvikojut ja myyntinarikat”, jotka 1900-luvun alkupuolella purettiin. 1910-luvun alusta lähtien tornia oli käytetty Wiipurin kaupungin puutarhavälineitten säilytyspaikkana.

1890-luvun alusta lähtien tornista käytiin laajoissa kansalaispiireissä keskusteluja, ja mm. osa kaupunginvaltuuston jäsenistä olisi ollut valmis purkamaan tornin. Etenkin Pohjoismaiden Osakepankin taholta tornin purkamista kiirehdittiin, sillä sen näkemyksen mukaan torni pilasi uuden pankkirakennuksen komean julkisivun.

Jälkipolvien onneksi tornia ei purettu. Arkkitehti Uno Ullberg oli jo vuosia kehitellyt ajatuksissaan ratkaisuja tornin hyötykäytöstä ja toi ideansa monesti julki Wiipurin Teknillisen Klubin kokouksissa, joka oli perustettu 1895. Seura kaipasi mm. omaa vakituista kokouspaikkaa. Teknillinen Klubi anoi Wiipurin kaupunginvaltuustolta ja muinaistieteelliseltä toimikunnalta lupaa vuokrata torni ja muokata se uuteen käyttötarkoitukseen siten, että se säilyttäisi kokonaisuutena entisen ulkoasunsa. Periaatteellisen suostumuksen jälkeen torni perusteellisesti valokuvattiin, tutkittiin ja laadittiin tarkat mittauspiirustukset, jotka valmistuivat vuonna 1920. Mittaustoimenpiteissä arkkitehti Uno Ullbergia auttoivat rakennusmestari August Carlsson ja taiteilija Rurik Lindqvist.

Vuonna 1921 Ruotsiin tehdyn tutustumis- ja opintomatkan jälkeen Pyöreän tornin suunnittelutyöt alkoivat täysipainoisesti, ja lopulliset piirustukset valmistuivat alkuvuodesta 1922. Piirustuksia jouduttiin muuttamaan koko ajan, mutta viimeisimmät muutospiirustukset laadittiin huhtikuussa 1923 ja ne hyväksyttiin toukokuussa. Uno Ullbergin lähimmät työtoverit olivat arkkitehdit Jalmari Lankinen ja Erkki Väänänen, rakennusmestarit August ja Hugo Carlsson sekä taiteilijat Toivo Vikstedt ja Bruno Tuukkanen.

Wiipurin Teknillinen Klubi, joka oli perustanut hanketta varten erillisen osakeyhtiön, vuokrasi Pyöreän tornin 30 vuodeksi, ja rakennustyöt alkoivat huhtikuussa 1922. Pyöreän tornin kaikki tilat, suuri Waasa-sali, Renessanssi-kabinetti, Teknillisen Klubin kokoushuone eli Hopeasali, Klubin kirjasto ja Toripässi olivat valmiit juhlallisiin avajaisiin marraskuun 18. päivänä 1923.

Ensimmäisessä kerroksessa oli keittiötiloja, joista pääsi suoraan Pyöreän tornin kupeeseen rakennettuun Toripässiin. Tässä erillisessä kahvilassa oli n. 45 istuinpaikkaa ja sen seinäpinnat oli taiteilija Bruno Tuukkanen hauskasti koristellut sopivilla ”viipurilaisaiheilla”. Toripässi oli erittäin suosittu torimyyjien ja asiakkaiden keskuudessa.

Pyöreän tornin pääsisäänkäynnin eteisaulan seinäpintaan oli maalattu Anders Strengin vuonna 1642 laatiman Wiipurin kartan mukaelma, johon tekstein oli osoitettu bastionien paikat, tornit ja muut portit.

Katon, jonka maalasi Bruno Tuukkanen, aiheet oli pääasiassa lainattu turkulaisen professori Wexonius-Gyldenstolpen runosta: ”Wiburgo nullum Mars Mercuriusque probatum Ad sua sacra magis duceret esse lucum” eli: ”ettei Mars eikä Mercurius voisi ajatella muuta paikkaa, kuin Wiipuria pyhätöllensä sopivaksi”.

Toisessa kerroksessa oli keittiö- ja muun henkilökunnan sosiaalitilojen lisäksi vaatenaulakko ja asiakkaiden saniteettitiloja. Asiakkaita varten oli mm. renessanssikabinetti, jonka seinäpintoja koristivat savustetusta hongasta tehdyt paneelit. Paneelien keskustaan oli maalattu tunnettujen linnanherrojen ja merkkimiesten sukuvaakunoita tai niiden puuttuessa sinettejä. Myös katto oli tehty honkapaneelista, johon oli maalattu koristeita. Huoneen mahtavan pöydän ympärille mahtui 14 henkeä. Kabinettia käytettiin pienten kokousten tiloina.

Toinen suuri huonetila oli Hopeasali eli Wiipurin Teknillisen Klubin kokoushuone. Huoneen seinäpinnat oli päällystetty honkapaneelein, jotka olivat hillitysti koristellut. Ikkunoiden vastaisella seinällä oli pienessä syvennyksessä erillinen, korokkeella oleva puheenjohtajaistuin, jonka yläpuolella oli koristeltu vaate. Samoin puheenjohtajan pöydän edusta oli verhoiltu koristeellisella liinalla. Seinälampetit ja kattovalaisimet olivat hopeoidut. Saliin mahtui 40 henkilöä. Teknillisen Klubin jäsenet lounastivat kokoushuoneessaan hyvin usein ja monesti myös kestittivät vieraitaan.

Lähellä kokoushuonetta oli erillinen Teknillisen Klubin kirjasto, jonka seinällä oli mustaksi petsattu barokkimainen paneelikaappi kirjojen säilyttämistä varten. Huoneessa oli valkoiseksi kalkittu ikkunasyvennys. Huoneessa oli myös pieni takka ja sen edessä tyynyillä pehmustettu penkki.

Vanhat tarinat kertovat, että Klubin jäsenet viihtyivät kieltolain aikana kirjastossa, jossa nautiskeltiin ”terästettyä teetä”. Olipa kirjaston kalusteisiin tehty ns. piilotiloja, joihin mahtui ”virolainen pirtulekkeri”. Monesti jäsenet tulivat kirjastosta punasilmäisinä, sillä pitkä lukuilta luonnollisesti rasitti silmiä. Kieltolain kumoamisen jälkeen 9.2.1932 kirjastossa

jatkettiin vanhaa tapaa, josta oli tullut jo traditio. Tee ja oman maun mukainen sekoitus väkevää voitti aina virallisen ravintola-annoksen.

293

Viipurin teknillisen klubin kokoushuone Pyöreässä tornissa.

Kolmannessa kerroksessa oli suuri ja mahtava Waasa-sali pöytineen, joiden ääreen mahtui istumaan noin 150 henkilöä. Kalkituille seinäpinnoille oli maalattu kuvia ja tapahtumia Wiipurin varhaisimmasta historiasta. Kattopinnat oli Waasa-aikaisen renessanssin tapaan paneloitu ja keskiosaan oli sommiteltu niiden kaupunkien vaakunat, joiden kanssa Wiipurin kaupunki ennen muinoin oli vilkkaassa kanssakäymisessä.

Kattovalaisimet ja soihtua symboloivat seinävalaisimet teki taiteilija Paavo Tynell, ja keskellä salia olevien pylväiden välissä oli laivan pienoismalli, joka symboloi vanhaa uljasta ”Wapn von Wiborg” -laivaa. Tarjoilijatilan kahden pilasterin päässä oli tynnyrit, jotka kuvasivat paikallista vanhaa munkkien valmistamaa ”Wiburger Mumme” -olutta. Ikkunasyvennyksessä oli myös kuparinen suuri kattila, nimeltään ”Helvetin kattila”, joka viittasi vuoden 1495 ”Wiipurin pamaukseen”. Erääseen ikkunasyvennykseen oli tehty museotila, jossa säilytettiin Pyöreän tornin korjaus- ja muutostöiden yhteydessä löydettyjä esineitä. Myös vieraskirjaa pidettiin museosyvennyksessä, joka oli erotettu muusta salista komealla takorautaisella portilla. Vieraskirjaan saivat oikeuden kirjoittaa nimensä ne arvovaltaiset henkilöt, kuten kuninkaat, presidentit ja diplomaatit, jotka vierailivat Pyöreässä tornissa. Henkilökunnan asut, jotka oli tehty mukaillen keskiaikaa, loivat omalta osaltaan Waasa-saliin historiallista tunnelmaa.

Monesti mm. Moskovassa ja Leningradissa oleskelevat lähettiläät ja muut konsuliviraston henkilöt tulivat nauttimaan yhteisestä illallisesta tähän maineikkaaseen ja erikoiseen ravintolaan.

Kieltolain aikana Viipurin ravintolat ja etenkin Pyöreä torni tarjosivat tutuille henkilöille ns. kovennettua teetä. Tämä tiedettiin yleisesti ja poliisiviranomaiset hyväksyivät tarjoilun, kunhan se pysyi kohtuudessa. Varovaisia oltiin, sillä olihan poliisilaitos vain vajaan 100 metrin päässä.

Joskus sattui kieltolain aikana erehdyksiäkin. Erään helsinkiläisasiakkaan tullessa ravintolaan luuli tarjoilija häntä tunnetuksi ja luotettavaksi viipurilaiseksi. Pöytään tuotiin kovennettua teetä, ja muutaman kulauksen jälkeen asiakas nosti hirvittävän metelin ravintolassa. Hän väitti saaneensa viinaa ja uhkasi välittömästi ilmoittaa asiasta poliisiviranomaisille. Miehen lähdettyä hakemaan poliisia tarjoilija vaihtoi teemukin sisällyksen oikeaan teehen. Hetken kuluttua poliisi ja asiakas tulivat takaisin Pyöreään torniin. Poliisi haistoi ja maistoi teelasista ja totesi sisällön olevan teetä. Asiakas väitteli tuimasti asian olleen toisin, jolloin poliisi haistoi kiihtyneen miehen hengitystä. ”Kuulkaas, te olette nauttinut alkoholia, joten lähdetäänpä kamarille laatimaan kuulustelupöytäkirjaa, jossa saatte kertoa, mistä olette hankkineet väkijuomaa”. Kieltolain kumoamisen jälkeen nämä pienet harmit poistuivat päiväjärjestyksestä.

294

Pyöreän tornin Waasa-Sali.

Elämää Kauppatorilla ja kauppahalli.

KAUPPAHALLI

Kauppahalli

Wiipurin kauppahallin laajennuksen suunnitteli arkkitehti Karl Adam Nils Gabriel Hård af Segerstad vuonna 1904. Se oli valmistuttuaan Suomen suurin kauppahalli. Kellotorneineen rakennus edusti puhdastyylistä jugendia. Kauppahallin vanha, lähinnä linnaa oleva kaksikerroksinen osa rakennettiin 1880-luvulla. Se liittyi uuteen osaan julkisivullisesti ja toiminnallisesti erittäin hyvin.

297

Kauppahallissa oli yli 80 erillistä myymälää, jotka varustettiin jäähdytyslaitteilla 1930-luvulla. Hallissa toimi monia eri kansallisuuksia edustavia tunnettuja kauppiaita, kuten E. Kaarni, S. P. Morosoff, A. Kukkurainen, Amalia Sandvik, M. Pekoff, Väinö Törni, S. Beresin, A. Kupsus, K. A. Paula, P. Hämäläinen ja Vilho Ilmola. Kauppahallissa oli vanhan osan toisessa kerroksessa myös erillinen kahvila, jossa oli 60 istumapaikkaa.

298

Kauppahallin uusi ja vanha osa niveltyivät hyvin toisiinsa, kuten Pohjoissatamaan avautuva julkisivu paljastaa.

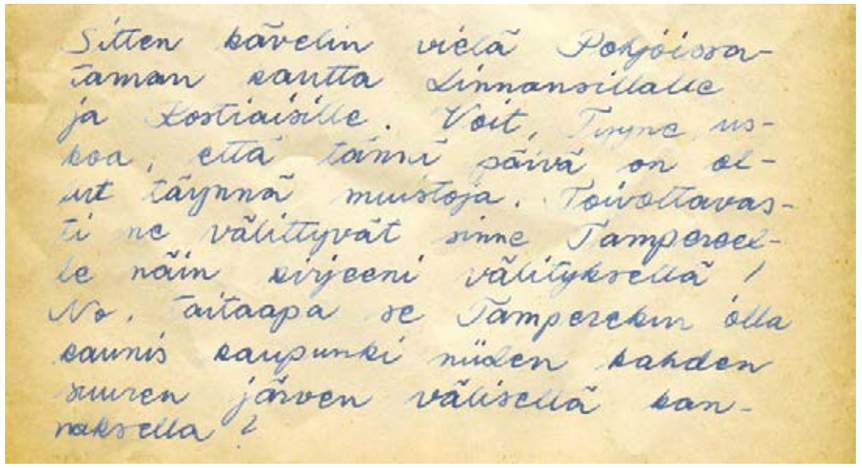

299

Pojat ovat ongella Pohjoissatamassa. Hiekan laiva on lähdössä laiturista. Taustalla vasemmalla on kauppahalli ja keskellä Viipurin linna.

300

Sitten kävelin vielä Pohjoissatamaan saatta Linnansillalle ja kotiaiselle. Voit, Tyyne uskoa, että tämä päivä on elänyt täynnä muistoja. Toivottavasti ne välittyvät sinne Tampereelle näin sirpeeni välityksellä! No, aitaapa se Tampereelta olla kaunis kaupunki niiden kahden suuren järven välisellä kannaksella.

301

Pyöreä torni 1939 Karjaportinkadulta katsottuna. Sisäänkäynti on seinäkasvuston keskellä.

302

Pyöreän tornin edestä Mustainveljestenkadun ja Karjaportinkadun kulmaan katsottuna.

303

Karjaportinkadun ja Mustainveljestenkadun kulmarakennus valmistui 1797 arkkitehti Johan Stråhlmanin suunnittelemana. Rakennus palveli aikanaan merikouluna ja muutettiin poliisilaitoksen virastoksi. Saman tontin Mustainveljestenkadun puoleisen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Fr. Odenwall 1867. Rakennus palveli Wiipurin poliisilaitoksena aina vuoteen 1944. Saman tontin pihalle rakennettiin poliisilaitokselle lisätiloja arkkitehti Uno Ullbergin suunnittelemana 1930-luvulla.

304

Karjaportinkatua Vesiportinkadun kulmasta katsottuna.

305

Karjaportinkadun ja Harmaidenveljestenkadun kulmassa sijaitsi kaksikerroksinen kivirakennus, jonka mittauspiirustukset laati arkkitehti C. Leszig 1838. Rakennus esiintyy vuoden 1768 kartassa, mutta on luultavasti rakennettu 1650-luvulla. Viimeisin muutos tehtiin 1930, jolloin rakennuksen katutasolle tuli ravintola Karjaportti, arkkitehti Uno Ullbergin suunnittelemana. Ravintolassa oli 56 istumapaikkaa.

306

Karjaportinkatu 10 esiintyy 1780-luvun kartalla. Rakennuksen omisti 1700-luvun lopulla luutnantti Johann Philip Jaenisch. Rakennusta jatkettiin Harmaidenveljestenkadun osalla 1928 arkkitehti Juhani Vikstedtin (Viiste) suunnitelmien mukaan. Rakennuksen pihalta löytyi silloin fransiskaaniluostarin maanalaiset jäämistöt, jotka mitattiin ja tallennettiin valokuvin ja piirustuksin. Luostari oli perustettu 1300–1400-lukujen vaihteessa. Luostari toimi vuoteen 1526, jolloin munkit karkotettiin Viipurista. Luostarirakennus tuhoutui vuoden 1628 tulipalossa ja se purettiin vasta 1700-luvun alussa.

307

Piispankatu 1939. Vasemmalla osittain näkyvän rakennuksen vanhimmat osat ovat keskiajalta. Nykyinen ulkoasu on Antoni Borchardtin ajoilta, vuodelta 1653. Tässä talossa oli ns. “Borchardtin kellari”, joka oli aikanaan Suomen vanhin kapakka. Kuvassa keskellä olevan henkilön takana on Gröelin talo, jonka vanhimmat osat ovat keskiajalta.

308

Hackman & Co:n asuin- ja liikerakennus Piispankadun ja Pohjoisvallin kulmassa. Rakennuksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Gyldén & Ullberg vuonna 1909.

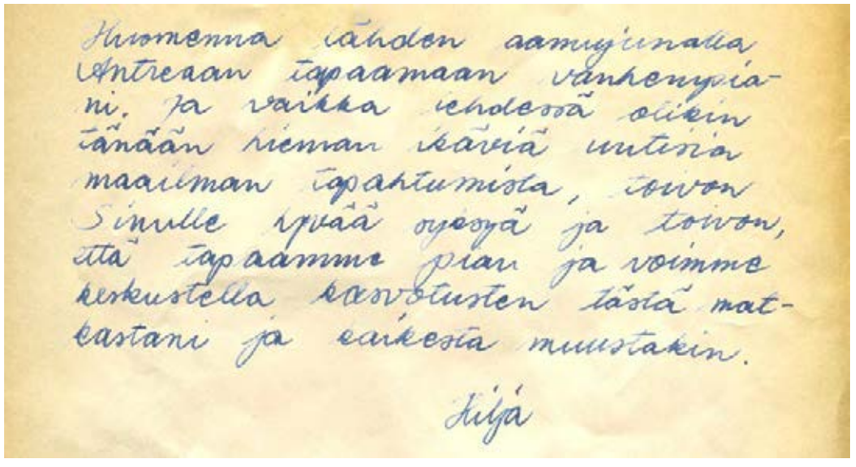

309

310

Pohjoissatama 1939. Taustalla Viipurin linna.

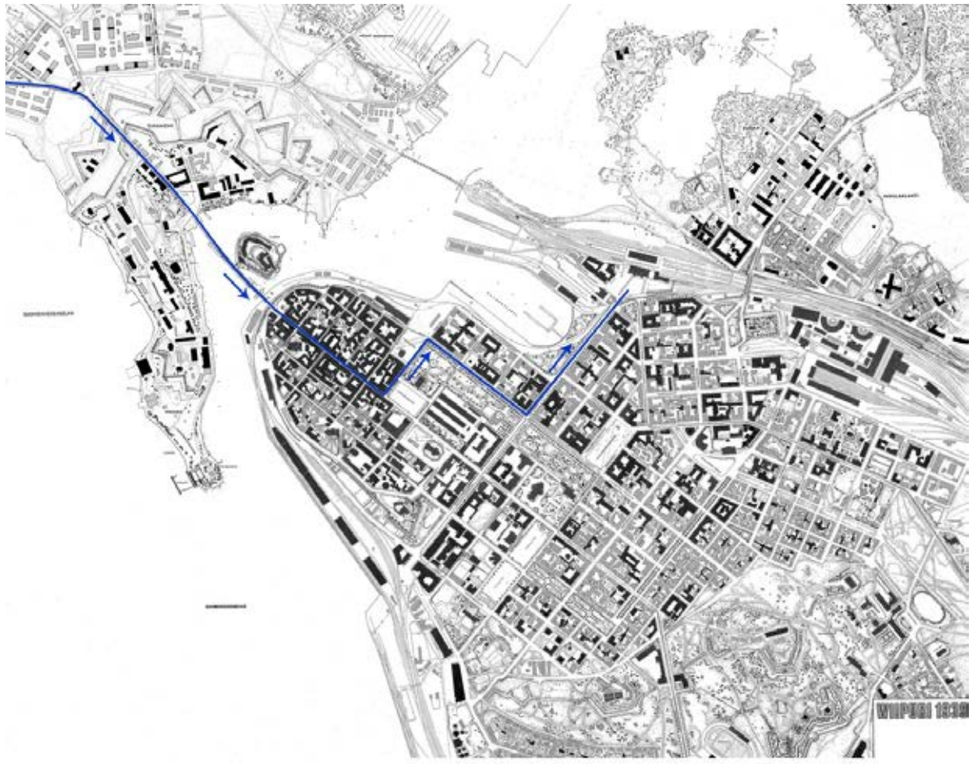

Huomenna tähden aamuyönalla
Antreaan tapaamaan vähenyviä-
ni. Ja vaikka eilisessä olisin
tänään hiennan ikäviä muttoja
maailman tapahtumista, toivon
Sinulle hyvää oloasi ja toivon,
että tapaamme pian ja voimme
keskustella kaavoituksen tästä mat-
kastani ja eräkesiä muustakin.

Hilja

KIRJE POSTILAATIKKOON

Varhain aamulla Hilja hyvästelee Kostiaiset ja lähtee tuttua reittiä raitiovaunulla n:o 3 Torkkeli Knuutinpojan torille ja vaihtaa siinä rautatieasemalle menevään raitiotievaunuun, jolla sitten hän pääsee Karjalankadun kautta rautatieasemalle.

Hiljan reitti Neitsytniemeltä rautatieasemalle syyskuun 3. päivä 1939.

311

Ratikka Karjalankadulla Starckjohannin kohdalla.

312

Viipurin rautatieasema 1939. Tammiovien vasemmalla puolella keltainen postilaatikko. Sieltä Hiljan kirje matkasi Tyynelle Tampereelle ja joutui meille tänne 2010-luvulle.

313

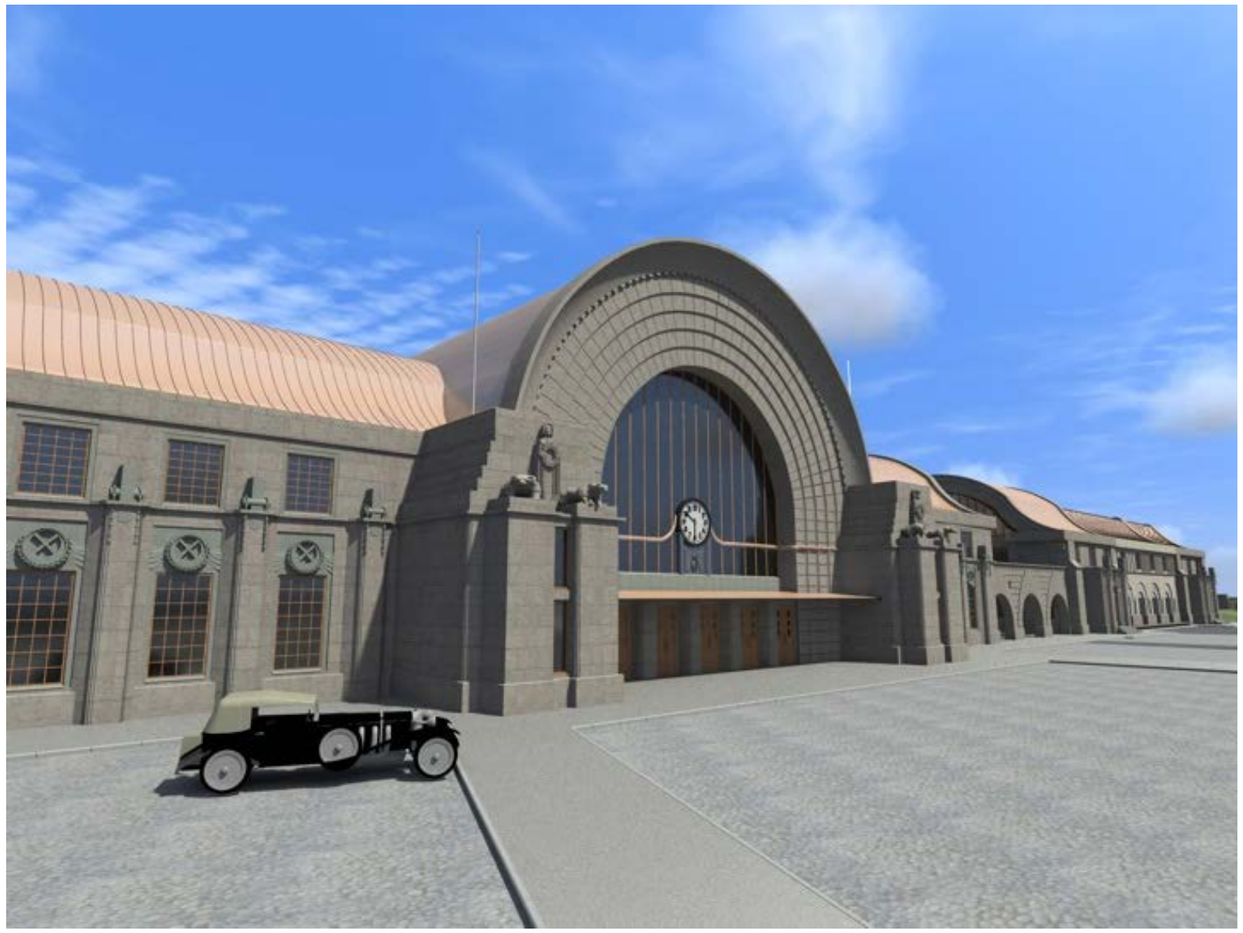

314

Rautatieaseman II luokan ravintola ja odotushalli.

315

316

Viipurista haarautui viisi rataa eri ilmansuuntiin: pohjoiseen Antreaan sekä Elisenvaaran kautta Sortavalaan ja edelleen Joensuuhun, itään Valkjärvelle, kaakkoon Säiniölle, Kanneljärvelle ja Terijoen kautta Rajajoelle, etelään Uuraaseen ja Koivistolle sekä länteen Tienhaaran kautta Kouvolaan ja Lappeenrantaan. Viipuri oli henkilöliikenteen osalta Suomen toiseksi vilkkain asema, ja tavaraliikenteen puolella Viipurin ratapiha oli maamme laajin ja suurin.

Hiljan juna lähti aikataulun mukaisesti klo 10.55 pohjoiseen kohti Antrean Hannilan asemaa.

SUOMALAINEN VIIPURI SYYSKUUSSA 1939

Viipurissa oli vuonna 1939 asukkaita noin 86 000, joista venäjänkielisiä oli noin 4500, ruotsinkielisiä noin 2600 ja saksankielisiä noin 1000 henkeä. Näin 1930-luvun lopulla oli Viipuri kielellisesti hyvin kansainvälinen.

Viipuri oli laajan maakunnan ja läänin hallintokeskus sekä koko itäisen Suomen kulttuuri-, koulu- ja kauppakaupunki.

Kaupungissa oli 27 kansakoulua, joissa oli yli 6000 koululaista, 7 ammatillista koulua, joissa oli noin 1500 opiskelijaa ja 12 oppikoulua, joissa oli noin 3500 oppilasta. Tähän lukumäärään sisältyvät myös ruotsin- ja venäjänkieliset oppikoulut.

Kaupungin musiikkielämä oli erittäin rikasta omine musiikkiopistoineen. Vuonna 1938 Viipurin musiikkiopistossa oli 30 opettajaa ja 355 oppilasta. Erilaisia kuoroja oli yli 30, joista varsinaisia konsertoivia kuoroja oli kymmenkunta. Viipurin Lauluveikot oli yksi kuuluisimmista suomalaiskuoroista.

Suomen suurimpana varuskuntakaupunkina Viipuri oli sotilasmusiikin edelläkävijä ja kehittäjä. Asukkailla oli runsain mitoin musiikkitarjontaa. Maamme johtavat musiikinopettajat opettivat myös Viipurissa, ja vuorovaikutus muun Suomen sekä muiden maiden kanssa oli vilkasta.

Toukokuussa 1935 pidettiin Viipurissa suuret SULASOLin järjestämät laulujuhlat Kalevalan 100-vuotismuistoksi. Tämä tilaisuus keräsi useita tuhansia kuulijoita ja juhlijoita mm. kesäteatteriin ja keskusurheilukentälle.

Suomen Yleisradio Oy käytti monesti hyväkseen näitä musiikkiohjelmia, mihin antoi hyvän mahdollisuuden Viipurin oma radiostudio ja -asema. Kirkkokuorot, joita Viipurissa oli monia, antoivat oman lisänsä kaupunkilaisten hengellisten tarpeiden tyydyttämiseksi. Olihan keskustan alueella seitsemän kirkkoa, jotka edustivat kolmea eri kirkkokuntaa. Monet rukoushuoneet lisäsivät eri uskontokuntien kirjoa, puhumattakaan esikaupunkialueiden kirkollisista toiminnoista. Kaksi Viipurin kirkoista oli 1400-luvulta.

Viipurin kaupungin teatterirakennus oli vanhin maassamme ja valmistui 1832. Teatterielämä sai vaikutteita niin lännestä, etelästä kuin idästä. Teatteritoiminta sai näin kansainvälisyyttä ja perinteitä. Kerta kerran jälkeen teatterin katsomo oli loppuunmyyty 1930-luvulla. Monet viipurilaiset näyttelijät ovat vuosien aikana rikastuttaneet muunkin Suomen teatterielämää.

Koko Suomi piti Viipuria taide-elämän mekkana, jonka vanha historiallinen kaupunkimiljöö osaltaan inspiroi taiteilijoita luovaan työhön. Taidekoulun ja eri kerhojen merkitys kasvatustyössä oli eräs ratkaiseva asia. Viipurin taidemuseo oli Helsingissä olevan Ateneumin jälkeen kuuluisin ja arvostetuin maassamme.

Kirjailijoista tunnetuimpia oli nuori Lempi Jääskeläinen, joka kirjoitti mm. Weckhroothien perheestä historiallisia romaaneja.

Kaupungin historiallinen museo perustettiin 1800-luvun lopulla ja sen kokoelmat laajenivat jatkuvasti, nostaen museon toiseksi arvostetuimmaksi Suomessa.

1920- ja 1930-luvuilla koko Suomi tunsi viipurilaisen urheiluelämän monipuolisuuden ja voiman. Maineikkaimpia urheilumuotoja oli jääpallo, joka tuli Suomeen Pietarin kautta vuosisadan vaihteessa. Viipurin Sudet oli maamme maineikkaimpia jääpalloseuroja, ja 1920-luvulla saattoivat Susien pelaajat muodostaa Suomen jääpallomaajoukkueen rungon. Suomen mestaruuden viipurilaiset jääpallojoukkueet saavuttivat 16 kertaa vuoteen 1939 mennessä. 1930-luvun lopulla Sudet ja Viipurin Palloseura pitivät vuorotellen yllä jääpallohegemoniaa maamme sarjoissa. Myös Viipurin Ilves pelasi 1930-luvun lopulla jääpallon mestaruussarjassa. Suomen ensimmäisen jääkiekkomestaruuden voitti Viipurin Reipas vuonna 1928.

Yleisurheilu, voimistelu, nyrkkeily, paini, tennis ja yleensä palloilulajit ovat kaikki niitä urheilumuotoja, joissa viipurilaiset seurat johtivat urheilusaralla.

Viipurilaisseuroissa oli yhteensä 25 urheilijaa, jotka saavuttivat kulta-, hopea- tai pronssimitalin olympiakisoissa vuosien 1906–1936 aikana. Suomen mestaruuksia kaupungin urheilijat saavuttivat 244 kertaa vuoteen 1939 mennessä. Vuoden 1936 olympiakisoissa Berliinissä kaksi viipurilaisurheilijaa voitti kultamitalin, ja kolme sai pronssia, Suomen joukkueen saavuttaessa voimistelussa kolmannen sijan.

Vuonna 1937 Viipurin keskuskentällä pidettiin kaksipäiväiset yleisurheilun Suomen mestaruuskilpailut, joiden katsojamäärä oli yli 27 000 penkkiurheilijaa. Keskuskenttä valmistui 1934, ja sen katsomotilat sisälsivät noin 3000 katoksellista istumapaikkaa ja yli 8000 seisomapaikkaa. Toinen suuri, vanhempi urheiluareena oli Papulassa; sen katsomoon mahtui myös useita tuhansia katsojia. Tällä kentällä 1920- ja 1930-luvun alussa rikottiin 12 kertaa yleisurheilun maailmanennätys. Unohtaa ei pidä lukuisia tenniskenttiä ja -hallia eikä Huusniemen puistossa olevaa Viipurin golfkenttää.

Raviradalla hevosurheilun huiput kohtasivat raveissa, ja viipurilaiset moottoriurheilun ystävät kokoontuivat siellä seuraamaan moottoripyörä- ja autokilpailuja. Vastaavia kisoja pidettiin myös kaupungin keskustassa, lähellä satama-aluetta.

Satama oli ollut koko kaupungin kehityksen kulmakivi jo satojen vuosien ajan. Viikingit olivat huomanneet Viipurinlahden suojaisan poukaman, joka muodosti otollisen ja suojaisan kauppapaikan jo 900 -1200-luvuilla. Tällä alueella ovat kohdanneet eri ilmansuuntien kauppiaat ja kulttuurit, mikä osaltaan johti kolmanteen ristiretkeen 1293, jolloin Viipurin linna perustettiin.

Vanhimmatkin kartat ovat osoittaneet, että kaupungilla on ollut satama, mutta sen koko luonnollisesti oli pieni. Uusien, ajanmukaisten satamalaiturien rakentaminen aloitettiin 1800-luvun puolivälin paikkeilla, jolloin Saimaan kanavaliikenne lisäsi sataman tarvetta moninkertaisesti. Satamaliikenteessä Viipuri oli Suomen toiseksi suurin vientisatama ja kolmanneksi suurin tuontisatama.

Kesän 1939 aikana laivoja oli useasti jopa rinnakkain Eteläsataman laiturien kupeessa. Samainen kesä oli vilkkain laivaliikenteen osalta. Uuraan ulkosatama kuului Viipurin kaupunkiin, ja sitä laajennettiin koko 1930-luvun aikana erittäin voimakkaasti. Tarkoituksena oli siirtää koko raskas laivaliikenne Uuraaseen, koska Viipurinlahden mataluus haittasi suurien laivojen liikkumista. Viipurin satamat olivat 1930-luvulla keskimäärin avoinna 8 - 9 kuukautta vuodessa.

Viipuri oli kauppakaupunki, jonka monet kauppiassuvut olivat lähtöisin Karjalankannakselta ja muualta Suomesta sekä Keski-Euroopasta, Skandinaviasta ja Venäjältä. Viipuri ei ollut varsinainen teollisuuskaupunki, vaikka sen vaikutusaluetta, Vuoksen seutua, pidettiin 1930-luvulla Suomen Ruhrina. Ympäristön teollisuuden kehitykseen vaikuttivat paljolti Imatran ja Rouhialan sekä rakenteilla olevat Enson suurvoimalat.

Itse kaupungin alueella oli runsaasti elintarvike- ja virvoitusjuomateollisuutta, ja kaupungin välittömässä ympäristössä oli mm. kolme suurta tiilitehdasta. Valtionrautateiden konepaja, korjaamo- ja varikkokeskus oli Viipurin suurin työnantaja.

Viipurilaiset teollisuuden- ja liikkeenharjoittajat perustivat vuonna 1891 Pamaus- seuran, joka toimi liikkeenharjoittajien yhteisenä foorumina.

Viipuri oli viiden rautatien risteyspaikka, sen ratapiha oli Pohjoismaiden laajin ja ratajakso Viipuri-Terijoki oli maamme vilkkaimmin liikennöity osuus. Yleensäkin Karjalankannaksen rataverkosto oli maamme tihein. Valtionrautatiet kokeili Suomessa ensimmäisen kerran ns. pienoisjunaa Viipurin ympäristön rataosuuksilla syksyllä 1939. Uutta ratalinjausta Viipurin keskustan ja Tienhaaran välillä alettiin rakentaa vuonna 1937, mutta työt jäivät keskeneräiseksi 1939. Uudella radalla haluttiin poistaa niitä liikennehankaluuksia, jotka Saimaan kanava aiheutti sen liikenteen kulkiessa keskustan alueen kautta. Kanavan kulkureitti oli tarkoitus siirtää Sorvalin saaren länsipuolelle, jolloin rauta-ja maantieliikenne olisi ylittänyt kanavan uusilla siltaratkaisuilla.

Vanha satamarata, joka kulki keskustan alueen kautta, määrättiin purettavaksi keväällä 1940, jotta kaupunkikuva siistiytyisi kesän 1940 olympiakisoja varten. Olihan tarkoitus pitää muutamia kisalajeja Viipurissa, vaikka varsinainen kisakaupunki oli Helsinki.

Maantieliikenteen osalta kaupunki oli kahdeksan valtatien risteyspaikka, mikä osaltaan vaikutti siihen, että Viipuriin rakennettiin Suomen ensimmäinen linja-autoasema vuonna 1932. Olihan tiheästi asuttu Karjalankannas otollinen alue linja-autoliikenteen toiminnalle. Esikaupunkiliikenteen pääteasema oli Kauppatorilla, josta lähtivät yksityisten linja-autoyhtiöiden bussit kaikille esikaupunkialueille. Samoin Viipuriin valmistui vuonna 1929 maamme toiseksi vanhin huoltoasemarakennus.

Keskustan liikennemäärä kasvoi 1930-luvun lopulla runsaasti, ja mm. Linnansillan liikennevaikeudet aiheuttivat vuoden 1939 ensimmäisellä puolivuotisjaksolla 155 onnettomuutta. Kapean Linnansillan liikennettä haittasivat sillä liikkuvat raitiotievaunut. Kaupungin sisäistä liikennettä haittasivat jatkuvasti Saimaan kanavaliikenteen alukset, sillä sillan avattava kääntöosa aukaistiin tunnin välein 15 minuutiksi. Samat vaikeudet kohtasivat myös rautatieliikennettä. Ei siis ihme, että uusi asemakaava-arkkitehti Olavi Laisaari paneutui Viipurin läntisen liikenteen ongelmien ratkaisemiseen.

Kaupungin ympärille ryhdyttiin rakentamaan ohikulkutietä, mutta työ jäi kesken. Osuus Tienhaarasta Juustilan kautta ohi Portinhoikan Taliin asti saatiin valmiiksi vuosien 1937–39 aikana.

Lentoliikenne Helsinkiin alkoi kesällä 1937 Suur-Merijoen sotilaslentokentältä. Viipurin itäpuolelle, noin kahdeksan kilometrin päähän keskustasta, alettiin suunnitella uutta lentokenttää kesällä 1938.

Kaupunkikulttuurin ja rakentamisen perinteet olivat ainutlaatuisia maassamme. Eihän mistään muusta suomalaisesta kaupungista löytynyt rakennuksia, jotka olivat 1400–1500-luvuilta. Tätä ainutlaatuisuutta pyrittiin säilyttämään ja varjelemaan, mikä heijastui myös uudisrakentamisen puolella. Kaupungin kehitykseen ovat aina vaikuttanut sitä ympäröineet muurit, jotka vuosisatoja ovat rajoittaneet sen kasvua. 1500-luvun loppupuolella uusien muurien rakentamisen yhteydessä kaupungin pinta-ala kaksinkertaistui, ja vasta 1860-luvulla nämä kahleet poistuivat. Tällöin kaavoitettu pinta-ala yli kuusinkertaistui, ja nykyinen kaupunkimiljöö pääsi syntymään. Tavallaan muurien purkamisen myötä syntyi uusi kaupunki vanhan viereen. Tämä vaikutti historiallisen miljöön säilymiseen. Kasvun myötä ei vanhoja rakennuksia tarvinnut purkaa, koska rakentamattomia uusia tontteja oli yli kysynnän. Vanhan kaupungin rakennuskannasta suojeltiin huomattava määrä.

Viipuri sai toisena kaupunkina Suomessa asemakaava-arkkitehdin viran 1918, ja muinaismuistovalvojan virka perustettiin vuonna 1928. Viranomaisten velvollisuutena oli mittauttaa vanhat rakennukset sekä rekisteröidä uudet historialliset löydöt. Niin sanottu piilokaupunki paljastui uusien rakennusprojektien tai kaapeli-, vesi- ja viemäriverkoston rakentamisen myötä. Varsinaisia arkeologisia kaivauksia tehtiin kaupungissa vähän, sillä varojen puute siirsi kaivauksia vuosi vuodelta eteenpäin. Tosin linnan alueella tehtiin kaivauksia ja tutkimuksia sekä vuonna 1939 suunniteltiin Etelävallille maanalaista ravintolaa, joka olisi sijoittunut keskiaikaiseen kellaritilaan, suoraan kadun alle.

1930-luvun alkupuolen lamakauden jälkeen ryhdyttiin Viipurissa voimakkaasti rakentamaan vuosina 1935–1939. Kaupunkiin valmistui mm. uusi kirjastorakennus, useita liiketaloja, mylly- ja tukkukauppojen varastorakennuksia, puhumattakaan uusista asuintaloista, joita rakennettiin niin keskustaan kuin yhä laajeneville esikaupunkialueille. Itse kaupunki panosti rakentamistoimintansa satamaan, kouluihin, uuteen sairaalaan ja esikaupunkien kunnallistekniikkaan. Osa näistä esikaupungeista liitettiin Viipurin kaupunkiin vasta 1930-luvulla, ja ne olivat liitosvaiheessaan ilman kaiken kattavaa vesijohto- ja viemäriverkostoa. Viipurin vesi oli laadultaan erinomaista, mistä osoituksena ovat kaupungin monet virvoitusjuomatehtaat. Viipurin vesijohtoverkosto oli vuonna 1939 noin 82 km pituinen, josta vuosina 1935–39 rakennettiin noin 12 km.

Uusi kesäteatteri, suurin Suomessa, Havin vallien katveessa palveli kaupunkilaisten kulttuuritarpeita. Sen katsomotiloissa kesällä 1939 oli monesti yli 2000 teatteri- ja musiikkitapahtuman innokasta seuraajaa.

Itse keskustan alueelle rakennettiin vuosina 1935–1939 lähes 50 rakennusta, joista 1939 oli rakenteilla tai saanut rakennusluvan noin 20 kivirakennusta. Suurimmat rakenteilla olevat talot olivat Oy Starckjohann & Co:n uusi konttori- ja keskusvarasto Havinkadun varrella sekä uusi tuhannen oppilaan kansakoulu Patterimäen itäpuolelle.

Keskustan konserttitalo ja urheiluhalli keskuskentän viereen jäivät kaupunginarkkitehdin virkahuoneessa vain pienoismallivaiheeseen, ja Viipurin Osuusliikkeen tuleva liikerakennus Vaasankadun ja Torkkelinkadun kulmaan ei ehtinyt luonnosvaihetta pidemmälle.

Kaarle Knuutinpojalle suunniteltiin Viipuriin patsasta, jonka olisi muovaillut taiteilija Johannes Haapasalo. Tätä viisi metriä korkeaa monumenttia ei koskaan ehditty toteuttaa.

Katurakennuspuolella tehtiin uusia liikennesuunnitelmia, joista suurin oli pohjoiseen menevä uusi pääkatu; se olisi alittanut ratapihan asemarakennuksen länsipuolelta. Tämä uunnitelma esiintyi ensimmäisen kerran asemakaava-arkkitehti Otto-Iivari Meurmanin ideoimana jo 1932. Muualla kaupungissa suoritettiin uusia päällystystöitä, ja keskustan virasto- ja koulutaloja yhdistettiin kaukolämmityksen piiriin.

Viipurin keskustassa oli kaksi toria. Kauppatorilla, Pyöreän tornin vieressä myytiin elintarvikkeita ja hedelmiä kaupunkilaisten herkuiksi. Yhdessä kauppahallin kanssa torialue oli erittäin suosittu ostospaikka. Tänne tulivat ympäristön maanviljelijät kauppaamaan tavaroitaan, ja etenkin syksyisin kaupunkilaiset odottivat hedelmätarhojen antia. Olihan kaupungin ympäristössä yli 80 kartanoa ja suuri määrä muita viljelijöitä ja puutarhureita.

Punaisenlähteentorilla pidettiin usein markkinoita, mutta yleensä siellä kaupattiin ajopelejä, vaatteita ja muita kotitekoisia tarvekaluja kaupunkilaisille. Sakkolan elävät porsaat oli

suosittu myyntiartikkeli, ja ne muodostivatkin ainoan ns. elintarvikkeen, jonka myynti kyseisellä torilla oli sallittua.

Pelimannit hauskuttivat ostajia, ja torilla tavattiin tuttuja. Maalaiset möivät kaupunkilaisille omat tuotteensa ja ostivat samalla kotiin viemiseksi niitä tarvikkeita, joita ei heidän kotipaikallaan saanut. Molemmat torit ja Torkkelinkatu sekä Linnankatu olivat Viipurin liike-elämän keskuksia. Pienempiä toreja oli esikaupunkialueilla, mutta niillä eivät asiakasmäärät nousseet keskustan myyntipaikkojen tasolle.

Pankkeja Viipurin keskustassa oli useita, ja ne kilpailivat asiakkaista talletuksien ja lainojen edullisuudella.

Iltaisin viipurilaiset kävivät elokuvissa ja teatterissa tai huvittelivat kaupungin lukuisissa ravintoloissa ja kahviloissa. Nuoriso parveili pääasiassa Torkkelinpuistossa, elleivät urheiluharrastukset vetäneet heitä seurojen voimistelusaleihin. Suosittuja ravintoloita olivat mm. Espilä, Funkis, Karjaportti, Lehtovaara, Munkki, Palatsi, Pyöreä torni sekä monien hotellien ravintolasalit. Kesäisin ihmiset viihtyivät mm. Huusniemen ja Papulan puistojen ulkoilmaravintoloissa. Pilipuu oli suosittu näköalapaikka Papulassa. Kävelyretket ulotettiin useasti myös hyvin hoidettuun ja ainutlaatuiseen Monrepos'n puistoon, ja kuumina kesäpäivinä ihmiset viihtyivät Tervaniemen uimalaitoksella tai lähtivät veneretkille Viipurinlahden useisiin saariin. Osa viipurilaisistahan vietti lomiaan omilla kesähuviloillaan, joita ympäristön järvien ja Viipurinlahden rannoilla oli satamäärin.

Kesän 1939 päätyttyä ilmestyi Sergejeffin oluttehtaan mainos, jossa mainittiin, että osa Olympiajuoman hinnasta lankeaa Suomen olympiarahastolle vuodelle 1940. Kisakuume tarttui koko kansaan jo tässä vaiheessa.

Euroopan varustautuessa kiihtyvällä vauhdilla tulevaan sotaan valmistauduttiin Suomessakin puolustamaan isänmaata. Kesällä 1939 Karjalankannasta linnoitettiin vapaaehtoisin voimin ja elokuussa pidettiin Karjalankannaksella suuret sotaharjoitukset, joiden loppuparaati järjestettiin Viipurissa. Paraatin otti vastaan pääministeri A. K. Cajander. Sotamarsalkka C. G. Mannerheim seurasi paraatia hieman sivummalla.

Kaupungin elämänrytmi ei paljoa muuttunut, kun lehdet 2.9.1939 kertoivat lukijoille Saksan ja Puolan välisen sodan syttyneen. Pari päivää myöhemmin alku laajeni toiseksi maailmansodaksi. Ainoa näkyvä muutos oli runsas elokuvamainonta, ja radioliikkeet kertoivat uusien radiomallien tulleen markkinoille. Kuuntelijoiden määrä lisääntyi huomattavasti, sillä maailman eetterit olivat tulvillaan sotauutisia.

Lopuksi

Talvisodan sytyttyä 30.11.1939 oli ensimmäinen ilmahälytys Viipurissa klo 9.00. Klo 9.15 olivat ensimmäiset vihollisen pommikoneet kaupungin yllä. Pommeja pudotettiin itäisiin kaupunginosiin mm. Kelkkalan alueelle, Maaskolan ratapihalle ja kaupunginsairaalan taakse. Syttyi tulipaloja.

317

Kuvassa on Punaisenlähteentori 30.11.1939 klo 10.00. Torikauppiaat eivät millään uskoneet, että nyt oli tosi kysymyksessä. Myös monet ostajat empivät juosta suojaan. Useat kauppiaat purkivat myyntikojujaan, vaikka pommit putoilivat Havin alueelle ja itäisiin esikaupunkeihin, ja pahimman jytinän jälkeen monet kauppiaat jatkoivat myyntitouhujaan. Viranomaisten piti melkein käyttää väkivaltaa, jotta tori tyhjenisi. Pommikoneet poistuivat Viipurin yläpuolelta noin klo 12.30, ja vaara ohi -merkki annettiin klo 12.55. Ensimmäisen sotapäivän pommituksissa kuoli yhdeksän viipurilaista.

Talvisota päättyi 105 päivää myöhemmin 13.3.1940 klo 11.00 Suomen aikaa, ja Stalinin Neuvostoliitto sai kaupungin haltuunsa rauhanteossa. **Suomalainen Viipuri** lakkasi olemasta.

VIRTUAALIVIIPURI 1939, www.virtuaaliviipuri.tamk.fi

Hankkeen päätavoitteena on luoda 3D-mallinnuksella www-ympäristöön virtuaalinen Viipurin kaupunki sellaisena kuin se oli syyskuussa 1939 suomalaisena kaupunkina. Lähdeaineistona ovat intendentti Juha Lankisen asema- ja julkisivupiirustukset jokaisesta Viipurin keskustan korttelista, jotka hän on tehnyt Viipurin pienoismallia varten, sekä hänen kokoelmastaan olevat valokuvat. Juha Lankisen suunnittelema Viipurin kaupungin pienoismalli, jossa on yli 3500 rakennusta, sijaitsee Etelä-Karjalan museossa Lappeenrannassa. Pienoismallia varten on tehty topografikartta, jossa on korkeuskäyrät, asemapiirustus, rakennusten julkisivut, leikkauspiirustuksia sekä kaaviot, joista selviää rakennusten värit. Piirustukset, joita on noin 1400, ovat mittakaavassa 1:500. Lisäksi kaupungista on käytössä tuhansia valokuvia ja videomateriaalia.

Tavoitteena on opettaa opiskelijat 3D-mallintamiseen, koska tuotemallintaminen rakennusprosessin eri vaiheissa kehittyy osaksi rakentamista. Projektin tavoitteena on myös luoda toimintamalli prosessista, jonka avulla tallennetaan rakennushistoriallista ja -kulttuurista tietoa sähköisessä muodossa hyödyntäen 3D-mallinnusta. Tieto arkistoidaan niin, että se on tulevaisuudessa käytettävissä. Projektin www-sivuille on intendentti Juha Lankinen etsinyt Viipurin historian ainutlaatuisesta aarrearkustaan kunkin rakennuksen historiatiedot.

Työ tehdään 3D-mallinnusta hyödyntäen internetiin. Projektin www-sivut ovat olleet suositut; VirtuaaliViipurin sivuilla on ollut yli miljoona kävijää. Lopullisena tavoitteena on, että kaupungin kaduilla liikutaan katutasolla, lähempänä olevat kohteet tarkkoja. VirtuaaliViipuriin pyritään saamaan elämää liikkuvien ihmisten, autojen, raitiovaunujen, jne muodossa. Projektin toteutusvaiheen aikana selvitetään vapaata liikkumista kaupungissa.

Hanke on luonteeltaan tutkimus-, kehitys- ja opetuksen kehittämishanke, jossa tutkimus on luonteeltaan soveltavaa tutkimusta. Kehityksellinen osuus on tutkimukseen perustuva opiskelijalähtöinen käytännön toteutus Tampereen ammattikorkeakoulussa.

Opetuksellinen osuus sisältää opiskelijoiden osallistumisen VirtuaaliViipurin mallintamiseen projektitöiden, opinnäytetöiden ja ohjatun työharjoittelun puitteissa.

VIRTUALVIIPURI 1939, In English

The main aim of the project is to create a 3D modelling into the www environment of the town of Viipuri as it was in September 1939 when it was still a Finnish town. The source material used is the intendant Juha Lankinen's town plans and elevations of each block of the centre of Viipuri. He has created these for a scale model of Viipuri. Other sources include photographs from his collection. The scale model of Viipuri, designed by Juha Lankinen, consists of over 3500 buildings and is located in the South-Karelia Museum in Lappeenranta. A topography map was created for the scale model showing the altitude contours, the town plan, facades of the buildings, cutaways as well charts showing the colours of the buildings. The drawings, about 1400 of them, are done on a scale of 1:500. There are also thousands of photographs and video material available of the town.

The aim is to teach the students how to do 3D modelling, as product modelling during the different stages of the construction process is used more and more often. Another aim is to create an operations model of a process used to store historically and culturally significant construction information in an electronic format using 3D modelling. The information is stored so it can be used in the future. From his treasure chest of Viipuri history, intendant Juha Lankinen has searched the historical data of each building to be put on the web-site.

The 3D modelling work is published in the Internet. The final goal is to have a town where users can move in the street level, with items closer to the user appearing in more detail. There should be life in the VirtualViipuri in the form of moving people, cars, trams etc. The implementation period of the project is used to examine free movement within the town.

The project is a development project of research, development and teaching where the nature of research is applicable research. The development part is the research based practical implementation carried out by students in Tampere University of Applied Sciences.

The teaching part includes the student participation in modelling the VirtualViipuri within the context of project work, final theses and guided practical training.

VIRTUELLA VIBORG 1939, På Svenska

Projektets huvudsakliga syfte är att med hjälp av 3D-modellering skapa den virtuella staden Viborg så som den var som finsk stad i september år 1939. Som källmaterial används intendent Juha Lankinens stadsplane- och fasadritningar av varje kvarter i Vyborgs centrum som han har gjort för en miniatyrmodell av Viborg samt fotografier i hans samlingar. Miniatyrmodellen, som planerats av Juha Lankinen och som har 3500 byggnader, bevaras i Sydkarelska museet i Villmanstrand. Det har gjorts en topografikarta för miniatyrmodellen, som har höjdkurvor, situationsplan, byggnadernas fasader, sektionsritningar och diagram, som innehåller information om byggnadernas färg. Ritningarna, som är ca 1400 stycken, är i skala 1:500. Dessutom finns det tusentals fotografier samt videomaterial.

Syftet är att lära studenterna 3D-modellering, eftersom produktmodellering inom olika delar av byggprocessen utvecklas till en del av byggandet. Projektets syfte är att skapa en funktionsmodell av en process där man lagrar byggnadshistorisk och -kulturell data i elektronisk form med hjälp av 3D-modellering. Informationen lagras så att den är tillgänglig i framtiden. Till projektets web-sidor har intendent Juha Lankinen grävt fram byggnadernas historiefakta ur sin unika skattkista.

Arbetet utförs genom att utnyttja 3D-modellering på internet. Det slutliga målet är att man rör sig på gatuplanet och de närmaste objekterna är skarpa. Man eftersträvar att ge liv åt Virtuella Viborg genom att lägga till rörliga människor, bilar, spårvagnar och så vidare. Under projektets genomförandefas utreds fri rörlighet i staden.

Projektet är till sin natur ett forsknings- och utvecklingsprojekt samt ett projekt vars syfte är att utveckla undervisningen där forskning är av tillämpande art. Utvecklingsdelen grundar sig på forskning och den utförs av studenter vid Yrkeshögskolan i Tammerfors.

Undervisningsdelen innehåller studentdeltagande i modelleringen av Virtuella Viborg i form av projektarbeten, slutarbeten och handledd praktik.

DAS PROJEKT "VIRTUELLES WIBURG 1939", Deutsch

Hauptziel des Projektes ist es, die Stadt Wiburg als dreidimensionales Modell in einer virtuellen Umgebung so darzustellen, wie sie im September 1939 aussah, als sie noch eine finnische Stadt war. Als Quellen für die Wiederherstellung jedes einzelnen Baublocks im Zentrum von Wiburg dienten die Pläne und Fassadenzeichnungen des Architekten Juha Lankinen, die er für ein maßstabsgetreues Modell Wiburgs schuf, sowie Fotografien aus seiner Sammlung. Das von Juha Lankinen entworfene Modell Wiburgs besteht aus über 3500 Gebäuden und befindet sich im Süd-Karelien-Museum in Lappeenranta. Für dieses Modell wurde ebenfalls eine Topografiekarte angelegt, auf der die Höhenunterschiede, der Stadtplan, Häuserfassaden, Ausschnitte sowie Beispiele der Häuserfarben festgehalten wurden. Die etwa 1400 Zeichnungen wurden in einem Maßstab von 1:500 angefertigt. Es sind ebenfalls Tausende Fotografien und Videomaterial über die Stadt verfügbar.

Die Studenten sollen das dreidimensionale Modellieren erlernen, da die Produktmodellierung während der verschiedenen Stufen eines Bauvorhabens immer wichtiger wird. Außerdem soll eine Vorgehensweise entwickelt werden, mit der bauhistorische und -kulturelle Informationen mithilfe eines dreidimensionalen Modells gespeichert werden können. Diese Informationen werden für eine zukünftige Nutzung archiviert. Für die Internetseite des Projekts hat der Architekt Juha Lankinen in seiner Schatzkiste der Geschichte Wiburgs nach Informationen zu jedem einzelnen Gebäude gesucht.

Die dreidimensionalen Modellierungsarbeiten werden im Internet, auf CD-ROM, DVD oder anderen möglichen Speichermedien veröffentlicht. Das endgültige Ziel ist es, eine Stadt zu schaffen, in der sich die Nutzer in den Straßen bewegen und Objekte im Detail aus der Nähe betrachten können. Das virtuelle Wiburg soll zum Leben erweckt werden, indem sich Menschen, Autos und Straßenbahnen bewegen. Die Projektrealisierung wird dazu genutzt, die freie Bewegung innerhalb der Stadt zu untersuchen.

Das Projekt ist ein Entwicklungsvorhaben für Forschung, Entwicklung und Unterricht, in dem die angewandte Forschung im Vordergrund steht. Der Entwicklungsteil des Projektes ist die auf Forschungen beruhende Realisierung durch Studenten der Fachhochschule Tampere.

Der Unterrichtsteil beinhaltet die Teilnahme der Studenten am Modellieren der virtuellen Stadt Wiburg im Rahmen von Projektarbeiten, Abschlussarbeiten und betreuten Praktika.

Проект "Виртуальный Выборг 1939", по-русски

Главная цель проекта – размещение в сети Интернет виртуального образа Выборга таким, каким он был в сентябре 1939 года, будучи финским городом, при помощи метода 3D–моделирования. В качестве источников используются материалы интенданта Юхи Ланкинена: планы участков и чертежи фасадов каждого центрального квартала Выборга, которые он разработал для создания модели Выборга в миниатюре, а также фотографии из его личной коллекции. Миниатюрная модель Выборга, спроектированная Юхой Ланкиненым, хранится в музее Южной Карелии в Лаппеенранте. В ней свыше 3500 зданий. Для создания модели были разработаны специальные топографические карты, в которых отмечены высоты, планы застроек, фасады зданий, чертежи разрезов, а также схемы, дающие представление о цвете зданий. Чертежи в количестве около 1400 представлены в масштабе 1:500. В пользовании имеются тысячи фотографий и видеоматериалы о городе.

Одной из задач проекта является обучение студентов 3D-моделированию, поскольку данная технология всё больше задействуется на различных этапах строительного процесса. Другой задачей проекта является создание модели процесса, при помощи которого информация, относящаяся к истории и культуре строительства, записывается в электронном формате с использованием технологии 3D-моделирования. Сведения хранятся таким образом, что могут быть использованы и в будущем. Для сайта данного проекта Юха Ланкинен разыскал из своей уникальной сокровищницы истории Выборга исторические сведения о каждом здании.

Работа выполняется при помощи 3D-моделирования и сохраняется в сети Интернет. Конечная цель – позволит зрителю виртуально путешествовать по улицам города и четко видеть находящиеся вблизи объекты, как будто он сам прогуливается пешком по Выборгу. В планах вдохнуть жизнь в Виртуальный Выборг при помощи двигающихся людей, машин, трамваев. Во время осуществления проекта будет выяснена возможность свободного передвижения по городу.

Данный проект является исследованием, развитием и совершенствованием процесса обучения. Исследовательская часть в данном случае по характеру является прикладным исследованием. Развивающая часть - это основанное на исследовании практическое осуществление проекта с участием студентов в Высшей профессиональной школе города Тампере.

Обучающая часть включает участие студентов в моделировании «Виртуального Выборга» в рамках осуществления практики, проектных и дипломных работ.

VIRTUAALNE VIIBURI-PROJEKT 1939, Eesti Keeles

Kavandi peaeesmärk on luua 3D-modelleerimine www-ümbruskonda virtuaalne Viiburi linn sellisena kui see oli sebtembris 1939 soome linnana. Lähtematerjalina on intendant Juha Lankise asendi- ja esiküljejoonistused iga Viiburi keskuse kvartalist, mida tema on teinud Viiburi pisimudeli jaoks, ning pildid tema kollektsioonist. Juha Lankise planeering Viiburi linna pisimudelist, kus on üle 3500 ehitise, asub Lõuna-Karjala muuseumis Lappeenrannas. Pisimudeli jaoks on tehtud topograafiline kaart, kus on kõrguskaared, asendijoonistus, ehitiste esiküljed, joonistuslõikes ning skeemid, millest selguvad ehitiste värvid. Joonistused, mida on umbes 1400, on mõõteskeemis 1:500. Lisaks linnast on kasutusel tuhandeid fotosid ja videomaterjaale.

Eesmärk on hiljem õpetada õpilastele kõne all olev modeleerimine, kus toote modelleerimine kujuneb ehitusprotsessi eri faasides osaks ehitamist. Projekti teine eesmärk on luua teenistusemudel protsessist, mille abil salvestatakse informatiooni ehitusajaloost ja -kultuurist. Mudel salvestatakse elektroonilisel moel kasutades ära 3D-modelleerimist. Infomatsioon pannakse arhiivi nii, et seda võib tulevikus kasutada. Projekti www-ümbruskonda on intendant Juha Lankinen otsinud Viiburi ajaloo ainulaadsest aartekirstust iga ühe ehitise ajalooteadmikud.

Töö tehakse 3D-modelleerimise abil internetti. Lõpliku eesmärgina on, et linnas liikutakse tänavatel, ja sealt on võimalik minna vaatama tänavate ääres olevaid objekte täpsemalt. Virtuaalsesse Viiburisse püritakse saada elu liikuvate inimeste, autode, trammide, jne kujul. Projekti teostamise ajal selgitatakse vabat liikumist linnas.

See projekt on uurimus-, evolutsiooni- ja õpetuse arendusprojekt, kus uurimus on iseloomult rakenduslik uuring. Evolutsiooniline osa on uuringusse põhinev õpilaskeskne praktikaline teostus Tampere rakenduslikus kõrgkoolis.

Arendusprojekti õpetuse osas õpilased on osalisena Virtuaalse Viiburi modeleerimise projektitööde tegemisel, samuti nad teevad lõputöid ja käivad juhendatul praktikal.

PROJEKT WIRTUALNY VIIPURI 1939, Po Polsku

Głównym celem projektu jest stworzenie trójwymiarowego modelu miasta Viipuri z listopada 1939 roku, kiedy ciągle znajdowało się ono w granicach Finlandii. Materiałami źródłowymi projektu są plany miasta oraz rysunki elewacji każdego budynku znajdującego się w centrum miasta, które wykonał Juha Lankinen, dla makiety miasta - ta miniatura Viipuri składa się z ponad 3500 budynków, obecnie można ją oglądać w Muzeum Południowej Karelii w Lappeenrancie. Autor wykonał około 1400 rysunków w skali 1:500. Innym materiałem źródłowym są fotografie z kolekcji Juhy Lankinena oraz materiały wideo.

Tworząc projekt, chcemy wykreować przestrzeń, gdzie materiały dotyczące kultury i historii Viipuri mogą być przechowywane w postaci trójwymiarowego modelu. Informacje te będą mogły zostać wykorzystane w przyszłości.

Trójwymiarowe efekty naszej pracy są publikowane w internecie, na nośnikach CD, DVD i innych mediach. Chcemy, aby w przyszłości, użytkownicy Wirtualnego Viipuri mogli swobodnie poruszać się po ulicach miasta. Miasto powinno tętnić życiem, w różnych formach: przechodniów, przejeżdżających samochodów, mknących tramwajów itd.

Część naukowa projektu obejmuje udział studentów w modelowaniu Wirtualnego Viipuri w ramach ćwiczeń, prac projektowych czy prac magisterskich. Rozwój projektu jest oparty właśnie na budowie oraz implementacji modeli.

PROJET DE LA VILLE VIRTUELLE DE VIIPURI 1939, En Francais

Le principal objectif du projet est de créer une représentation en trois dimensions de Viipuri sur le web telle qu'elle était en septembre 1939, alors qu'elle était encore typiquement finlandaise. La source matérielle de référence fut les plans de la ville du directeur général Juha Lankinen ainsi que de l'élévation de chacune des parties du centre de Viipuri. Il a créé cela afin d'obtenir une échelle du model de la ville. Des photographies venant de sa collection complétèrent ces sources. La représentation de Viipuri à l'échelle, dessinée par Juha Lankinen, se compose de 3500 bâtiments et se trouve au Musée de South Karelia (South-Karelia Museum) à Lappeenrenta. Une carte topographique fut créée pour le modèle montrant les courbes de niveaux, le plan de la ville, les façades et les bâtiments. Les croquis, au nombre d'environ 1400, sont fait à l'échelle 1 :500. De plus, des milliers de photographies et vidéos de la ville sont disponibles.

L'objectif est d'enseigner aux étudiants comment élaborer un modèle en trois dimensions, puisque les modélisations au cours des différentes étapes d'un processus de construction sont de plus en plus utilisées. Un autre objectif est de créer un modèle opérationnel d'avancement utilisé pour conserver les méthodes de construction traditionnelle et historique sous-forme de modélisation électronique en trois dimensions. Les informations sont ainsi rangées et donc peuvent être utilisées par la suite. A partir du patrimoine historique de Viipuri, le directeur général Juha Lankinen a cherché les données de chacun des bâtiments afin de les mettre sur le site web.

Le travail de modélisation en trois dimensions est publié sur internet. Le l'objectif final est d'obtenir une ville dans laquelle les utilisateurs peuvent se déplacer dans la rue, avec une apparence bien détaillé des objets de l'entourage. Il faut qu'il y ait une vie dans le ViipuriVirtuel dans le sens ou il est possible de voir des gens en mouvement, des voitures, des trams, etc. La période de mise en œuvre du projet est consacrée à l'observation de tous les mouvements des rues de la ville.

Ce projet est un projet de recherches, de développement et d'enseignement ; de plus ces recherches sont tout à fait réalisables. La partie de développement est la recherche de base de la mise en pratique du projet réalisée par des étudiants de Tampere Polytechnic.

La partie d'enseignement comprend la participation de l'étudiant dans le travaille de modélisation de la ville de ViipuriVirtuelle dans le contexte d'un projet, d'une thèse finale ainsi que d'un guide d'entrainement pratique.

EL PROYECTO VIRTUAL VIIPURI 1939, En Espanol

El objetivo del proyecto es modelar la ciudad de Viipuri, tal y como era en 1939 cuando era una ciudad Finlandesa, en 3D en ámbito www. Como fuente de información tenemos los planos de cada barrio que ha realizado el director Juha Lankinen para su modelo de la ciudad, y tambien las fotografias de su colección. El modelo de la ciudad diseñado por Juha Lankinen contiene más de 3500 edificios, y está situado en el museo de Karelia del Sur en Lappeenranta. Para el modelo se ha hecho un mapa topografico con líneas de altitud, un dibujo del plan de urbanismo, dibujos de las fachadas de los edificios, dibujos de recortes y diagramas de los colores usados en las fachadas de los edificios. Los dibujos, unos 1400, están en escala de 1:500. Además se pueden usar miles de fotografias y material audiovisual de la ciudad.

El objetivo es enseñar a modelar en 3D a los estudiantes, porque la modelación de productos en diferentes fases de construcción está progresando como parte de la construcción. Tambien como objetivo, está crear un modelo de función del proyecto, con el que se pueda almacenar información histórica y cultural en modo digital aprovechando la modelación en 3D. La información se almacena para poder usarla en el futuro. El director Juha Lankinen ha escrito historias de los edificios en la página web del proyecto.

El trabajo se realiza en 3D en la pagina web, en CD-ROM, en DVD o medios parecidos. El objetivo es que el usuario se pueda mover en las calles, y que los edificios cercanos se vean más detallados. También se intenta dar vida a la ciudad mediante objetos en movimiento, como gente caminando por las calles o coches y tranvías moviéndose. Durante la fase de realización del proyecto, se investiga la posibilidad de movimiento libre en la ciudad.

De naturaleza el proyecto es de investigación, desarrollo y enseñanza, donde la investigación es del tipo aplicada. Los estudiastes de la universidad de ciencias aplicadas de Tampere han realizado un trabajo en la parte de desarrollo basado en la investigación.

La parte de enseñanza es la participación de los estudiantes en la modelación de la ciudad en tres formas diferentes: participadión en el proyecto, proyectos individuales y prácticas guiadas.

伊普里 □目1939, Chinese

此项目的主要目的是创建维伊普里镇的三维模型,进而重现1939年9月
时维伊普里镇的原貌，那时它仍是芬兰的一个城镇。本项目的材料来源于网站管理 员Juha Lankinen的城镇规划以及维伊普里镇中心每条街道的正视图，他凭借此创造了维伊普里的缩尺模型。其它素材诸如一些照片也是来自Juha Lankinen的收藏。 他设计的这个缩尺模型总共由3500多个建筑组成,目前
这个模型存放在拉普兰塔市的南卡累利阿博物馆。为模型专门设计的地形图显示了海拔等高线,城镇规划,建筑物正面和剖面以及建筑物颜色的示意图。大约1400个图形是以1:500的比例画的。此外,
还有成千上万的有关这个古镇的图片和录像。

此
项目的一个目的是教授学生上述模型的制作方法，因为不同建筑过程的模型制作已经日益被广泛运用。另一个目的是设计出一个可以用三维模型存放建筑历 史和文化
资料的操作过程模式。这样相关资料就可以存档供日后使用。网站管理员Juha Lankinen从他的
维伊普里历史百宝箱里搜索出每一个建筑的历史数据放在网站上。

三
维建模工作发表在互联网。最终的目标是呈现给用户一个城镇。在城镇中，用户可以深入街道，更贴近地看清街道上呈现细节的各种事物。在维普里的虚拟生活 里,
应该有川流不息的人群，汽车，电车等。项目实施期间，主要测试在城镇中的自由移动性。

该项目是集研究，开发和教学为一体的可行性项目。其中，开发环节是基于坦佩雷应用科技大学在校学生的实际执行情况而进行的研究。

教学部分包括学生在项目背景工作中，以毕业论文和实习的形式参与模拟维伊普里镇的工作。

PROJEKT VIRTUALNI VIIPURI 1939, Cestina

Hlavním cílem projektu je vytvořit 3D model města Viipuri ze září roku 1939, kdy ještě patřilo Finsku, ve webovém rozhraní. Jako výchozí materiál je použito plánů intendanta Juhy Lankinena a vyvýšení každého bloku v centru Viipuri. Juha Lankinen toto vytvořil pro přesný model Viipuri. Další zdroje zahrnovaly fotografie z jeho sbírek. Přesný model Viipuri, navržený Juhou Lankinenem, se skládá z více než 3500 budov a je umístěn v Jihokarelskému muzeu v Lappeenrantě. Byla vytvořena topografická mapa pro přesný model znázorňující vrstevnice, městský plán, fasády budov, příčné řezy stejně jako schéma zobrazující barvy budov. Pro zhruba asi 1400 budov je použito měřítko 1:500. Jsou zde také dostupné tisíce fotografií a videomateriálů o městu.

Cílem je naučit studenty používat 3D modelování a také je stále častěji používáno modelování produktu během různých fází konstrukčního procesu. Dalším cílem je vytvořit operační model procesu používaného k uchovávání historicky a kulturně významných stavebních informací v elektronickém formátu využívajícím 3D modelování. Informace jsou zachovány, proto mohou být využity v budoucnosti. Z této truhly bohatství viipurské historie vyhledal intendant Juha Lankinen historická data každé z budov, aby mohla být přidána na webovou stránku.

3D modely jsou zveřejněny na internetu. Závěrečným cílem je vytvořit město, kde se budou moci uživatelé pohybovat po ulicích. Ve VirtualViipiri by se měl normálně odehrávat život ve formě pohybujících se lidí, aut, tramvají atd. Období realizace projektu slouží k odzkoušení volného pohybu ve městě.

Projekt je rozvojovým projektem výzkumu, vývoje a výuky, kde je povaha výzkumu vhodným výzkumem. Rozvojovou částí je výzkum založený na praktické implementaci prováděné studenty Tampere University of Applied Sciences.

Výuková část zahrnuje účast studentů na modelování VirtualViiipuri v souvislosti s prací na projektu, diplomovou prací a řízenou praktickou přípravou.

PROJEKT VIRTUAL VIIPURI 1939, Slovencina

Hlavným cieľom projektu je vytvoriť 3D model mesta Vyborg tak, ako vyzeralo v Septembri 1939 keď ešte patrilo Fínsku. Ako podklad slúžia podrobné plány mesta ktoré spracoval intendant Juha Lankinen. Ďalším prameňom sú fotografie z jeho zbierky. Zmenšený model, ktorý Juha Jankinen vytvoril podľa svojich plánov obsahuje viac ako 3500 budov a nachádza sa v meste Lappeenranta v Južnej Karélii. Topografická mapa vytvorená kvôli modelu zobrazuje vrstevnice nadmorskej výšky, plán mesta, fasády budov, chodníky a takisto aj tabuľku s farbami náterov budov. Tiež máme k dispozícii asi 1400 kresieb v mierke 1:500 a mnoho fotografií a filmového materiálu.

Cieľom je naučiť študentov tvoriť kvalitné 3D modely, keďže v priemyselnej praxi sa čoraz častejšie pred tvorbou výrobku spracuje najprv jeho model. Ďalším cieľom je vytvoriť šablónu postupu, pri ktorom sa historicky a spoločensky cenné údaje uchovávajú v podobe 3D modelu. Takto možno postup úspešne opakovať aj v budúcnosti. Intendant Juha Lankinen vyhľadal a sprístupnil cenné údaje o každej budove, aby sme ju mohli sprístupniť na týchto stránkach.

Naším hlavným cieľom je umožniť užívateľovi pohyb na úrovni ulice, s čo najpodrobnejším zobrazením jednotlivých detailov. Mal by pribudnúť aj skutočný život v rámci mesta: jazdiace autá a električky, prechádzajúci sa ľudia, pobiehajúce psy a lezúce bzdochy. Na testovaní voľného pohybu po meste sa pracuje počas implementačnej doby.

Tento projekt je kombinuje výskum, vývoj a vzdelávací prvok. Na skúmaní histórie sa zakladá vývoj v 3D prostredí a cez toto všetko sa ako červený nitka tiahne prvok vzdelávací, či už ide o praktické cvičenia, projekt alebo diplomovú prácu, ktorý k novým obzorom posúva študentov Univerzity Aplikovaných Vied Tampere, TAMK.

VIRTUEEL PROJECT VIIPURI 1939, Nederlands

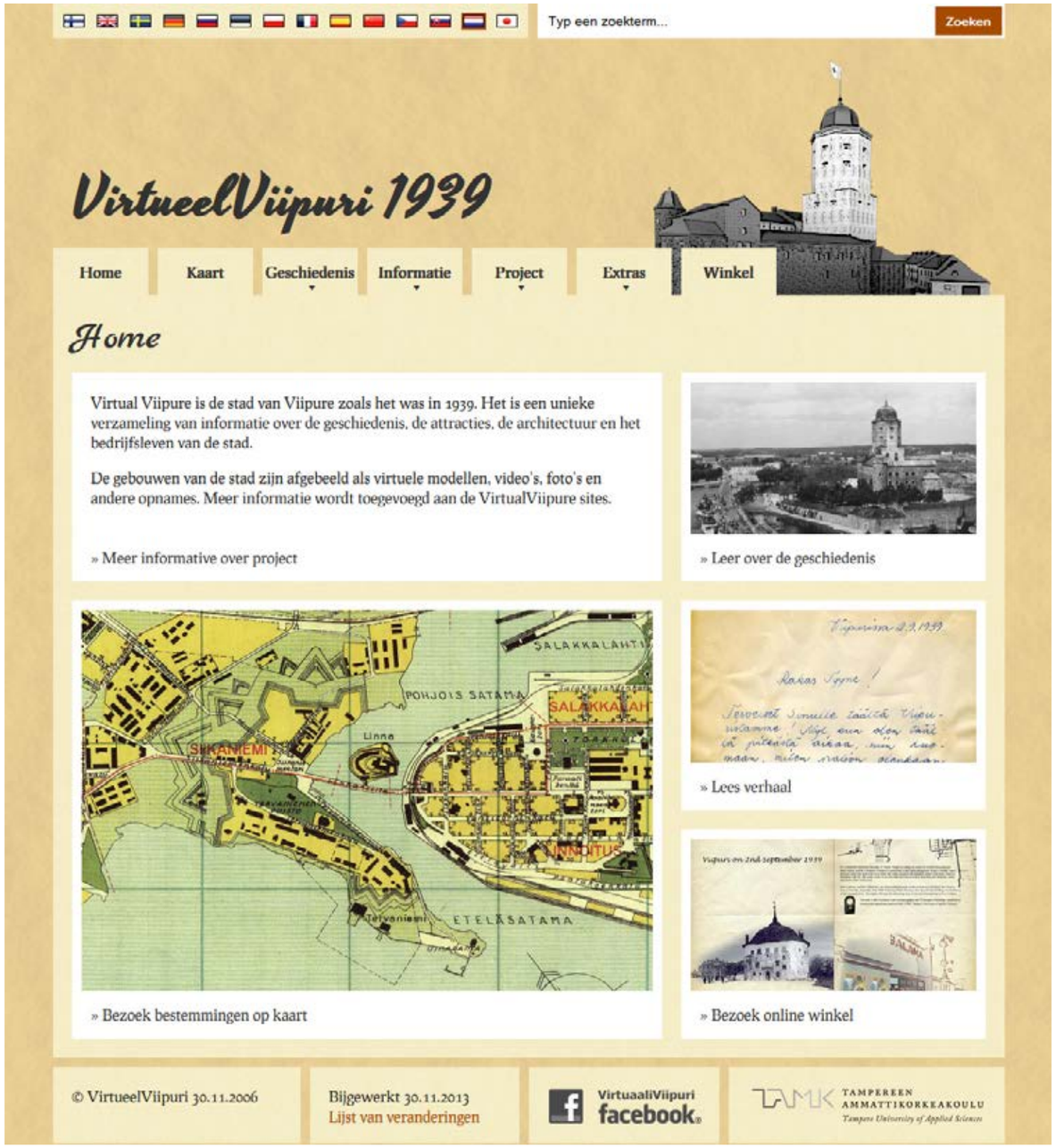
Het hoofddoel van dit project is om een 3D model te maken van Viipuri, zoals het was in September 1939, toen het nog een Finse stad was. Als bronmateriaal zijn gebruikt, de stads- en architecturale plannen van Viipuri, waarvan de heer Juha Lankinen beheerder is. Juha Lankinen heeft deze plannen ontworpen voor het gebruik van een schaalmodel van Viipuri. Andere gebruikte bronnen zijn foto's uit de collectie van Juha Lankinena. Het schaalmodel dat door de heer Lankinena is ontworpen bestaat uit meer dan 3500 gebouwen, dit schaalmodel is te bezichtigen in het South-Karelia museum te Lappeenranta. Er is een topografische map gemaakt waarop de volgende elementen te zien zijn: hoogteverschillen, het stadsplan, de voorkant van de gebouwen, de binnenkant van de gebouwen evenals de kleuren van de gebouwen.

Het doel hiervan is de studenten 3D modellen te leren maken, aangezien product modelleren tijdens de verschillende stages van het bouwproces steeds vaker wordt gedaan. Een ander doel is, om een operationeel model te maken van het proces dat gebruikt wordt om historische en culturele informatie op te slaan, in een elektronisch formaat aan de hand van 3D modellering. Deze informatie wordt opgeslagen voor toekomstig gebruik. Beheerder Juha Lankinen heeft de historische data van elk gebouw opgezocht uit zijn historische collectie van Viipuri, om de data op de website te plaatsen.

De 3D modellen zijn gepubliceerd op internet. Het uiteindelijke doel is om een virtuele omgeving van de stad Viipuri te hebben, waarbij men virtueel door de straten kan lopen en in kan zoomen voor meer details. Men wil het levendig maken door in virtueel Viipuri mensen, auto's, trams etc te laten bewegen. De implementatieperiode van het project wordt gebruikt om vrije beweging in de stad mogelijk te maken.

Het project is een project van onderzoek, ontwikkeling en onderwijs waarbij de aard van onderzoek toepasbaar is. Het ontwikkelingsgedeelte van het project, is de op onderzoek gebaseerde praktische implementatie, die uitgevoerd wordt door de studenten van Tampere University of Applied Sciences.

Het onderwijs gedeelte omvat het participeren van de studenten bij het modelleren van VirtualViipuri in de context van projectwerk, afstudeeropdrachten en praktische training onder begeleiding.

バーチャル・ヴィイプリ・プロジェクト *1939*, Japanese

このプロジェクトの主なねらいは、まだフィンランド領だった1939年9月当時のヴィ イプリ市街地をインターネット環境上に3Dモ デリングで創生することです。図面資料には、公共施設事業監督官ユハ・ランキネンが作成したタウンプラン、すなわちヴィイプリ中心各街区平面・立面図を参 照しています。ランキネンは、ヴィイプリ・スケールモデル（縮尺図）に準拠してタウンプランを作成しました。写真を含む他の資料も、ランキネンのコレク ションから提供されました。3500以上の建物を含む ヴィイプリ・スケールモデルは、ユハ・ランキネンの設計によるもので、ラッペエンランタにある南カレリア博物館に収蔵されています。スケールモデルのため に、トポグラフィ・マップ（地形図）が作成され、等高線、市街地平面図、建物正面、建物内部を紹介する断面図、及び建物の色彩を示すカラーチャートが表示 されています。約1400枚の製図は、縮尺1:500で作成されています。数千枚にわたるヴィイプリの写真、ビデオ資料の閲覧もできます。

主目的は、構築プロセス（過程）の各段階でプロダクト(創作)モデリングを どんどん使いながら、学生に3Dモデリング制作技法を教授することです。 構築プロセスから操作モデルを創生することもプロジェクトの目的であり、それを援用して建築史と建築文化の情報を、3Dモデリングを利用して電子書式に記録します。情報は将来的にも使えるように保存されます。プロジェク トのウェブ・サイトでは、監督官ユハ・ランキネンが収集したヴィイプリ史の貴重な宝庫から、建築史情報を公開します。

作品は、3Dモ デリングを活用してインターネットに公開されます。バーチャル・ヴィイプリが最終到達目標にしているのは、ユーザーの現在地に近いアイテム（目印）が詳しく表示され、ユーザーが市街地や道を移動できるようにすることです。クルマや市電、他の手段で移動する人々の生活が、バーチャル・ヴィイプリに創生される でしょう。プロジェクトのモニター期間中、市街地の自由移動を検証するためにプロジェクトが使用されます。

LÄHTEET & KARTAT

Juha Lankisen arkisto, Lahti

KUVALÄHTEET

Juha Lankisen arkisto, Lahti

1, 2, 3, 4, 5, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 32, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 80, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 92, 100, 101, 104, 106, 108, 110, 111, 112, 116, 118, 124, 126, 128, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 145, 146, 147, 152, 157, 162, 165, 168, 170, 171, 172, 174, 176, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 192, 193, 194, 195, 198, 201, 202, 203, 204, 207, 210, 214, 217, 222, 226, 227, 229, 230, 231, 233, 238, 240, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 262, 263, 264, 272, 273, 274, 278, 279, 280, 281, 282, 284, 285, 287, 288, 290, 292, 293, 294, 295, 297, 301, 302, 304, 307, 310, 311, 312, 313, 314, 317.

Eino Partasen ottamat valokuvat

13, 19, 26, 44, 48, 56, 64, 73, 77, 88, 91, 92, 100, 104, 115, 126, 138, 147, 174, 176, 181, 189, 198, 210, 217, 222, 263, 271, 274, 275, 278, 283, 286, 289, 299, 300, 309.

Aila Teräväisen arkisto, Espoo

77, 88, 91, 271, 275, 283, 286, 289, 299, 300, 309.

Yksityisarkisto, Tampere

114, 186, 187, 196, 208, 209.

Yksityisarkisto

20, 130, 131.

Tampereen ammattikorkeakoulun arkisto, Tampere

Kuvien mallinnustyön tehneet opiskelijat:

6-8	Henri Väänänen
10	Janne Mikola
12	Heidi Jantunen, Henri Väänänen, Jani Leppinen
16	Heidi Jantunen, Henri Väänänen
18	Jenni Mäkinen, Jani Leppinen
21-22	Riku Raittinen, Jani Leppinen
28-29	Janica Backman, Hanna Heino
31	Jussi Palomäki
33	Janne Mikola
34-35	Janne Mikola, Jani Leppinen
37	Henri Salonen
49	Henri Väänänen, Jani Leppinen
50	Henri Väänänen
51	Henri Väänänen, Jani Leppinen
52-53	Henri Väänänen
65-68	Pia Lindroos
70	Joel Hekkala, Pia Lindroos
79	Jenni Mäkinen, Petri Kokkonen, Heidi Jantunen, Petri Metsävuori
81	Heidi Jantunen
82	Jenni Mäkinen, Petri Kokkonen, Jani Leppinen
89	Oskari Kela, Petri Metsävuori
93-94	Petri Kokkonen
95-96	Petri Kokkonen, Piia Silvennoinen, Minna Lamminsaari
97-99	Joel Hekkala
102-103	Pekka Salo
105	Henri Salonen, Minna Lamminsaari
109	Nora Murto
113, 115	Henri Salonen, Piia Silvennoinen, Minna Lamminsaari
117	Janne Mikola
119-120	Petri Kokkonen
121	Hanna Heino, Jani Leppinen
122-123	Hanna Heino, Henri Väänänen
125	Karim Seghaier
127	Joni Lehtonen, Hanna Heino, Henri Väänänen, Piia Silvennoinen, Minna Lamminsaari

129 Hanna Heino, Henri Väänänen

132-133 Hanna Heino, Henri Väänänen

140 Hanna Heino, Henri Väänänen

144 Jussi Palomäki

148-150 Riku Raittinen

151 Riku Raittinen, Petri Metsävuori

153 Riku Raittinen

154 Pekka Salo, Joni Lehtonen

155-156 Maarit Nieminen

158-161 Jussi Palomäki

163 Jussi Palomäki

164 Lauri Salmi, Piia Silvennoinen, Minna Lamminsaari

166 Lauri Salmi, Piia Silvennoinen, Minna Lamminsaari

167 Lauri Salmi

169 Petri Metsävuori, Jani Leppinen

173 Henri Väänänen

175 Maarit Nieminen

177 Maarit Nieminen

178-179 Marko Leikas

188 Piia Silvennoinen

190 Piia Silvennoinen

191 Marko Leikas

197 Nora Murto

199 Nora Murto

201 Nora Murto

205 Janne Mikola, Lauri Salmi

206 Ville Vuorio

211 Ville Vuorio

212-213 Jani Leppinen

215-216 Marko Leikas

218-220 Janne Mikola

221 Noora Louhivaara

223-225 Jani Leppinen

228 Minna Lamminsaari

232 Minna Mikkonen, Jani Leppinen

234 Minna Mikkonen, Jani Leppinen

235-236 Henri Salonen, Janne Mikola

237 Minna Lamminsaari

239 Annamari Lipponen

241 Pia Lindroos

242 Annamari Lipponen

249-251 Hanna Heino, Henri Väänänen

257 Annamari Lipponen

260-261 Lauri Salmi

265-267 Minna Lamminsaari

268-270 Henri Väänänen

276-277 Nora Murto

291 Jussi Palomäki

296 Jenni Mäkinen, Jani Leppinen

298 Jenni Mäkinen, Jani Leppinen

303 Jenni Mäkinen

305-306 Jenni Mäkinen, Jani Leppinen

308 Jenni Mäkinen, Piia Silvennoinen, Minna Lamminsaari

315-316 Henri Väänänen.